

Rapportage def III

Inventarisatie karakteristieke objecten en structuren

15 kernen in de gemeente Hardenberg

Zwolle, 22 februari 2021

Voorpagina, foto Oosteinde in Hardenberg, 1904 (Historische Vereniging Hardenberg, via https://mijnstadmijndorp.nl/app/hardenberg/collecties/gh00077-het-oosteinde-te-hardenberg-gezien-in-oostelijke-richting-met-rechts-de-nieuw-gebouwde-joodse-synagoge?nav_id=5-2&index=0&imgid=335709696&id=278382859).

Inhoudsopgave

Inleiding	.4
Hoofdstuk 1: selectiecriteria	.6
Hoofdstuk 2: karakteristieke objecten/stucturen per kern	.8
Ane.	10
Balkbrug	14
Bergentheim	36
Bruchterveld	46
De Krim	50
Dedemsvaart	72
Gramsbergen	126
Hardenberg.	144
Kloosterhaar	168
Lutten.	172
Mariëenberg	178
Radewijk	184
Schuinesloot	188
Sibculo	194
Slagharen.	200

Inleiding

Inleiding

Het Oversticht heeft in opdracht van de gemeente Hardenberg een vlakdekkende inventarisatie van potentiële karakteristieke objecten en structuren uitgevoerd in de vijftien kernen van de gemeente Hardenberg. Alle adressen binnen het bestemmingsplangebied van de kernen zijn bekeken. Door vlakdekkend te inventariseren zijn tijdens het veldwerk, op basis van de criteria, ook panden van na 1940 meegenomen.

Doel

Het doel van de inventarisatie is om in alle vijftien kernen karakteristieke objecten en structuren te benoemen. De achtergrond van de vraag is de volgende. In de gemeente zijn de afgelopen decennia enkele historische panden verdwenen om plaats te maken voor nieuwbouw. Dit leidde tot weerstand bij inwoners en het verzoek aan de gemeente of het verdwijnen van panden, die van oudsher een prominente plek of karakteristieke uitstraling hebben in een straat of wijk, kan worden gestopt. Deze panden/structuren behoren tot de identiteit van de gemeente en zorgen voor een aantrekkelijke omgeving voor wonen, werken en recreëren.

In dit rapport is bij het inventariseren van de karakteristieke panden/structuren gelet op de hoofdbouwmassa, het aanzicht van de gevels die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn en de kap. Het

interieur, een bijgebouw of erfafscheiding valt in geen geval onder de bescherming. Dit is het belangrijkste verschil tussen de mate van bescherming van een karakteristiek pand en van een gemeentelijk monument. Van een gemeentelijk monument zijn ook de indeling van alle gevels (ook die niet zichtbaar zijn vanaf het publiek toegankelijke gebied), de detaillering, soms het interieur en de betekenis van het pand in de lokale nederzettingsgeschiedenis of de waarde van het ontwerp binnen het oeuvre van een architect, meegewogen in de waardering.

Werkwijze

Voor de inventarisatie van de objecten/structuren werd de cultuurhistorische context betrokken, zoals beschreven in het Bestemmingsplan, het Landschapsontwikkelingsplan en de Archeologische verwachtings- en beleidskaart. De lijst van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en de kerngrenzen zoals aangegeven in de Welstandsnota Hardenberg 2011 vormden het uitgangspunt voor de inventarisatie. De lijst van rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten van Hardenberg representeren een ander, zwaarder beschermingsregime.

Deze documenten vormden de basis voor het veldwerk waarbij deskundigen van Het Oversticht de panden vanaf de openbare weg hebben bekeken en gefotografeerd. Per adres is de waarde van het pand bepaald aan de hand van de vooraf bepaalde criteria.

Deze worden in het volgende hoofdstuk toegelicht. Op basis van de analyse van historische kaarten in combinatie met veldwerk ter plaatse, heeft Het Oversticht ook voor elke kern een kaart ontwikkeld waarop de belangrijkste stedenbouwkundige waarden zijn aangegeven. Gramsbergen vormt in het onderzoek een uitzonderingspositie, omdat het de enige kern in de gemeente Hardenberg is met een beschermd stadsgezicht. Aangezien alle panden binnen het beschermd gezicht al enige mate van bescherming genieten, is gekozen hier niet ook nog eens karakteristieke panden te benoemen.

Het veldwerk is uitgevoerd door erfgoeddeskundigen mw. drs. M. van Damme en mw. H.F. Geerdink MA en door stedenbouwkundige mw. M. Prickett MSc, allen werkzaam bij Het Oversticht. Dhr. T. Vredeveld MA vervulde de rol als projectleider bij Het Oversticht. Van de gemeente Hardenberg waren de ambtenaren Klaas Geers en Ingrid Franke en wethouder Jan ten Kate betrokken. Ook is er overleg gepleegd met de Plaatselijke Belangen en Historische Verenigingen van de vijftien kernen. Zo is er een presentatie georganiseerd over de insteek en opzet van de inventarisatie en zijn rondwandelingen door drie kernen gemaakt waarbij de Plaatselijke Belangen en Historische Verenigingen aanwezig waren. Ook hebben de PB's en HV's input geleverd voor de bepaling van de cultuurhistorische waarde van de karakteristieke

objecten/structuren. Participatie met bewoners is bewerkstelligd door hen tijdens veldwerk en via een oproep in de plaatselijke nieuwsbladen te vragen voor hen bijzondere objecten/structuren aan te dragen. De reactie op de oproep was niet gering; we ontvingen zo'n 25 mails van bewoners, waarin in totaal circa 150 objecten/structuren werden aangeleverd.

Resultaat

Het resultaat is dit rapport met karakteristieke objecten/structuren. In hoofdstuk 1 worden de selectiecriteria beschreven. De panden die in aanmerking komen voor het kenmerk 'karakteristiek' zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Per pand is aangegeven hoe het 'scoort' op basis van de criteria en wordt een korte onderbouwing voor de selectie gemaakt. De inventarisatielijst kan beschouwd worden als een advies. De gemeente kan zelf bepalen of zij de aangedragen lijst ongewijzigd overneemt.

drs. Mascha van Damme en Hannah Geerdink MA
januari 2020

Hoofdstuk I: selectiecriteria

Selectiecriteria karakteristieke objecten

De objecten zijn bekeken vanaf de openbare weg en gewaardeerd aan de hand van vooraf bepaalde selectiecriteria. Bij voldoende score wordt het pand aangemerkt als karakteristiek. De drie criteria zijn gebaseerd op landelijk vastgestelde criteria en gaan zowel over het object als over de context van het object.

Stedenbouwkundige waarde

Deze waarde zegt iets over de plek die het object inneemt binnen de stedelijke (dorps)structuur. De stedenbouwkundige waarde sluit aan bij de plek in relatie tot de structuur en de rooilijn / gevellijn. Een gebouw kan op architectuur bijvoorbeeld minder scoren, maar door zijn ligging in een straatwand, op een hoek of in een bebouwingslint langs een kanaal wel heel beeldbepalend zijn.

Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde wordt bepaald door de geschiedenis van het object of zijn omgeving. Daarbij is het van belang of de vroegere functie nog afleesbaar is aan het gebouw en/of de ligging. Het object - of zijn (vroegere) functie - sluit aan bij het DNA van de kern, is een uitdrukking tijdsgeest en daarmee exemplarisch voor de ontwikkelingsgeschiedenis van de kern.

Architectonische waarde

Een pand kan bijzondere architectonische waarde bezitten bijvoorbeeld door de detaillering van het exterieur. De architectonische waarde zegt iets over de bijzonderheid van de architectuur van het pand; de stijl is bijvoorbeeld typisch voor de bouwperiode of voor een gebied.

Per criterium kan onderstaande score worden behaald:

- negatief > niet aanwezig 0 punten
- * aanwezig > 1 punt
- ** positief > grotendeels aanwezig 2 punten
- ? niet goed zichtbaar, niet met zekerheid te zeggen

Een object kan maximaal 6 punten halen. Om in aanmerking te komen voor het kenmerk 'karakteristiek' is een minimaal aantal punten van 4 nodig. Daaronder is het object van onvoldoende waarde om opgenomen te worden.

Om te beoordelen of een object karakteristiek is, wordt onder andere gekeken naar de verhouding van het object tot de omgeving, de detaillering en het materiaalgebruik. Panden die aangemerkt kunnen worden als karakteristiek, hebben bovendien een karakteristieke gevelindeling of leveren een duidelijk bijdrage aan het karakteristieke beeld van de omgeving. Het gaat om de ruimtelijke

beleving van een object en de herkenbaarheid ervan. Karakteristieke objecten dragen dus op een belangrijke manier bij aan het dorps/stadsbeeld door een combinatie van hun architectonische kwaliteit en hun prominente plaats in de stedenbouwkundige structuur.

Selectiecriteria karakteristieke structuren

Voor karakteristieke structuren zijn andere selectievoorwaarden en slechts twee selectiecriteria gehanteerd. De twee criteria zijn gebaseerd op landelijk vastgestelde criteria en gaan zowel over de structuur als over de context van het de structuur.

Stedenbouwkundige waarde

Deze waarde zegt iets over de plek die de structuur inneemt binnen de stedelijke (dorps)structuur. De stedenbouwkundige waarde sluit aan bij de plek in relatie tot de (dorps)structuur en omliggende bebouwing of terrein. Bijvoorbeeld door de ligging van de structuur in het centrum van de kern of juist aan een belangrijke invalsweg kan de structuur heel beeldbepalend zijn.

Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde wordt bepaald door de geschiedenis van de structuur en zijn omgeving. Daarbij is het van belang of de geschiedenis nog afleesbaar is. De structuur of zijn (vroegere) functie sluit aan bij het DNA van de kern, is een uitdrukking tijdsgeest en daarmee exemplarisch voor de ontwikkelingsgeschiedenis van de kern.

Per criterium kan onderstaande score worden behaald:

- negatief > niet aanwezig 0 punten
- * aanwezig > 1 punt
- ** positief > grotendeels aanwezig 2 punten
- ? niet goed zichtbaar, niet met zekerheid te zeggen

Een structuur kan maximaal 4 punten halen.

Om in aanmerking te komen voor het kenmerk 'karakteristiek' is een minimaal aantal punten van 3 nodig. Daaronder is de structuur van onvoldoende waarde om opgenomen te worden.

Structuren die aangemerkt kunnen worden als karakteristiek, hebben een karakteristieke ligging of leveren een duidelijke bijdrage aan het karakteristieke beeld van de omgeving. Om te beoordelen of een structuur karakteristiek is, wordt onder andere gekeken naar de verhouding van de structuur tot de omgeving, de ruimtelijke beleving en de herkenbaarheid ervan, bijvoorbeeld omdat het op een opvallende plek ligt, bij het dorpsplein, aan een belangrijke as, of omdat het onderdeel uitmaakt van een markant ensemble. Karakteristieke structuren dragen dus op een belangrijke manier bij aan het dorps/stadsbeeld door een combinatie van hun cultuurhistorische kwaliteit en hun prominente plaats in de stedenbouwkundige structuur.

Hoofdstuk 2: karakteristieke objecten/ structuren per kern

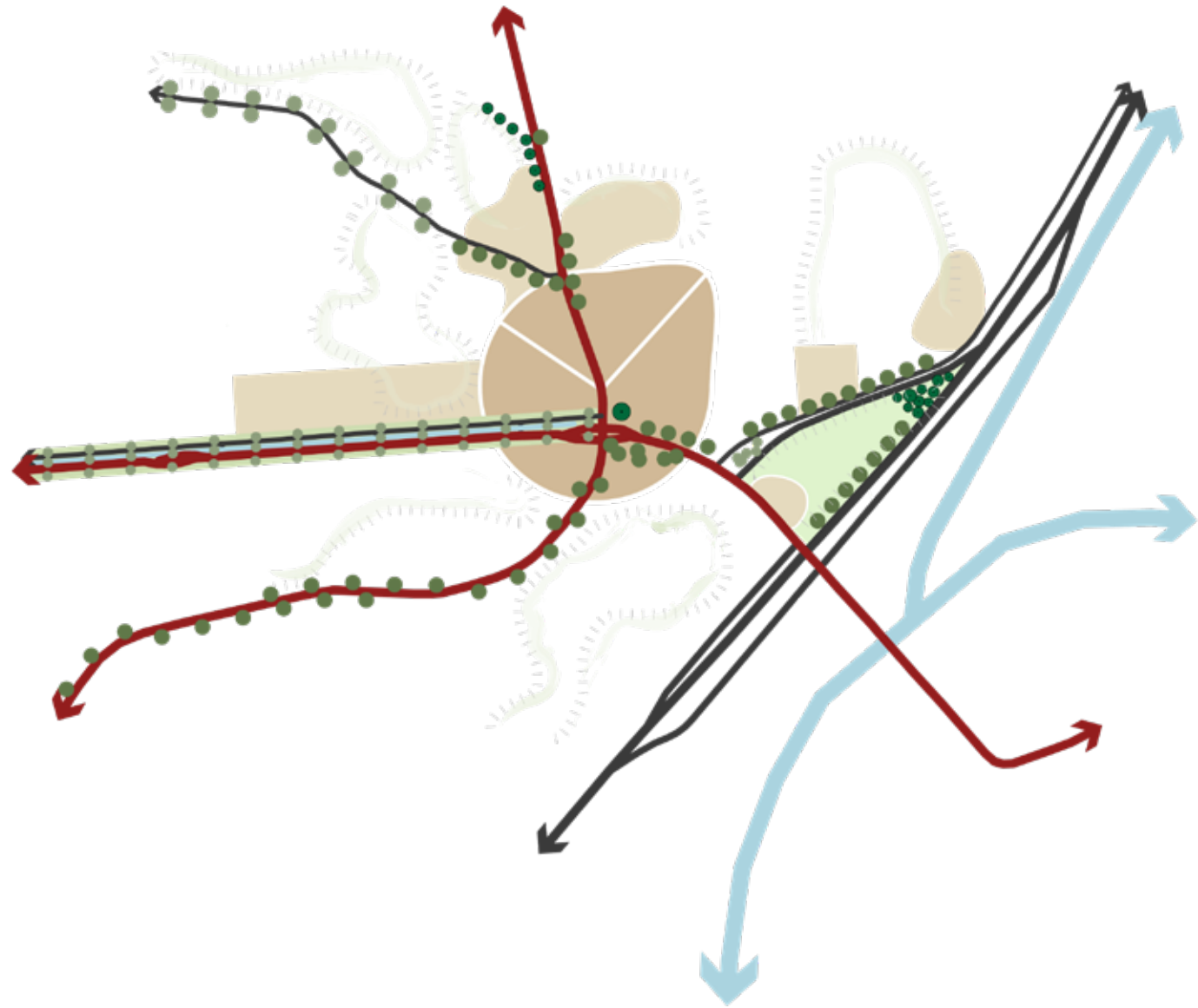

LEGENDA

- ↔ historische as
- wegen
- kanaal
- Essen
- Esdorp voor 1935
- bebouwing na 1935
- groen uit ca. 1905
- groene berm
- greppel
- bomen, oud
- bomen, volwassen
- bomen, volwassen

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Ane

Cultuurhistorie Ane

Slag bij Ane

Ane staat bekend om de Slag bij Ane. In 1227 vochten de troepen van de bisschop van Utrecht tegen de troepen van de burggraaf van Coevorden die steun kreeg van vele opstandige Drentse boeren. De Drenten wisten het leger van de bisschop te verslaan al vielen daarbij veel doden. Deze historische slag vond plaats in de buurt van het huidige dorp Ane, waarschijnlijk in het drassige gebied ten noordoosten van Ane, maar de precieze locatie is niet bekend. Een monument in het dorp herinnert nu aan de eerste slag om vrijheid voor de noordelijke provincies.

Monument Slag bij Ane, Het Oversticht

Dedemsvaart ontmoet Vecht

Ane is ontstaan als een boerengehucht op de hoger gelegen essen aan de westelijke kant van de rivier de Vecht. Toen de Dedemsvaart in 1854 werd doorgetrokken tot de Vecht, vestigden zich veengravers in het dorp en nam de bebouwing voornamelijk langs de verharde noordkant van de vaart toe. Deze weg langs de Dedemsvaart vormde een belangrijke oost-west verbinding tussen Gramsbergen en Zwolle. Ane lag aan het eind van de Dedemsvaart en bevond zich op de kruising met de noord-zuid verbinding tussen Coevorden en Hardenberg. Naast de lintbebouwing langs de vaart in het westen, vormt zich in de loop van de tijd ook een cluster woningen en boerderijen rond het kruispunt bij de ophaalbrug. Na de demping van de vaart rond 1966 vindt er weinig uitbreiding van het dorp meer plaats.

Ane voor de demping van de Dedemsvaart rond 1965 en Ane anno 2018, topotijdreis.nl

Anerveenseweg I

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De 'Oude Kazerne' bij de voormalige Sluis 8 Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging aan De Vaart, de gedempte Dedemsvaart. Historisch waardevol pand vanwege de functie als kazerne tijdens de eerste wereldoorlog, toen in dit pand grenssoldaten waren gehuisvest. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de zichtbare ouderdom, circa 1850, de afleesbaarheid van de historische functie en de oriëntatie van de langsgewel op de voormalige vaart.

De Vaart 13

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Voormalige Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt. In 1979 is de kerk buiten gebruik gesteld en tegenwoordig in gebruik als garage. Het houten bouwwerk is met de voorgevel georiënteerd op de Vaart, de gedempte Dedemsvaart, en daarom stedenbouwkundig waardevol. Het pand heeft cultuurhistorische waarde vanwege zijn voormalige functie als kerk. De kenmerkende typologie, houtbouw en bitumen dak met dakruiter geven de kerk ook enige architectuurhistorische waarde.

De Vaart 21-23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in de kern van Ane en aan de belangrijke kruising van wegen in Ane (weg Coevorden-Hardenberg) en de voormalige ophaalburg over de vaart. Cultuurhistorisch van waarde vanwege de herinnering aan de industriële ontwikkeling, die langs de voormalige Dedemsvaart tot stand kwam. Typologisch van waarde vanwege het kenmerkende industriële uiterlijk.

Marsweg 4-6

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze kloeke voormalige boerderij is stedenbouwkundig van waarde vanwege de ligging aan de rand van de Vlaskamp. Door deze ligging op een oud erf aan de Vlaskamp, dat ook met een pad over de es ontsloten was, heeft het pand bovendien cultuurhistorische waarde. Architectonisch van enige waarde vanwege de als boerderij herkenbare hoofdvorm, het markante, grote volume met zadeldak - deels riet deels pannen gedekt -, het dakbeschot en het gevelteken.

LEGENDA

- ↔ historische as
- wegen
- kanaal
- - - ontginningsstructuur na 1850
- ▭ lintbebouwing na 1850
- ▭ lintbebouwing ca. 1923
- ▭ bebouwing ca. 1988
- ▭ groen na na 1850
- ▭ aanvulling bos rond 1935
- ▭ productie bossen uit 1896
- bomen, oud
- bomen, volwassen
- bomen, jong
- bijzondere bomen groep
- - - vroegere houtwallen rond 1897

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Balkbrug

Cultuurhistorie Balkbrug

Balkbrug is een hoogveenranddorp waarvan de ontwikkeling sterk is bepaald door de zuidelijker gelegen Ommerschans (gemeente Ommen). Het huidige dorp ontstond op de plek waar een noord-zuid lopende dekzandhoogte het hoogveengebied kruist. Over deze hoogte liep de belangrijke route van Ommen naar het noorden, die zich bij Balkbrug splitste in een weg via Meppel naar Leeuwarden en een andere via Hoogeveen naar Groningen. Ten zuiden van deze splitsing werd in 1599 de redoute aangelegd. In 1623-'28 volgde verbetering tot schans in de vorm van een gebastioneerd vierkant met arsenaal, kruitkamer, majoorwoning en soldatenbarak. In 1672 werd de Ommerschans door de verdedigers verlaten en ondanks verbetering in 1735-'45 bleef ze ook in 1795 onverdedigd.

Het ontstaan van een nieuwe kern langs de Dedemsvaart

Balkbrug zelf is een vrij jonge kern, ontstaan toen de vervening van het moerassige gebied ten zuiden van de Reest optrok naar het oosten. In 1809 werd op initiatief van Baron van Dedem begonnen met de aanleg van een 40 kilometer lang kanaal van Hasselt tot Gramsbergen. Zo werden duizenden hectares veengronden in het noordoosten van Overijssel ontsloten die er rond 1800 nog onaangeroerd bij lagen. De gewonnen turf werd via het kanaal afgevoerd naar het westen.

Het dorp Balkbrug zelf ontstond in 1811 aan de Dedemsvaart, waar deze minder diep werd. Om schepen met grote diepgang te weren werd onder brug VII een balk aangebracht. Op de kaart uit 1820 is te zien dat de aanleg van het kanaal inmiddels was gevorderd tot aan de Katinger- en Oosterhuizer venen, gelegen rond het kerspel Avereest en de Ommerschans. Het kanaal wordt op deze kaart nog aangeduid als 'De Grift', of de 'Nieuwe Turfvaart naar het Lutter Veen'. Later werd het kanaal omgedoopt tot de Dedemsvaart. De arbeiders die nodig waren voor zowel de kanaalwerkzaamheden als voor de turfgraverij, verplaatsten zich naar het oosten naar mate het kanaal vorderde. De eerste bewoners van dit gebied streken in het tweede decennium van de 19e eeuw neer bij de Pol en ten oosten van de weg van Ommen langs de Ommerschans naar Meppel. De kern lag echter bij de brug op de kruising van het kanaal met de weg Ommen-Meppel, waar de weg naar Hoogeveen aftakte. De weg Ommen-Meppel was een van de weinige, en daardoor belangrijke noord-zuid verbindingen door het veengebied tussen Drenthe en Overijssel.

De naam Balkbrug

Balkbrug dankt zijn naam aan de balk in het kanaal onder de brug. De balk gaf de toegestane diepgang aan voor de schepen die het kanaal wilden opvaren. Zo werd voorkomen dat schepen met een grote

diepgang vastliepen in de ondiepere plaatsen verderop in het kanaal. In de volksmond werd Balkbrug ook wel 'de Balk' genoemd.

In 1845, het jaar dat de Dedemsvaart in eigendom naar de provincie overging, betrof de heer Breukel als hoofdopzichter van het kanaal de dienstwoning aan de noordzijde van de brug. Het statige huis werd ook wel het 'Provinciehuis' genoemd. Direct daarnaast woonde de balkmeester, tevens brugwachter, die eveneens door de provincie werd aangesteld en erop moest toezien dat de toegestane diepte niet werd overschreden.

Ontginning en groei

Woeste gronden en veengebieden aan weerszijden van de Dedemsvaart werden tot ontwikkeling gebracht door de Maatschappij van Weldadigheid (1819) vanuit de Ommerschans en door particuliere verveners. Met de komst van het Rijksopvoedingsgesticht voor jongens "Veldzicht" (1894) komt ook het in cultuur brengen van de dalgronden op gang (1895-1940). Hierdoor nam de bevolking toe en verdichtte de bebouwing zich. Tot het eind van de 19e eeuw bestaat Balkbrug uit lintbebouwing aan weerszijden van de Dedemsvaart. De noordkant was voorzien van een zandpad waar voornamelijk woonhuizen en boerderijtjes stonden.

Topografische kaart 1820, topotijdreis.nl

Stoomtram met goederenwagens in Balkbrug met links het station annex postkantoor, beeldbank historische vereniging Avereest via mijnstadmijndorp.nl

Demping van de Dedemsvaart, 1967, beeldbank historische vereniging Avereest via mijnstadmijndorp.nl

Foto uit circa 1910 met de brug over de Dedemsvaart, en vlnr het opzichtershuis, de dienstwoning van de balkmeester en Hotel de Munnink, beeldbank historische vereniging Avereest via mijnstadmijndorp.nl

De zuidkant met bredere klinkerweg ontplooidde zich tot een levendige straat waar bijvoorbeeld ook winkels, een bakkerij, slagerij, lagere school, café en de pastorie van de gereformeerde kerk gelegen waren. De as van de bebouwing, hoofdzakelijk één laag, was gericht naar het kanaal. De woningen voor het personeel van “Veldzicht” werden gebouwd tussen de brug over de Dedemsvaart en het ten zuiden ervan gelegen gesticht.

Gouden tijden: Balkbrug als verkeersknooppunt

In de negentiende eeuw en de eerste helft van de twintigste eeuw was de brug bij Balkbrug in de Dedemsvaart een van de drukste punten in de Overijsselse binnenvaart. De Dedemsvaart kende in 1879 en volgende jaren circa 12.000 scheepvaartbewegingen. Alle bedrijvigheid werd nog eens versterkt doordat Balkbrug een stoomtramverbinding kreeg aan de lijn van de DSM van Dedemsvaart dorp naar Dedemsvaart SS, een station aan de lijn Zwolle-Meppel. In 1908 groeide Balkbrug uit tot een knooppunt van stoomtramlijnen toen Spoorweg-Maatschappij Meppel - Balkbrug haar lijn tussen Meppel en Balkbrug opende. Het spoor lag aan de noordkant van het kanaal, waar zich vlakbij de kruising bij de opzichterswoning ook het station annex postkantoor bevond.

Om de vele passanten en reizigers een rustplaats te bieden, was er naast de balkmeesterswoning het eerste ANWB Bondshotel-Café-Restaurant “De Munnink” met speel- en theetuin. Verderop aan de noordkant van het kanaal verrees in 1908 een melk- en boterfabriek. Driekeer daags was het geluid van de stoomfluit te horen als startsignaal voor het melken van de koeien en voor het middagmaal. Melkrijders en melkvaarders hoefden dan niet te wachten bij het ophalen van de melk.

Latere ontwikkelingen en demping van de vaart

In de loop van de 20ste eeuw nam het economisch belang van het kanaal voor de scheepvaart af, mede omdat er in 1931 een bredere weg langs het kanaal kwam. In dezelfde periode ontstond ten oosten van de Haardennen, aan de uitvalsweg naar Meppel, gespreide, eenvoudige villabouw. In 1966 werd besloten het kanaal grotendeels te dempen om plaats te maken voor een autoweg, de N377. Hierna volgde de bouw van een nieuwbouwwijk tussen het gesticht en de in 1966 gedempte Dedemsvaart.

karacteristieke panden

Coevorderweg 6

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	* (*)

Onderbouwing

Het voormalige hotel De Munnink neemt een waardevolle beeldbepalende plek in aan de kruising, bij de voormalige brug van het kanaal met de weg Ommen-Meppel, een van de weinige en dus belangrijke noord-zuid verbindingen door het veengebied tussen Drenthe en Overijssel. De vleugel aan de weg heeft een markant hoofdvolume met een brede gevel aan de straat. De vleugel erachter heeft een waardevolle baksteenarchitectuur met Jugendstil stijkenmerken in het siermetselwerk. Er zijn mogelijk nog oude bouwdelen aanwezig uit circa 1823 toen het pand nog in gebruik was als bakkerij. Cultuurhistorisch zijn beide volumes waardevol vanwege de herinnering aan de prominente functie van hotel, café-restaurant met speeltuin in het centrum van Balkbrug.

Coevorderweg 10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Fraai voorbeeld van brede woning met een beeldbepalende ligging in het bebouwingsslint langs de voormalige Dedemsvaart en een kenmerkende, kleinschalige hoofdvorm van een bouwlaag onder een dwars geplaatste mansardekap. De woning heeft een expressieve detaillering van gevelbrede stukbanden ter hoogte van de onder- en tussendorpel van de vensters en over de bovenzijde van de ramen.

Coevorderweg 16

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart in hoofdvorm en opzet herkenbaar laat negentiende-eeuwse, voorname woning. Architectonisch heeft het pand aan waarde ingeboet door de witte verflaag op de gevel en verschraling van de eens rijkere detaillering.

Coevorderweg 34

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze grote hoeve of herenboerderij heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege afleesbaarheid van de functie en verbondenheid met de ontwikkelingsgeschiedenis van Balkbrug. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, opzet en wat afmetingen betreft herkenbare laat negentiende-eeuwse, voorname ontginningsboerderij.

karacteristieke panden

Coevorderweg 50

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Schuur met een opvallende ligging aan het eind van het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De schuur is typologisch en cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbare functionaliteit en bouwhistorisch interessant vanwege de bouwsporen die een pragmatische aanpassingen aan het veranderend gebruik laten zien.

Hoogeveenseweg 14-24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Rijtje van drie dubbele woningen met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint langs de Hoogeveenseweg en de hoek met de Wolter ter Haarstraat. De woningen hebben een ingetogen wederopbouw architectuur in de stijl van de Delftse School.

Meppelerweg 4

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Voornaam hoekpand met een beeldbepalende ligging aan de kruising die de kern vormt van Balkbrug. Het pand is cultuurhistorisch waardevol vanwege de voormalige functie als politiebureau en bank. Door de herkenbare jaren dertig architectuur met donkere bakstenen gevels, een hoge schildkap met donkere pannen, het brede overstek, de erker en de karakteristieke terugliggende entreepartij met luifel en kolommen, heeft het gebouw ook enige architectuurhistorische waarde.

Meppelerweg 17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand pand met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een samengestelde hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in het afgeknotte zadeldak. De architectuur uit de eerste kwart van de twintigste eeuw is sober en hard gerestaureerd.

Meppelerweg 18-24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Beeldbepalend ensemble van ruime vrijstaande woningen. Ze hebben dezelfde, sobere maar karakteristieke stijlkenmerken uit het Interbellum en een vergelijkbare detaillering van gele baksteen gevels boven een rood trasraam en een kap parallel aan de straat met breed dakoverstek. De opvallend hoge kap is gedekt met rode pannen.

Meppelerweg 23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende, hogere situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is erg sober met bakstenen en dakpannen in roodbruine kleur, maar met enkele zorgvuldige details, zoals de afwisseling met gele bakstenen in de ontlastingsbogen en de voordeur in een portiek.

Meppelerweg 25

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping onder een hoog opgaand zadeldak met een fors overstek. De woning heeft karakteristieke stijkenmerken uit het Interbellum met gevels in gele baksteen boven een trasraam in rode baksteen, dat als een rondboog rond de voordeur met halfronde bovenzijde is getrokken. De plantenbak onder het venster van de zolderverdieping is mee-ontworpen.

Meppelerweg 26

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping onder een zadeldak met een wolfseind. De woning heeft karakteristieke stijkenmerken uit het Interbellum met gevels in gele baksteen boven een trasraam in rode baksteen. De voorgevel krijg extra expressie door de diepe portiek met de voordeur en gemetselde kolommen. De plantenbak onder het venster van de zolderverdieping is mee-ontworpen.

karacteristieke panden

Meppelerweg 27

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap. Deze bepaalt samen met de architectonische detaillering de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand.

Meppelerweg 28

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. In dezelfde stijl en vorm gebouwd als beide buurpanden. De drie woningen hebben een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is verder erg sober.

Meppelerweg 30

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. In dezelfde stijl en vorm gebouwd als beide buurpanden. De drie woningen hebben een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is verder erg sober.

Meppelerweg 32

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. In dezelfde stijl en vorm gebouwd als de twee buurpanden. De drie woningen hebben een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is verder erg sober.

Meppelerweg 33

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een samengestelde hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de kenmerkende mansardekap van het voorhuis. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is sprekend door de gevelbrede gestuukte banden ter hoogte van de onder- en tussendorpel van de vensters en over de bovenzijde van de ramen.

Meppelerweg 38

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand pand met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een samengestelde hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in het afgeplatte zadeldak met geglazuurde rode pannen. De vroeg-twintigste-eeuwse architectuur is sober, maar de voorgevel heeft vooral op de verdieping een opvallende symmetrische indeling met twee dubbele openslaande deuren met melkmeisje naar het gemeenschappelijke balkon.

Meppelerweg 48

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand pand met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een opvallende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een afgeknot zadeldak. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is sprekend door de gevelbrede gestuukte banden ter hoogte van de onder- en tussendorpel van de ramen en over de bovenzijde van de vensters.

Meppelerweg 49

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaande woning met een beeldbepalende en iets hogere ligging in het waardevolle bebouingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansardekap. De architectuur heeft een sobere maar duidelijke detaillering uit het eerste kwart van de twintigste eeuw met zorgvuldig uitgevoerd metselwerk met reliëf randen in de topgevel en wisselend metselverband.

Meppelerweg 54

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Sobere, maar markante woning met een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint van de Meppelerweg, waarmee het een waardevol ensemble vormt. De woning heeft een samengestelde hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een zadeldak. De architectuur was ooit sprekender door gevelbrede geschilderde banden ter hoogte van de onder- en tussendorpel van de ramen, maar de vroegere uitstraling spreekt nog steeds uit de zorgvuldige detaillering van de ontlastingsbogen, boogvelden en makelaars in de topgevels. De zijgevel heeft veel aanpassingen ondergaan.

Zwolseweg 40

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit vrijstaande woningwinkelpand heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Het heeft een opvallende hoofdvorm met een vleugel met een bouwlaag en zolder en een hoger opgaand deel met verdieping onder een plat dak. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege de herkenbare winkelfunctie (slagerij) in de kern van Balkbrug. En het is typologisch waardevol vanwege de dubbelfunctie met een grote (later gewijzigde) winkelpui op de begane grond. Door de opvallende, kleurrijke metselwerkdetaillering, de zorgvuldig gedetailleerde gootklossen en markant gevormde hoekstenen tegen de ontlastingsbalk van de pui is het pand ook van architectuurhistorische waarde.

Zwolseweg 54-60

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Twee vrijstaande panden met een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De twee nauw aan elkaar verwante panden vormen samen een ensemble. Beide woningen hebben een markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een zadeldak. De panden zijn architectuurhistorisch van waarde vanwege de zorgvuldige detaillering van het metselwerk met ontlastingsbogen en sierbanen makelaars in afwisselend helder rode en lichtgrijze baksteen.

Zwolseweg 55-57

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een dwarsgeplaatst zadeldak. De woning is architectuurhistorisch waardevol vanwege de opvallende en zorgvuldige detaillering in de bakstenen (voor)gevel, met name door de vorm van de ontlastingsbogen in helder rode baksteen en de gestuukte en geprofileerde sluitstenen. De voordeur is opgenomen in een portiek met een hoefslagvormige afronding.

Zwolseweg 64

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een hoog opgaande mansarde kap. Dit is de voormalige schoolmeesterwoning, waarmee het pand ook enige cultuurhistorische waarde heeft.

De woning is architectuurhistorisch van enige waarde vanwege de kenmerkende baksteendetailering in de (voor)gevel met gevelbrede sierbanden.

Zwolseweg 76

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een dwarsgeplaatste zadeldak. De woning is architectuurhistorisch waardevol vanwege de zorgvuldige en voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, met name door de ontlastingsbogen met witte baksteen, het voor de regio kenmerkende stucwerk in de spaarvelden en de gestuukte en gemetselde sierbanden over de gevel. De voordeur is opgenomen in een portiek.

Zwolseweg 78

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Opvallend landhuis ligging aan een half cirkelvormige oprijlaan tegen een bosschage. Het huis is stedenbouwkundig beeldbepalend vanwege de ligging, samenstelling van volumes en hoogte. Het huis, genaamd De Eehorst (eerder Eekhorst), werd gebouwd in de jaren 1916-1918. Wolter te Haar heeft er gewoond, een man die een belangrijke voortrekkersrol vervulde in het waterschapswerk in dit gebied en in 1921 (mede-)pleitbezorger was om woeste gronden in het Westerhuizingerveld door werkloze arbeiders in cultuur te laten brengen. Het pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege de rijke uitstraling door het grote, samengestelde volume, de detaillering in het metselwerk en van het houtwerk langs de dakrand.

Zwolseweg 80

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een hoog opgaande zolderverdieping onder een steil zadeldak. De woning is architectuurhistorisch van waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering, met name het gebruik van gemêleerde bakstenen, de vensters in de zolder met glas-in-loodramen, de terugliggende voordeur en de brede dakoverstek.

Zwolseweg 101

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Opvallen breed en relatief diep volume met een beeldbepalende ligging langs de voormalige Dedemsvaart. De pand heeft een kenmerkende hoofdvorm met een bouwlaag en een zolder onder een schildkap die aan de achterzijde lager is doorgetrokken. Dit pand heeft een duidelijke ouderdom, maar bouwtijd en functie zijn onbekend. Het is architectuurhistorisch van enige waarde vanwege de sobere opzet en de indeling van de langgerekte gevel met een reeks houten schuiframen.

Zwolseweg 104

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze kerk is beeldbepalend gesitueerd langs de voormalige Dedemsvaart. De kerk is cultuurhistorisch van belang vanwege de plek die het gebouw innam en nog altijd neemt in de gereformeerde geloofsgemeenschap van Balkbrug. De kerk is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van een in de traditionalistische stijl (Delftse School) van prof.ir. M.J. Granpré Molière ontworpen gebouw. De oorspronkelijke gereformeerde kerk werd in 1896 gebouwd. Deze kruiskerk met dakruiter op de viering en ingangsportiek is gebouwd naar ontwerp van architect Brugmans in 1934. De kerk is in 1951 verbouwd en uitgebreid en is nu in gebruik door de PKN.

Zwolseweg 114-116

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit brede en hoge volume neemt een beeldbepalende positie in aan het eind van het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Het gebouw is cultuurhistorisch van waarde vanwege de voor Balkbrug belangrijke functie van voorheen herberg en tegenwoordig Hotel eetcafé d'Olde Heerd. Het linker gedeelte is een woonhuis. Het pand heeft architectuurhistorisch enige waarde vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1930) kenmerkende stijlkenmerken met een flauw hellend dak met een breed overstek, zorgvuldige detaillering van de erker met glas-in-loodramen en gesneden sierdetails in het houtwerk.

Zwolseweg 121-123

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een dwarsgeplaatste zadeldak. De woning is architectuurhistorisch waardevol vanwege de zorgvuldige en voor de bouwtijd kenmerkende detaillering, met gestuukte sierbanden en sluitstenen, siermetselwerk in de boogvelden onder de ontlastingsbogen en de zorgvuldig gedetailleerde sierhoutwerk in de dakkapel en de top van de zijgevel.

Hoogeveenseweg richting Den Kaat

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*

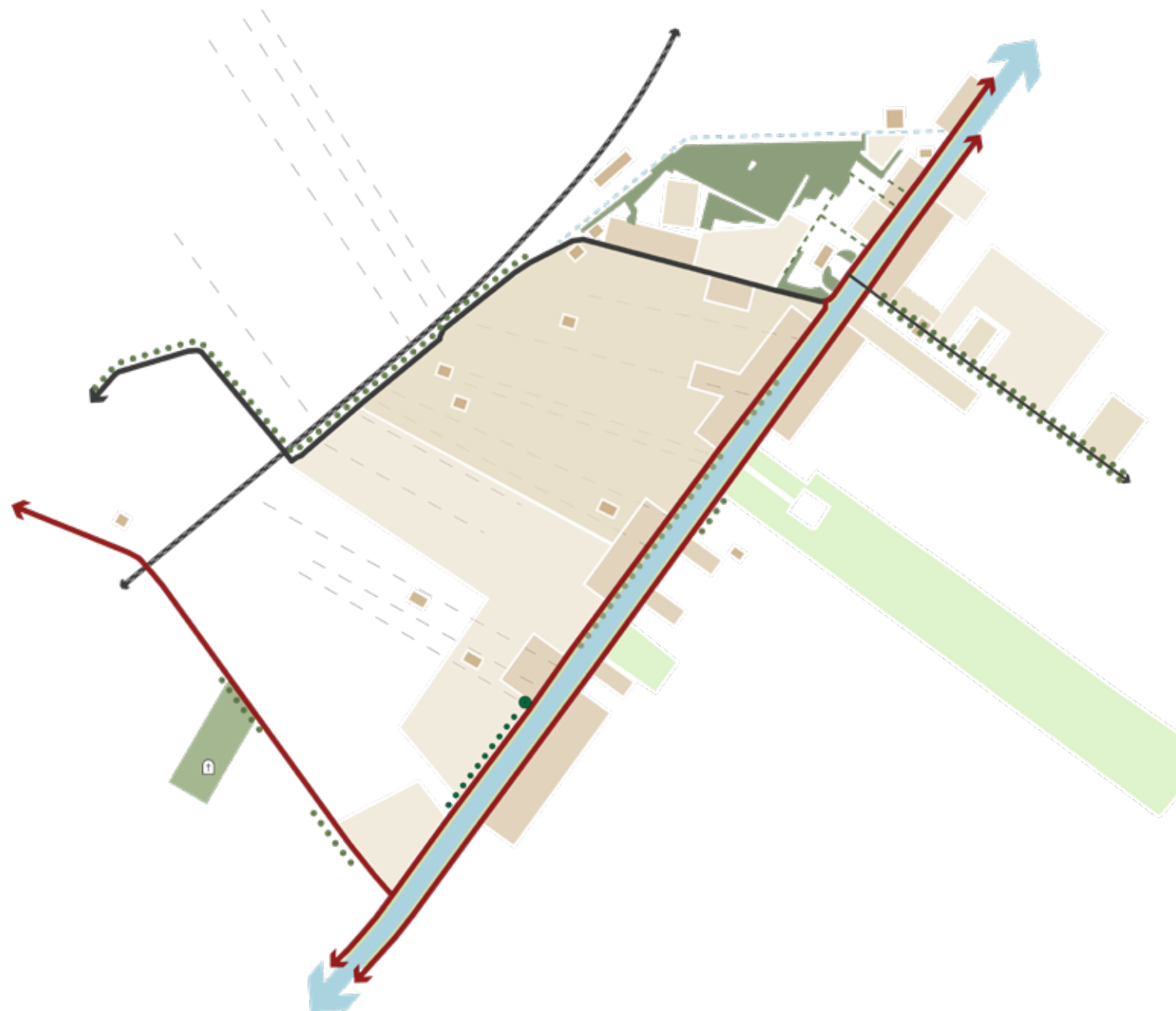
Onderbouwing

Aan de noordzijde van de Hoogeveenseweg, gezien richting Den Kaat, ligt deze waardevolle en beeldbepalende stedenbouwkundige groenstructuur met aan weerszijden monumentale bomen. Vroeger maakte de Hoogeveenseweg onderdeel uit van de belangrijke noord-zuid verbinding tussen Hoogeveen en Ommen, vandaar dat de structuur ook belangrijke cultuurhistorische waarde heeft.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- kanaal
- ontginningsstructuur voor 1850
- spoor
- bebouwing uit ca. 1904
- bebouwing uit ca. 1930
- eerste wijk ontwikkeling uit 1964-1999
- tweede wijk ontwikkeling na 2000
- groen na 1904
- groen na 1964
- bomen, oud
- bomen, volwassen
- bijzondere bomen groep
- begraafplaats

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Bergentheim

Cultuurhistorie Bergentheim

Veenderij Van Roijen

Oorspronkelijk was Bergentheim een esdorp ten westen van de huidige kern, nabij de Vecht. Rond 1385 bestond het dorp uit een aantal boerderijtjes op een hoogte bij de Vecht. De boeren gebruikten stukken heide en veen voor de schapen en verbouwden op kleine akkertjes boekweit en rogge. Dit dorp heet tegenwoordig Oud-Bergentheim. De huidige kern kwam tot ontwikkeling door de vervening van de veengebieden ten oosten van Oud-Bergentheim. Eerdere plannen voor een kanaal in Overijssel, onder meer van P.L. Wildeman, een van de aankopende relaties van de baron van Dedem in de marke van Lutten, haalden het niet. Desondanks werden anticiperend op deze plannen veengronden van de provincie Overijssel, soms oude kloostergoederen, aangekocht door particuliere grootgrondbezitters. Het idee was dat na de aanleg van een kanaal de grond in waarde zou stijgen. Mr. I.A. van Roijen, de zoon van een vervener en markerichter van Brucht en Bergentheim, verwierf in de omgeving veel grond en stichtte een veenderij bij Bergentheim. In 1832 begon hij met het graven van een vaart, de zogenaamde Van Roijenswijk, die een verbinding vormde tussen de Bergentheimer venen en de Overijsselse Vecht waarover de turf werd afgevoerd. Vanuit het nabije esdorp Oud-Bergentheim, op de hogere gronden van het Vechtdal, trok men naar dit gebied en rond 1835 was de hoogveenkolonie Bergentheim

ontstaan. De kapitaalkrachtige Van Roijen nam vervolgens financieel deel aan de kanaalmaatschappij (OMK), zodat hij zijn uitgestrekte gronden op grote schaal zou kunnen exploiteren. In 1856 maakte Van Roijen een begin met het doortrekken van de Van Roijenswijk door zijn venen aan de westkant van het kanaal richting Sibculo aan de oostzijde. Deze werken waren niet zo doordacht. Door het hoogteverschil slibde het kanaaltje langzaam dicht (na demping nu de Van Roijensweg).

Bedrijvigheid langs het kanaal

Door de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Emmen in 1903 ontstond bebouwing in westelijke richting. Door de aanwezigheid van een turfstrooiselfabriek - waardoor ook de bovenste veenlaag, of bonkaarde, werd verwerkt - duurde het tot na 1920 voor de dalgronden in cultuur konden worden gebracht.

De ligging aan het kanaal en aan de spoorlijn was van economisch belang. Naast de turfstrooiselfabriek waren er vroeger ook de WAVIN en een grote bakkerij te vinden in Bergentheim. Op lokale schaal had het kanaal voor de omwonenden vroeger eveneens economisch belang. Op de kruising met de in 1951 gedempte Van Roijen Wijk ontstond een kleine kern met school, kerk en winkel annex cafe, maar ook aan het kanaal lagen diverse voorzieningen zoals winkels, een smederij en zelfs een scheepswerf.

Deze voorzieningen en de bedrijvigheid aan het

kanaal zijn in de loop der tijd afgenomen. Het kanaal is echter nog steeds belangrijk voor het dorp, het speelt een belangrijke rol in de beleving van de dorpsbewoners; je woont of in 'Buurtschap' of in 'Kanaal'.

Ansichtkaart van de 'Van Rooienschijk' in Bergentheim, op de voorgrond het Overijssels Kanaal, 1920-1930, mijnstadmijndorp.nl

Ansichtkaart van de turfstrooiselfabriek in Bergentheim langs het spoor, 1913, mijnstadmijndorp.nl

Doktor H.J. Postlaan 7

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze gereformeerde kerk (Synodaal) is ontstaan uit een splitsing van de geloofsgemeenschap voor 1950. Niet alleen de toren, maar ook het 's avonds verlichte kruis is een baken en vormt daarmee een waardevol element in de kern. Het geloofshuis is ook cultuurhistorisch van belang vanwege de plek die zij innam in de gereformeerde geloofsgemeenschap. Het ontwerp is van architect D. Broos en werd in 1950 in gebruik genomen. Het is een bakstenen zaalkerk met ongelede toren met schilddak, gebouwd in sobere traditionalistische vormen die kenmerkend zijn voor de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog.

Kanaalweg-Oost 57

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit pand heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwings- en ontginningslint langs het kanaal. Het is de gebouwd als pastorie behorend bij de Oosterkerk van de PKN en heeft daarmee enige cultuurhistorische waarde. Het pand is architectuurhistorisch van waarde als kenmerkend voorbeeld van een vrijstaande woning uit de jaren tachtig van de twintigste eeuw met opvallende baksteendetaillering, rode pannen zadeldak, een expressionistische inslag met krimp en trapeziumvormig bovenlicht boven de voordeur. Verder vrij sober uitgevoerd.

Kanaalweg-Oost 58

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De voormalige Nederlands Hervormde kerk neemt stedenbouwkundig een waardevolle plek in aan het kanaal en bij de ontginningskern van Bergentheim. De kerk werd gebouwd in 1913 en is cultuurhistorisch van belang vanwege de plek die zij innam in de hervormde geloofsgemeenschap. Het gebouw staat nu bekend als 'de Bo'. Toen in 1940 de nieuwe hervormde kerk ernaast werd gebouwd, werd de Bo verenigingsgebouw. Architectuurhistorisch waardevol gebouw vanwege de opvallende en esthetische opzet als zaalkerk met siermetselwerk en een ingangspartij in een boven het dak doorstekende risaliet. De klokkenstoel/het ornament op de gevel, dat te zien is op historische foto's, ontbreekt nu.

Kanaalweg-Oost 67

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Typisch vrijstaand woonwinkelpand, zoals veel voorkomt in de bebouwings- en ontginningslinten in de kernen van Hardenberg, met markante hoofdvorm met hoog opgaand mansardedak met de nok parallel aan het kanaal. Het is cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbaarheid van de (voormalige) functie als kruidenierswinkel. Het was een van de meerdere kruidenierswinkels langs het kanaal, bood later onderdak aan een fietsenmaker en is tegenwoordig in gebruik als woonhuis. Het is architectuurhistorisch van waarde als kenmerkend voorbeeld van een woonwinkelpand uit de eerste helft van de twintigste eeuw met opvallende baksteendetaillering met een expressionistische inslag. Verder vrij sober uitgevoerd.

Kanaalweg-West 50

Waardering

Stedenbouwkundige waarde **
Cultuurhistorische waarde *
Architectuurhistorische waarde **

Onderbouwing

Statig pand op een stedenbouwkundig waardevolle beeldbepalende locatie aan het kanaal. Het betrof de pastorie van een inmiddels gesloopte kerk. Cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbaarheid van een voorname bewoner of eigenaar. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de voorname opzet met twee bouwlagen op een vierkante plattegrond (blokvormig huis), een door de dakgoot opgetrokken middenrisaliet en de zorgvuldige detaillering van het metselwerk, de kroonlijst en het hekwerk van het balkon.

Waardering

Stedenbouwkundige waarde
Cultuurhistorische waarde
Architectuurhistorische waarde

Kanaalweg-West 60

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Architectuurhistorische waarde

*

Onderbouwing

Dit pand, dat bekend staat als het Witte Huis, is stedenbouwkundig waardevol vanwege zijn positie recht in de zichtas van de nu gedempte Van Roijenswijk en aan de voornaamste kruising langs de hoofdstructuur: het kanaal Almelo-De Haandrik. Het gebouw is cultuurhistorisch zeer waardevol aangezien het onlosmakelijk verbonden is met de geschiedenis van de vervening in het omringende gebied en de ontwikkeling van Bergentheim. In 1864 werd in het Bergentheimerveld een grote maar eenvoudige boerenbehuizing gesticht door I.A. van Roijen, waar het kantoor van de veenderij was gevestigd, de latere 'Veenderij erven Mr. I.A. van Roijen'. Twintig jaar eerder al had Van Roijen het plan opgevat om het grote veengebied in exploitatie te nemen. Dit pand vormde later het onderkomen van de rentmeester, accountants en verschillende bedrijfsvoerders of administrateurs. De Van Roijen villa heette daarom een tijd het Heerenhuis. Ook werd een deel verhuurd aan dokter Weggeman. Na de van Roijen periode werd het pand gebruikt als praktijk door verschillende huisartsen, nu gevestigd in het pand rechts ernaast.

Het oude Heerenhuis kreeg zijn huidige verschijningsvorm bij een grootscheepse verbouwing c.q. nieuwbouw in 1911, ontworpen door de gemeente-architect van Hardenberg. Oorspronkelijk was het pand niet gepleisterd, maar had het een baksteenuiterlijk. In ieder geval vanaf 1952 gepleisterd. Er is in de loop der tijd het nodige aan verbouwd, maar de oorspronkelijke opzet is nog goed herkenbaar.

De Koepel - Koepelweg

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
	*

Onderbouwing

De Koepel aan het veld was vroeger de muziekkoepeel / kleuterschool en is gebouwd in 1957. Het gebouw is cultuurhistorisch van belang vanwege de sociale rol dat het tijdens evenementen en optredens vervulde in het gemeenschapsleven. De glasgevel met drie glaspuien konden in de schouwmuur naar beneden schuiven, zodat de hele pui geopend kon worden voor concerten. Toehoorders zaten op het veld. Later is ook de bibliotheek in de kelder gevestigd geweest. Het is nu nog steeds in gebruik door de muziekvereniging. Het gebouw is typologisch waardevol vanwege de markante hoofdvorm, die gerelateerd is aan de functie.

Stationsweg 6-8

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
	**

Onderbouwing

Opvallend breed pand met een beeldbepalende ligging aan de Stationsweg. Cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbaarheid van een zeldzame functie in de kern; links was oude postkantoor gevestigd, rechts woonde de Postmeester. Vanuit dit postkantoor werd een groot gebied (tot aan de grens) van post voorzien. Er werkten derhalve een behoorlijk aantal postbestellers. In het midden woonde een tijd lang Willem Borneman (medewerker gemeente Hardenberg). Architectuurhistorisch van waarde vanwege de esthetische kwaliteit van originele details, net name de glas-in-lood bovenlichten, en het voor de bouwtijd kenmerkende materiaalgebruik, waaronder grintbeton voor de lateien.

Kanaal Almelo - De Haandrik en Kanaalweg West

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Onderbouwing

Cultuurhistorisch en stedenbouwkundig belangrijke hoofdstructuur in de ontginningsgeschiedenis en opzet van de inrichting en ontwikkeling van de kern. Het kanaal speelt al generaties lang een belangrijke rol in het leven van de omwonenden. Vooral jongens leerden er zwemmen en vissen. Vrijwel iedereen leerde schaatsen op het kanaal en fietsen langs de kanaalweg. Lange tijd kwam het drink- en waswater uit het kanaal. De meeste voorzieningen en bedrijvigheid concentreerden zich aan het water. Veel ouderen zijn zich ervan bewust dat hun voorouders en de hele omgeving hun bestaan danken aan het kanaal.

In de publicatie *De geschiedenis van de Overijsselse Kanalen* concludeert de auteur A. Smolders dat er een opmerkelijk verschil bestaat tussen de verwachte en de gerealiseerde functies van het Overijssels Kanaal. De ontsluiting van de industrie in Twente, het uiteindelijke doel, liet lang op zich wachten en vond uiteindelijk plaats door de spoorwegen. Ook het effect op de afwatering was slechts 'gematigd positief'. Door de aanleg van afwateringssloten liep het omringende land minder snel onder. Toch is er sprake van 'Het succes van een mislukking' voor de opkomst van de scheepvaart tussen Almelo en De Haandrik. Eerst diende het kanaal als weg voor de afvoer van turf, later voor die van aardappelen. Door opwaardering is het kanaal nu bevaarbaar tot 700 ton.

Van Roijensbos

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit wandelbos achter de Witte Villa van Van Roijens villa is stedenbouwkundig van waarde als belangrijk groenelement in de kern van Bergentheim. Het is openbaar toegankelijk vanaf de stationsweg en loopt diep door achter de Witte Villa. Het bos wordt doorkruist door enkele lanen met hoge, monumentale bomen. Het bosje heeft ook enige cultuurhistorische waarde: Van Roijen liet bij bouw van de villa het bosje erachter aan te leggen om geen zicht te hebben op de turfstrooiselfabriek aan het spoor.

Van Roijensweg

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**

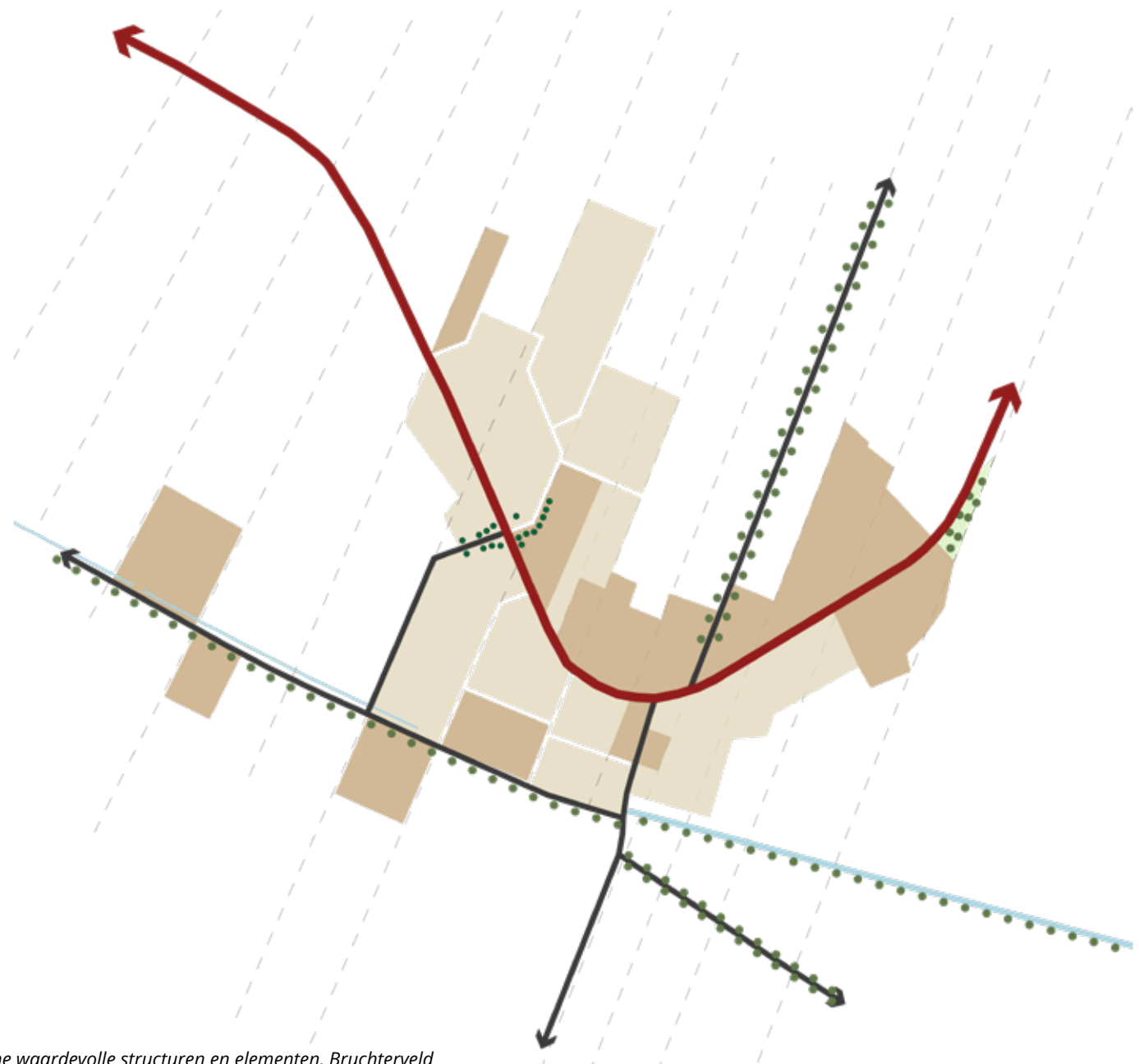
Onderbouwing

In 1856 heeft de Zwolse grootgrondbezitter Van Roijen haaks op het kanaal Almelo-De Haandrik - en in zuidelijke richting - een vijf kilometer lange zijtak laten graven, waaraan zijn naam zou worden verbonden: de Van Roijenswijk. Hoewel de wijk inmiddels gedempt is en de Van Roijensweg heet, is het nog steeds een waardevolle stedenbouwkundige structuur in de kern van Bergentheim met zijn brede profiel en omzoming door bomen. Cultuurhistorisch is deze structuur waardevol vanwege de verbondenheid met de ontginnings- en ontstaansgeschiedenis van Bergentheim.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- greppel
- ontginingsstructuur na 1900
- lint bebouwing uit 1935
- kleinschalige uitbreidingswijken na 1986
- groen na 1960
- bomen, oud
- bijzondere bomen groep

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Bruchterveld

Cultuurhistorie Bruchterveld

Nederzetting op de driesprong

Het Bruchterveld behoorde tot het midden van de 19e eeuw tot de nederzetting Brucht en was gelegen binnen de marke Brucht. Het vrij toegankelijke heide- en veengebied werd in 1850/1856 doorsneden door de aanleg van het Overijssels kanaal Almelo - De Haandrik. De komst van het Overijssels Kanaal was voor de verveningen van zeer groot belang. Door middel van dit kanaal kon de turf worden afgevoerd. Voor vervening van het gebied rondom het Bruchterveld en een afvoer van turf daar, werd in 1857 het initiatief genomen vanaf het Overijssels kanaal een wijk richting het oosten te graven: de Bruchterwijk.

Toen de wijk eenmaal gegraven was, verdween het veen – op een klein gedeelte na – spoedig uit het gebied. Er werden woningen en boerderijen gesticht, veenontginningen maakten plaats voor landbouw en veeteelt en er ontstond een soort dorpsgemeenschap rond de driesprong tussen de huidige Hongerdijk en Broekdijk, het latere dorp Bruchterveld. Aan het eind van de 19e eeuw was nagenoeg alle turf uit het Bruchterveld verdwenen en verviel ook de functie van de voor dit doel gegraven wijk. De wijk slibte langzaam dicht, maar het heeft tot de jaren 50 van de vorige eeuw geduurd voordat er actie ondernomen werd en de wijk is gedempt.

Tegenwoordig telt Bruchterveld zo'n 1200 inwoners. De karakteristiek van Bruchterveld wordt in grote mate bepaald door de loop van de Broekdijk, die begint bij het Overijssels Kanaal ten noordwesten van Bruchterveld, vervolgens Bruchterveld doorsnijdt en ten oosten van Bruchterveld overgaat in de verlengde Broekdijk.

Kadastrale kaart uit 1931 waarop de Bruchterwijk te zien is. Bij de driesprong links op de kaart, tussen de huidige Hongerdijk en Broekdijk, ontstond het dorp Bruchterveld, mijnstadmijsdorp.nl

Broekdijk 12

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de bijzondere ligging bij de entree van de kern. Het is een groot erf en de schuur vormt een ensemble met de overige bebouwing op het erf, met name de zwart houten schuur. De deel of schuur is architectuurhistorisch van waarde als voorbeeld van een boerderij in de sobere stijl van de Wederopbouw, net na de Tweede Wereldoorlog met stijlkenmerken van de Delftse School stijl, met rode pannen daken. Tegen de voorzijde is een niet-karakteristiek voorhuis gebouwd, dan van later datum is.

Broekdijk 23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende ligging op een ruim kerkplein aan de Broekdijk. De kerk is cultuurhistorisch ook waardevol vanwege de plek die het gebouw innam in de geloofsgemeenschap. Architectuurhistorisch is de kerk van waarde als voorbeeld van de sobere stijl van de Wederopbouw, net na de Tweede Wereldoorlog met stijlkenmerken van de Delftse School stijl. De kerk is in 1951 gebouwd naar ontwerp van H. Boxman.

Broekdijk 32-34

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Relatief waardevol ensemblewaarde van twee typische vrijstaande woningen met markante hoofdvorm met mansardekap. De architectuur is kenmerkend voor de tweede helft van de twintigste eeuw met opvallende dakoverstek en baksteendetails langs de dakrand. Verder vrij sober uitgevoerd.

Broekdijk 36

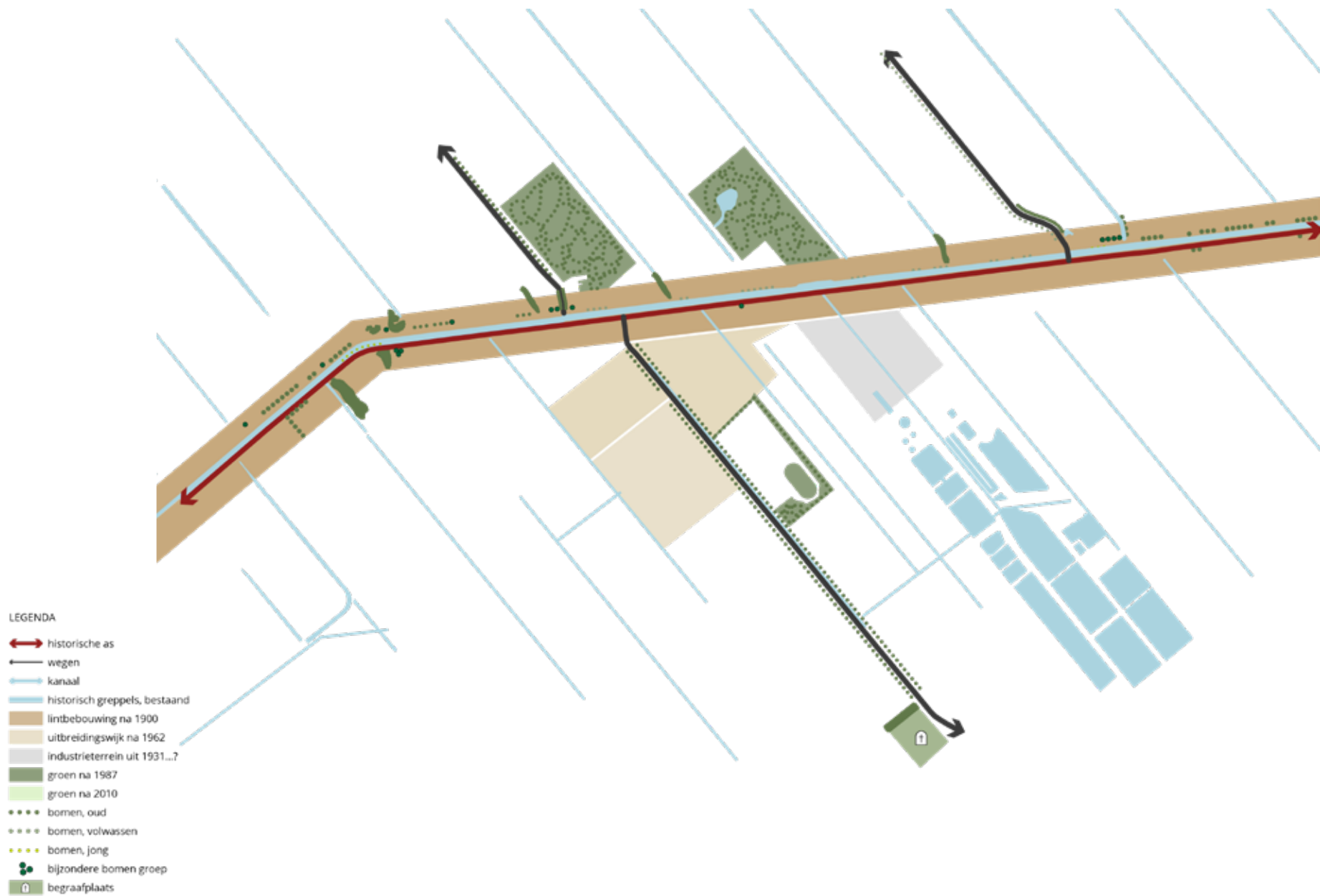

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De kerk is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende ligging centraal in de dorpskern in een bocht van de Broekdijk en van ver goed zichtbaar. De kerk is cultuurhistorisch ook waardevol vanwege de plek die het gebouw innam in de geloofsgemeenschap. De Ark (voorheen: Gereformeerde kerk) werd in 1932 in gebruik genomen. De kerk is architectonisch zorgvuldig gedetailleerd met een voor de bouwtijd kenmerkende gele baksteen en opvallende raampartij in de voor- en zijgevels.

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, De Krim

Cultuurhistorie De Krim

Plaggenhuttendorp voor veenarbeiders

De Krim is een veenkoloniaal kanaaldorp, ontstaan in de tweede helft van de negentiende eeuw. In 1850 staat er langs de toen recent aangelegde Lutterhoofdwijk nog geen bebouwing. Bijna gelijktijdig met de aanleg van het kanaal kwamen de turfstekers naar dit voorheen onbegaanbare veenmoeras. Het dorp kreeg een lintvormige structuur, doordat de eerste bewoners zich vooral langs de Lutterhoofdwijk vestigden. In 1862 werd het dorp voor het eerst aangeduid met de naam De Krim. In 1869 werd het een afzonderlijk buurschap.

Langs de diverse wijken (zijkanalen van de Lutterhoofdwijk) is in de negentiende eeuw een groot aantal plaggenhutten gebouwd, die onderdak verschaften aan de veenarbeiders. Na 1890, toen de veenafgravingen over hun hoogtepunt heen waren, zijn deze hutten afgebroken. Het dorp De Krim groeide ondertussen in oostelijke richting langs de Lutterhoofdwijk zonder dat zich een duidelijk centrum ontwikkelde. De definitieve bebouwing bestond uit agrarische bedrijven, woningen en enkele voorzieningen, voornamelijk langs de Lutterhoofdvaart.

Van 1894 tot 1936 liep er een trambaan langs de Hoofdvaart van Lutten naar Coevorden met een halte in De Krim. Opvallend zijn de vele typische

Groninger boerderijen uit het eind van de 19e en begin 20ste eeuw, met architectuurelementen uit de neostijlen en Amsterdamse School, en de draaien ophaalbruggen. Deze bruggen zijn inmiddels verdwenen omdat de Hoofdvaart zijn functie voor de scheepvaart verloor. Beplanting, vaak in de vorm van monumentale grote bomen, staan in de voortuinen.

Groei in de twintigste eeuw

Begin twintigste eeuw kreeg De Krim haar eerste industrieën. De aardappelteelt had inmiddels een grote vlucht genomen. Belangrijk voor het dorp is de aardappelmeelfabriek Onder Ons, opgericht in 1906. De hoogte van dit complex domineert de overige bebouwing. Ook een scheepswerf en de kalkbranderij vestigden zich in De Krim.

Na 1940 heeft zich ten zuiden van de Lutterhoofdwijk tussen Horstra's wijk en de Fabriekswijk (beide zijn inmiddels gedempt en in gebruik als wegtraject) een centrum gevormd. De uitbreidingen van de bebouwing hebben De Krim een enigszins rechthoekige structuur gegeven, zonder dat de oorspronkelijke lintstructuur langs de Lutterhoofdwijk is aangetast. Zij heeft nog goed haar negentiende-eeuwse karakter behouden.

Topografische kaart van De Krim uit 1905, waar heel duidelijk de lintstructuur langs de Lutterhoofdwijk herkenbaar is, topotijdreis.nl

Aardappelmeelfabriek 'Onder ons' met arbeidershuisjes in de voorgrond (nu gemeentelijk monument) en platbodems in de vaart, 1935, mijnstadmijndorp.nl

Fabriekswijk I

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit pand is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende ligging aan de Fabriekswijk bij de inrit van het fabrieksterrein. Als onderdeel van het ensemble van bouwwerken van de voormalige aardappelmeelfabriek heeft het gebouw zowel stedenbouwkundige als cultuurhistorische waarde. De aardappelmeelfabriek speelde een belangrijke rol in de ontwikkeling van het dorp De Krim. Het gebouw is een goed voorbeeld van sobere shake-hands architectuur uit de wederopbouwperiode, waarbij baksteen en beton werden gecombineerd, en daarmee van architectuurhistorische waarde.

Fabriekswijk I4-16

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit grote gebouw ligt langs de voormalige wijk (nu Fabriekswijk) en is stedenbouwkundig waardevol als onderdeel van het ensemble van bouwwerken van de voormalige aardappelmeelfabriek. Daarmee is het ook van cultuurhistorische waarde. Typologisch waardevol vanwege het monumentale, industriële karakter. De ritmische raamverdeling in de gevel en de sobere baksteenarchitectuur dragen bij aan de architectuurhistorische waarde.

Schoorsteen voormalige aardappelmeelfabriek

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De schoorsteen op het voormalige aardappelmeelfabrieksterrein is stedenbouwkundig van grote waarde van wege de beeldbepalende ligging centraal op het fabrieksterrein en als onderdeel van het ensemble van fabrieksbouwwerken. Ook de cultuurhistorische waarde is groot, omdat de schoorsteen van oudsher een belangrijk herkenningspunt vormt van De Krim. Typologisch van waarde vanwege het industriële karakter. Naast de letters in witte baksteen verder sober uitgevoerd.

Hoofdweg 2

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Cultuurhistorische waarde als hoofdgebouw van de voormalige kwekerij Hollandia. Vrij gaaf en statig voorhuis met kenmerkende vroeg twintigste-eeuwse stijlkenmerken, zoals gestuukte sierbanden, kenmerkend houten balkon, hoge schuifvensters en ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen. Daarom heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Hoofdweg 31

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. ets op een verhoogde gelegen, kenmerkende vrijstaande jaren dertig woning uitgevoerd in gele baksteen. Architectuurhistorisch waarde vol vanwege de markante hoofdvorm met verspringende volumes en met leisteen bedekte tentdaken, sterk uitkragende dakranden, erker met balkon en deels nog originele glas-in-loodramen.

Hoofdweg 39

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typische vrijstaande woning (1924) zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten langs de kanalen in de gemeente Hardenberg. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping in de kap, breed uitkragende dakranden, strak gedetailleerde gootklossen, schuiframen met bovenlichten in roedeverdeling en gestileerde lateien.

Hoofdweg 42

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vrijstaande woning uit de interbellumperiode (1930) met markante hoofdvorm met vierkante plattegrond en tentdak, sterk uitkragende dakranden, erker over twee verdiepingen, tweekleurig siermetselwerk (o.a. reliëf), terug liggend entreeportaal op de hoek geaccentueerd door een overstek. Glas-in-lood ramen nog deels aanwezig, o.a. een groot glas-in-lood raam in de zijgevel. Daarmee is het pand ook van architectuurhistorische waarde.

Hoofdweg 51

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typologisch waardevol als vrijstaande woning uit het Interbellum (1938) onder een hoog opgetrokken rood pannen zadeldak en dwarsvolume onder een minder hoog schilddak. Het pand heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met breed uitkragende dakranden, iets terug liggend entreeportaal, erker en glas-in-lood in de bovenlichten en is daarmee van enige architectuurhistorische waarde. Verder vrij sober uitgevoerd.

Hoofdweg 64

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. De dakrand van het linker deel van het pand is geaccentueerd door gemetselde pinakels. Het rechter deel van het pand dat met de langsgevel aan de weg staat, bezit minder karakteristieke eigenschappen en de kozijnen zijn vernieuwd. De grote raamvlakken onderin het linker deel van de gevel en centrale, iets terug liggende ingangsportaal doen vermoeden dat dit een winkelpui is geweest.

Hoofdweg 75b

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Het pand vormt een ensemble met het gekoppelde en gelijkvormige buurpand Hoofdweg 75A (beiden gebouwd in 1926). Laatstgenoemde is echter in de loop der tijd sterk gewijzigd en bezit nauwelijks meer karakteristieke kenmerken/details. Door de voormalige functie als rijwielhandel van Klaas Botter heeft het pand ook enige cultuurhistorische waarde. Het pand is typologisch waardevol vanwege de woon-winkelcombinatie en architectuurhistorisch waardevol vanwege de zeer uitgesproken, symmetrische geveldetailering met geometrische baksteen- en stucversieringen.

Hoofdweg 79-80

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten langs de kanalen in de gemeente Hardenberg, met markante hoofdvorm met mansarde dak, risalerend entreeportaal met door de dakrand doorgetrokken gevel tot een smalle topgevel met houten gevelmakelaar, gestuukte sierbanden ter hoogte van de onderdorpel, bovendorpel en tussendorpel van de ramen, ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en schuifvensters. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Hoofdweg 87

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten langs de kanalen in de gemeente Hardenberg. Markante hoofdvorm met krimp, onder een zadeldak met wolfseind en nok haaks op het kanaal. De hoog opgaande schijngewel met winkelpui wordt gekenmerkt door een brede kroonlijst en horizontale geleiding met gestuukte sierbanden ter hoogte van de onderdorpel, bovendorpel en tussendorpel van de ramen. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde, al is de detaillering door de witte schildering minder goed afleesbaar geworden.

Hoofdweg 88

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Relatief groot volume met markante hoofdvorm van een bouwloag met een zonderverdieping onder het zadeldak. De symmetrisch opgebouwde voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met gestuukte sierbanden ter hoogte van de onderdorpel, bovendorpel en tussendorpel van de ramen, ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en bijzondere gekleurde versiering in de booginvulling. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Hoofdweg 93

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Als voormalig kerkgebouw van de Gereformeerde gemeente heeft het pand belangrijke cultuurhistorische waarde. Inmiddels in gebruik als woonhuis. De zaalkerk is in 1924 geopend. Krachtige uitstraling vanwege de heldere, sobere baksteenarchitectuur, de voorgevel vormgegeven als tuitgevel, geometrisch trapvormig baksteenreliëf onder de dakrand, risalerend entreeportaal met boogvormige deuren en baksteen timpaan, en eveneens boogvormige glas-inlood ramen.

Hoofdweg 92-94

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Het pand heeft gefunctioneerd als pastorie van de kerk en heeft daarom ook cultuurhistorische waarde, ondanks dat ze niet een heel duidelijk herkenbaar ensemble vormen. Het relatief hoge pand bestaat uit meerdere samengestelde volumes. Het heeft architectuurhistorische waarde vanwege markante hoofdvorm en uitkragende dakranden. Ook de opvallende baksteendetailering draagt hieraan bij, zoals de baksteenreliëfs onder de dakrand en de markering van het hoger opgaande geveldeel door de pilasters in blokform van gele baksteen.

Hoofdweg 119

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vrijstaand pand uit de interbellumperiode met markante hoofdvorm en bijzondere kapvorm. De voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering. Zo wordt bijv. de rechterhelft van de gevel wordt gekenmerkt door de afschuining van de gevel op de hoek en de grote raampartij (mogelijk winkelpui) met versieringen in de lateien en dubbele ontlastingsboog met aanzet- en sluitstenen. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Hoofdweg 128

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten langs de kanalen in de gemeente Hardenberg. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de markante hoofdvorm met nokrichting haaks op het kanaal met mansarde kap, siermetselwerk, terug liggend entreepoortaal en gevelmakelaar.

Hoofdweg 134b

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw met markante hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping onder het zadeldak. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de symmetrische gevelopbouw met verhoogd, terug liggend, halfrondboogvormig entreepoortaal en het meerkleurige siermetselwerk in voor- en zijgevels.

Parrallelweg 2

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Grote boerderij met voorhuis uit vroeg twintigste eeuw (1915). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. De boerderij vormt een integraal ensemble met de bijgebouwen en is dus ook typologisch waardevol. Het pand wordt gekenmerkt door het samengestelde dak en de speelse gevelindeling met erker die door de dakrand is doorgetrokken tot smalle topgevel. Het heeft bovendien voor de bouwtijd kenmerkende detaillering, zoals meerkleurig siermetselwerk in de ontlastingsbogen en rollagen en bijzondere roedenverdeling in de bovenlichten van de raampartijen op de begane grond. Daarmee is het pand ook van architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg II

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Het pand heeft een beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk en vormt een ensemble met de achterliggend boerenschuur. Het is een typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten langs de kanalen in de gemeente Hardenberg. De woning heeft een markante hoofdvorm met L-vormige plattegrond en heeft karakteristieke detaillering voor de periode waarin het is gebouwd, zoals de gestuukte sierbanden ter hoogte van de onderdorpel en bovendorpel van de ramen, bijzondere combinatie van lateien en ontlastingsbogen en opvallend siermetselwerk rond de raampartij in de topgevel. Daarmee is het pand ook van architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 19

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze grote boerderij uit het interbellum (1928) is stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging op de hoek van de kruising van de Drentseweg met de Parallelweg, in het lint langs de Lutter Hoofdwijk waar meer soortgelijke panden uit het interbellum staan. Het voorhuis met gekoppelde schuur staat echter in rooilijn net iets terug. Het pand heeft cultuurhistorische waarde vanwege zijn functie in de ontginnings- en landbouwontwikkeling van De Krim. Het voorhuis heeft een markante hoofdvorm met mansardekap en is rijk gedetailleerd, o.a. met een erker, serre, siermetselwerk, glas-in-lood- in de bovenlichten en luiken. De grote schuur met zadeldak heeft een lage goot en groot dakvlak met rode pannen.

Parrallelweg 21a

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	* (*)
Cultuurhistorische waarde	* (*)
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Grote schuur van oorsprong gelegen op groot erf in het lint langs de Lutter Hoofdwijk, aan een van de dwarswijken richting het Anerveld. Het pand heeft typologische waarde door de zeldzaamheid van een grote vrijstaande schuur in het lint. Vanwege de kloeke hoofdvorm, het grote wolfsdak met rode pannen, lage goot, symmetrische opbouw van de voorgevel met twee grote dubbele staldeuren aan beide zijden en ramen met roedenverdeling op de begane grond en op de verdieping, deels met luiken, heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 22

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Ensemble van statig voorhuis met gekoppelde grote schuur daarachter. De boerderij voegt zich in het lint langs de Lutter Hoofdwijk waar meer soortgelijke panden uit het interbellum (1920) staan. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de markante hoofdvorm met samengesteld dak, gevarieerd materiaalgebruik van baksteen op de begane grond en stuc op de verdieping, erker, glas-in-lood in de bovenlichten van de raampartijen op de begane grond met daarboven een over de voor- en zijgevels doorlopende brede rollaag in het metselwerk.

Parrallelweg 29

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typologisch waardevol als vrijstaande woning uit de interbellumperiode. Vanwege de markante hoofdvorm met zeer typisch klok-vormig samengesteld dak, verhoogde ingangsportiek geaccentueerd door een overstek dat evenwijdig met de uitkragende dakrand meeloopt de hoek om en tweekleurig siermetselwerk heeft het pand ook architectuurhistorische waarde. De erker is later gewijzigd.

Parrallelweg 32

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1902). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vormt ensemble met naastgelegen boerderij op nr. 33 eveneens van het Groninger type. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meegenomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuisboerderij bestaande uit een grote schuur met daarvoor, dwars erop het statige woonhuis. Symmetrische gevelopbouw. Het centrale geveldeel, de hoofdtravee, is extra benadrukt doordat hij risaleert en door de dakrand heen steekt tot een smalle topgevel met boograam. In deze middenrisaliet is de entreeportaal gesitueerd in rijk gedetailleerde omlijsting en met karakteristieke dubbele entreedeur. Verder kenmerkend zijn brede, zware, neoclassicistische daklijsten en ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en krulvormige versiering in de boogvlakken. Daarmee heeft het pand grote architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 33

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1905). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vormt ensemble met naastgelegen boerderij op nr. 32 eveneens van het Groninger type. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meegenomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuysboerderij bestaande uit een grote schuur met daarvoor, dwars erop het statige woonhuis. Symmetrische gevelopbouw, brede kroonlijst, centraal in de voorgevel gesitueerd, terug liggend entreepootaal geflankeerd door sierpilasters en kroonlijst, ontlastingsbogen boven ramen met aanzet- en sluitstenen. De architectonische waarde is enigszins aangepast door het stuuken van de voorgevel en de verbouwing van de schuur om deze deels bij het woonhuis te betrekken.

Parrallelweg 42

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1905). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vormt ensemble met naastgelegen boerderij op nr. 43 eveneens van het Groninger type. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meegenomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuisboerderij bestaande uit een grote schuur met daarvoor, dwars erop het statige woonhuis. Symmetrische gevelopbouw, neoclassicistische daklijst, centraal in de voorgevel gesitueerd, terug liggend entreeportaal, tweekleurig siermetselwerk waaronder de opvallende zaagtandlijst in gele baksteen tussen de begane grond en de verdieping. In de loop van de tijd is de schuur verbouwd en deels bij het woonhuis betrokken.

Parrallelweg 43

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1905). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Vormt ensemble met naastgelegen boerderij op nr. 42 eveneens van het Groninger type. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meegenomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuisboerderij bestaande uit een grote schuur met daarvoor, dwars erop het woonhuis. Symmetrische gevelopbouw, neoclassicistische brede daklijst. Verder zeer sober uitgevoerd. De architectuurhistorische waarde van het pand is aangetast door de vrij harde renovatie van de voorgevel waarbij o.a. de vensters zijn vernieuwd, en door het gat dat in de schuur is gecreëerd voor het realiseren van een balkon en uitbreiding van het woongedeelte.

Parrallelweg 46

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig waardevol pand vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Het kloeke woonhuis heeft een voor de bouwtijd kenmerkende detaillering van Interbellum architectuur, zoals een hoog opgetrokken, steil zadeldak, uitkragende dakranden, toepassing van gele baksteen en terugliggend entreeportaal met rondboogvormige voordeur onder een breed dakoverstek van de dwarsbouw. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 58

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1900). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk op een grote kavel. Past in het lint van andere boerderijen van het Groninger type aan de noordkant van het kanaal. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meege-nomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuisboerderij bestaande uit een grote schuur met rode pannen zadeldak en lage goot en daarvoor, dwars erop, het statige woonhuis. Het pand heeft voor de bouwperiode kenmerkende detaillering, zoals de symmetrische gevelopbouw, neoclassicistische daklijst, centraal in de voorgevel gesitueerd, risalerend entreeportaal geflankeerd door pilasters van schoon metselwerk en kroonlijst, ontlastingsbogen boven ramen met aanzet- en sluitstenen en gestuukte sierbanden tussen de onderdorpels en boven-dorpels van deze raampartijen.

Parrallelweg 60

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Het was het voormalig woonhuis van Jan Berg en later werd het pand door de fam. dr. Ronhaar bewoond. Typische vrijstaande woning uit het begin van de twintigste eeuw; een markant tweebeukig pand met naar voren stekend dwarsvolume. De zijgevel bestaat uit twee topgevels onder een samengestelde kap. Kenmerkend zijn o.a. de combinatie van schoon metselwerk op de begane grond en stucwerk op de verdieping, de gestileerde lateien met wenkbrauwen boven de ramen op de begane grond en het vierdelig rondboograam in topgevel. Daarmee heeft het pand ook architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 64

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk. Typologisch kenmerkende boerderij met statig voorhuis en gekoppelde grote schuur erachter uit vroeg twintigste eeuw. Het voorhuis heeft grote architectuurhistorische waarde door zijn markante hoofdvorm en rijke detaillering. Het centrale geveldeel, de hoofdtravee, is extra benadrukt doordat hij risaleert en door de dakrand is doorgetrokken tot een smalle topgevel met beschot en makelaar. Kenmerkend zijn verder de dubbele schoorsteen, zorgvuldig gedetailleerde dakrand en gootklossen, tweekleurig siermetselwerk en gestuukte sierbanden.

Parrallelweg 72

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type (1900). Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk op een grote kavel. Past in het lint van andere boerderijen van het Groninger type aan de noordkant van het kanaal. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meege-
nomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuisboerderij bestaande uit een grote schuur en statig voorhuis. Het pand heeft architectuurhistorische waarde vanwege de kenmerkende, symmetrische gevelopbouw, neoclassicistische daklijst, centraal in de voorgevel gesitueerd, terug liggend entreepoortaal, gestuukte sierbanden over de gevels, ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen boven raampartijen. Verder vrij sober. Verbouwingen en aanbouwen aan de schuur en de toevoeging van dakkapellen zijn een aantasting van de architectuurhistorische waarde.

Parrallelweg 73

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij met voorhuis van het Groninger type. Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het lint langs de Lutter Hoofdwijk op een grote kavel. Past in het lint van andere boerderijen van het Groninger type aan de noordkant van het kanaal. Cultuurhistorisch waardevol door de rol van het pand in de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van De Krim (door Groningers meegenomen bouwtypologie). Typologisch kenmerkende hallenhuysboerderij bestaande uit een grote schuur en statig voorhuis. Het pand heeft een voor de bouwperiode kenmerkende detaillering, zoals de symmetrische gevelopbouw met entreeportaal in middenrisaliet, neoclassicistische daklijst, ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen boven raampartijen en tweekleurig metselwerk. Het pand is sterk gerestaureerd, waarbij o.a. het dak en voegwerk is vernieuwd.

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Dedemsvaart

Cultuurhistorie Dedemsvaart

Veenkolonie langs twee vaarten

Het dorp Dedemsvaart dankt zijn naam aan de stichter van het gelijknamige kanaal, mr. Willem Jan, baron van Dedem. Langs de Hoofdvaart en de daaraan parallel lopende Langewijk hebben zich vanaf 1811 twee bewoningsrijen ontwikkeld. Hierdoor kan het dorp worden getypeerd als een hoogveenkolonie met achtervaart. De twee vaarten komen bij Rollepaal (Sluis 6) samen en gaan als Rheezerend verder. Eerst groef men de Langewijk en pas in 1817 de Hoofdvaart (ook wel de Dedemsvaart genoemd).

Door de beschikbaarheid van turf werden langs de Kalkwijk (nu Zuidwolderstraat) vanaf 1820 kalkovens gebouwd, waarin de uit de Waddenzee afkomstige schelpen gebrand werden tot kalk, bestemd voor Noord-Hollandse bouwplaatsen.

Tot 1837 lagen de gronden van deze veenkolonie verdeeld over de gemeenten Ambt-Ommen en Ambt-Hardenberg; in dat jaar werd de kolonie toegevoegd aan de gemeente Avereest, dat haar grondgebied hierdoor bijna verdubbeld zag. In 1834 telde het dorp Dedemsvaart 394 huizen. In de kern vond men een concentratie van handwerkslieden en neringdoenden, maar het merendeel van de bevolking was werkzaam als veenarbeider. In de zomer telde de veenkolonie

meer bewoners dan in de winter, aangezien een deel van de veenarbeiders in de koude periode, waarin niet gewerkt kon worden, huiswaarts trok.

Ontwikkeling van dubbel lintdorp

De structuur van Dedemsvaart was lange tijd heel eenvoudig: naarmate de ontginningen zich in oostelijke richting uitbreidden, groeide ook het dorp in deze richting. De twee bewoningsassen lagen aan de Hoofdvaart in het zuiden en de Langewijk in het noorden. Verder naar het oosten, waar de beide vaarten samen kwamen, was er één bewoningsas. De grond aan de oostzijde van het dorp bleek uitstekend geschikt voor tuinbouw. In 1869 stichtte de vervener H. Scholten in Rheezerend een bloemen- en plantenkwekerij, die uitgroeide tot de snijgroenkwekerij 'Tottenham'. In 1888 volgde de kwekerij Moerheim van B. Ruys, waarnaast zich nu de tuinen van Mien Ruys bevinden.

Rond dezelfde periode, in 1884, werd de NV Dedemsvaartsche Stoomtramweg Maatschappij (DSM) opgericht door J.D. Ruys, G.C.J. van Hemert van Dalvoorde, C. Piek en W.J. baron van Dedem. Twee jaar later reed de eerste stoomtram op de tramlijn langs de provinciale weg. Tot in het begin van de 20e eeuw was de tram een belangrijk vervoersmiddel voor personen als wel voor goederen, maar met het opbreken van de tramlijn

in 1947 werden eveneens de stationsgebouwen afgebroken.

Het patroon van dubbele lintbebouwing bleef tot het begin van de 20e eeuw gehandhaafd. Daarna werd het gebied tussen de beide "linten" enigszins opgevuld. Tussen 1900 en 1940 zijn concentraties van bebouwing ontstaan langs de huidige Julianastraat en Van Haeringenstraat. De uitbreiding van de bebouwing tussen de twee oorspronkelijke bewoningsassen heeft zich na 1940 voortgezet. Hierdoor heeft Dedemsvaart een rechthoekige structuur gekregen, waarbij de bebouwing zich aan beide zijden van de noord-zuid lopende Julianastraat heeft uitgebreid.

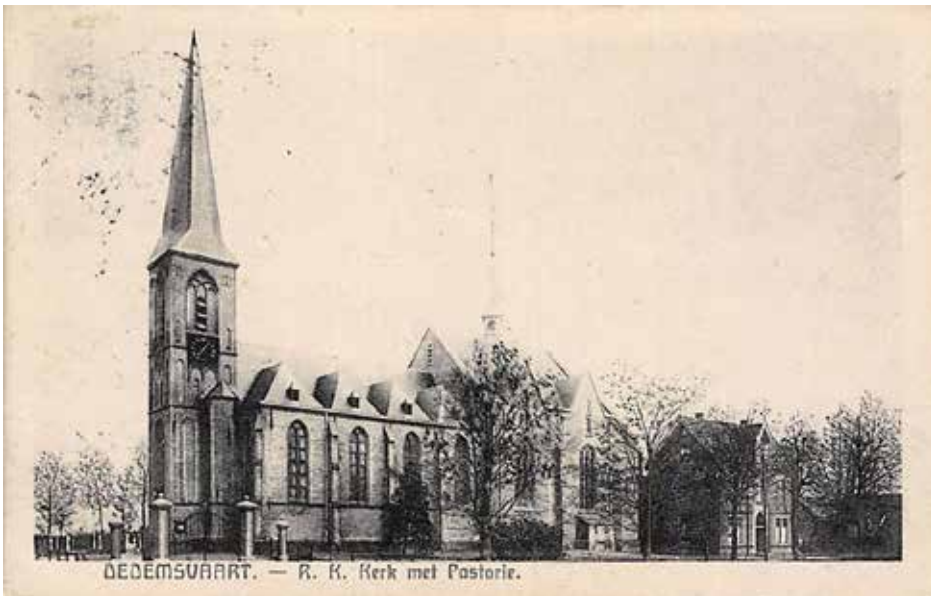
Topografische kaart van Dedemsvaart uit circa 1850, mijnstadmijndorp.nl

Ansichtkaart van de 'De Kalkwijk' (huidige Julianastraat) in Dedemsvaart, 1910, mijnstadmijndorp.nl

Het bij de kwekerij Moerheim (nu tuinen van Mien Ruys) behorende huis Nieuw-Moerheim, latere benaming Huize Lelingbo, mijnstadmijndorp.nl

Roomskatholieke Kerk en bijbehorende pastorie, 1938, mijnstadmijndorp.nl

Hoofdvaart 2

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart, op de hoek met Peterswijk. Het heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansardekap met gemetselde dakopbouw met makelaar en dakkapellen. Centraal in de symmetrische voorgevel bevindt zich de entree in een portiek. Het pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege de zorgvuldige en voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, zoals de ontlastingsbogen met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, gepleisterde boogvelden en sierbanden over de gevel. Vormt door de smalle voortuin met hekwerk een 'straatwand' met de woningen op nummer 4 en 6-8.

Hoofdvaart 4

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Eenvoudig vrijstaand woonhuis onder zadeldak met makelaar. De woning is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart en vormt door de smalle voortuin met hekwerk een 'straatwand' met de woningen op nummer 2 en 6-8. De sobere woning heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, met ontlastingsbogen met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, boogvelden met siermetselwerk en sierbanden over de gevel en is daarmee architectuurhistorische waarde.

Hoofdvaart 5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Pastorie behorend bij de Hervormde kerk die gebouwd werd in 1833-1834 door D. Lijzen. De kerk werd in gebruik genomen op het moment waarop de hervormde gemeente ook is ontstaan. Bijzonder is dat de pastorie aan het kerkgebouw vastzit. Deze Van Dedemkerk is aangewezen als rijksmonument. De serre aan de pastorie dateert uit 1935. De pastorie is gelegen in een royale tuin en heeft als ensemble met de kerk hoge stedenbouwkundige waarde door de beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. De pastorie is cultuurhistorisch van belang vanwege de plek die het gebouw innam en inneemt de hervormde geloofsgemeenschap van Dedemsvaart, nu PKN. De pastorie is van architectuurhistorisch belang als voorbeeld van een classicistisch ontwerp voor dit bouwtype.

Hoofdvaart 6-8

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart en vormt door de smalle voortuin met hekwerk een 'straatwand' met de woningen op nummer 2, en 4.

Het pand onder een dwars geplaatst zadeldak heeft een gespiegelde indeling met de twee voordeuren opgenomen in portieken in het midden, daarboven een brede dakkapel en forse schoorstenen in het voordakvlak. De voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, boogvelden met siermetselwerk en een sierbanden over de gevel. Het dubbele woonhuis heeft daarmee, ook als bouwtype, architectuurhistorische waarde.

Hoofdvaart 24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart, op de hoek met de Lijsterstraat. Het pand heeft een samengestelde kap met een fors uitkragend wolfseind aan de voorzijde, een plint in donkere baksteen en gevels in een lichtere steen, een erker waarboven een gemetseld balkon in de voorgevel en gemetselde plantenbak; de entree is opgenomen in de linker zijgevel waarboven een doorgetrokken gevelopbouw onder uitkragend schilddak. In de rechter zijgevel een kleine erker. Het pand is architectuurhistorisch waardevol als kenmerkend voorbeeld van een woonhuis uit de jaren 20 en 30 van de twintigste eeuw.

Hoofdvaart 31

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Woonwinkelpand is beeldbepalend gelegen op de hoek van Hoofdvaart met Molstraat en de brug naar de Sportlaan. Het kloeke rechthoekige pand heeft architectonische expressie door een afwerking van natuursteen gelijkend pleisterwerk, banden van siermetselwerk en decoratieve geglazuurde stenen en een heldere ritmiek door verwante grote(re) gevelopeningen op de begane grond en identieke getoogde vensters op de verdieping. Aan de voorzijde een grote verspringende raampartij met glas-in-lood waarachter het trappenhuis. In 1834 werd het bedrijf opgericht door G.H. Varwijk (1812), als molenaarsbedrijf. Het meel dat werd gefabriceerd, werd met de eigen bakfiets vervoerd naar de afnemers. In 1942 werden de wieken en de as van molen "De Hoop" verwijderd. Van het hout dat afkomstig was van de molen werden meubelen gefabriceerd en er werd begonnen met een nieuwe branche: het maken en verkopen van meubelen. Het pand is nog steeds in gebruik als meubelbedrijf en heeft door deze bijzondere geschiedenis cultuurhistorische waarde. Het pand heeft architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een woonwinkelpand met een zorgvuldige vormgeving en rijke detaillering.

Hoofdvaart 32

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Eenvoudig vrijstaand woonhuis met een kenmerkende, kleinschalige hoofdvorm van een bouwlaag onder een mansardekap. De woning is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart op de hoek met de Nachtegaalstraat. Zorgvuldig metselwerk met doorlopende rollaag boven verdiepingsvensters en portiek voor de entree; gemetselde daklijst. Forse schoorsteen in rechter dakvlak.

Hoofdvaart 36-38

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart, op de hoek met de Sportlaan. Het pand onder een dwars geplaatste kap heeft wolfseinden op de koppen. In de voorgevel een gespiegelde indeling met de twee voordeuren opgenomen in portieken in het midden, voorzien van een bordes, daarboven een brede dakkapel onder zadeldak met makelaar. Het pand heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met aanzet- en sluitstenen en boogvelden met sierpleisterwerk. Het dubbele woonhuis heeft daarmee, ook als bouwtype, architectuurhistorische waarde. Uitbouw aan achterzijde.

Hoofdvaart 56

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Eenvoudig vrijstaand woonhuis met een kenmerkende, kleinschalige hoofdvorm van een bouwlaag onder een dwarsgeplaatst zadeldak. De woning is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart en vormt een ensemble met de naastgelegen gelijkende woning op nummer 58. In de voorgevel vier identieke vensters met bovenlicht, in het voordakvlak twee dakkapellen en twee schoorstenen. Het pand heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met aanzet- en sluitstenen en boogvelden met sierpleisterwerk.

Hoofdvaart 61

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansardekap. Goot met stalen gootklossen. De voordeur is opgenomen in een portiek en voorzien van een gemetselde trap. In de linker zijgevel een kleine erker. De woning is architectuurhistorisch waardevol vanwege de zorgvuldige en voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, met name door de ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en de (gemetselde) sierbanden over de gevel.

Hoofdvaart 64

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. Het pand onder een dwars geplaatste mansardekap heeft een symmetrisch voorgevel met gespiegelde indeling. Boven de twee centraal geplaatste voordeuren met bovenlicht een dakkapel onder zadeldak met makelaar; in het boogveld het jaartal 1905. Naast de rechter zijgevel een smalle tuin. Het pand heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met aanzet- en sluitstenen en boogvelden met sierpleisterwerk.

Hoofdvaart 74-76

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. Het pand onder een dwars geplaatste mansardekap heeft een terugliggende entree in het midden van de voorgevel waarboven een dakkapel met samengesteld venster en makelaar. Ook de identiek ingedeelde kopgevels zijn voorzien van een makelaar. Deels gewijzigde vensters; metselwerk is wit geschilderd.

Hoofdvaart 89

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Groot pand, vermoedelijk woonhuis met voormalige boerderij/schuur, is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. Beide bouwdelen onder een zadeldak, topgevel met makelaar en een vergelijkbare sobere architectonische detaillering zoals de aanzet- en sluitstenen in de ontlastingsbogen en sierbanden. De twee delen zijn verbonden door een tussenlid waarin de entree van het woonhuis is opgenomen.

Hoofdvaart 91

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Boerderij (1890) met royale voortuin met monumentale rode beuk is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. Boerderij van het kop-romp-type. Het voorhuis heeft een risalerende en verhoogde middenpartij onder fronton. De symmetrisch ingedeelde voorgevel heeft vensters met bovenlicht, omlijsting en afgeronde bovenhoeken; verder voorzien van plint en hoeklisenen. De grote boerderij is van cultuurhistorisch belang en herinnert aan de agrarische bebouwing langs de vaart. De boerderij met klassieke stijlkenmerken, voorname uitstraling en evenwichtige indeling van de voorgevel heeft ook als type architectuurhistorische waarde.

Hoofdvaart 130

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De eenvoudige boerderij onder wolfsdak is beeldbepalend gelegen op een royaal erf in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Karakteristieke hoofdvorm. Ter linkerzijde de boomgaard. Van cultuurhistorisch belang want herinnert aan de agrarische bebouwing langs de vaart.

Hoofdvaart 134

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Sober pand onder steil asymmetrisch zadeldak met dakrand van siermetselwerk en op de linker hoek een hoge gemetselde schoorsteen. Latere aanbouw in de linker zijgevel, gewijzigde entree ter rechterzijde. Herkenbaar als voorbeeld van een woonhuis uit de jaren 20 en 30 van de twintigste eeuw.

Hoofdvaart I40-I42

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart, op de hoek met het voormalige Ommerkanaal. Het pand heeft een samengestelde plattegrond onder mansardekappen. In de voorgevel rechts een risalerend bouwdeel met erker waarvan de muurdammen doorlopen in het gemetselde balkon erboven. Beide woningen hebben de entree in de zijgevels.

Hoofdvaart I44

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	-

Onderbouwing

Het eenvoudige vrijstaande hoekpand is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart op de kruising met het voormalige Ommerkanaal. Het kanaal diende primair voor afwatering van de Dedemsvaart, maar was ook geschikt voor kleine vrachtschepen zoals zompen. Dit is de vroegere brugwachterswoning van de brug over de Dedemsvaart richting Ommerkanaal. De voorgevel van het wit gepleisterde pandje met grijze plint heeft twee schuifvensters en een rond venster in de top. In de top is een bruggensleutel aangebracht; het opschrift "De-brugge-sleutel" is inmiddels verdwenen. Het pandje heeft cultuurhistorische waarde als herinnering aan deze verdwenen watergeschiedenis.

Hoofdvaart 146

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder schildkap en een forse dakkapel onder zadeldak met makelaar. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, met de ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en siermetselwerk in de boogvelden en gestuukte sierbanden over de gevel. De voordeur is opgenomen in een portiek.

Hoofdvaart 152-154

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande dubbele woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de voormalige Dedemsvaart. Het pand onder een mansardekap heeft een gespiegelde indeling in de voorgevel met twee driehoekige vensters in de top. De gevels zijn opgetrokken in gele baksteen met decoratieve accenten in donkere baksteen, zoals de plint, doorlopende rollagen boven de vensters, een geprofileerde gemetselde dakrand, uitkragende stenen tussen de topvensters. Zorgvuldige baksteenarchitectuur.

Judith van Maarlelaan 18

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Het vrijstaande woonhuis "De Steupel" met garage ligt op een royale, beeldbepalende hoeklocatie. De tuin loopt naadloos over in de openbare groenstrook tot de stoep. In de voorgevel een erker waarboven een balkon en inpandig terras; in de zijgevel een terugliggende entree in portiek en uitbouw. De vormgeving is sober maar zorgvuldig met flauwe zadeldaken met schampgoten, strak gedetailleerde raampartijen en markante asymmetrische gevelopeningen met een afgeronde hoek. Het woonhuis is cultuurhistorisch en architectuurhistorisch waardevol als voorbeeld van een moderne naoorlogse villa.

Julianastraat 44

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Kloek pand onder schilddak met symmetrisch ingedeelde voorgevel met vier vensters op de begane grond en verdieping onder strek, gescheiden door cordonlijst. Kenmerkend is het expressieve siermetselwerk en de banden over de gevel van verschillende kleuren baksteen. Het licht verspringende rechter deel van de voorgevel wordt geaccentueerd met witte uitstekende stenen, zogenoemde diamantkoppen.

karacteristieke panden

Julianastraat 52

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Het vrijstaande woonhuis heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een schildkap met een centraal geplaatste entreepartij met bordes, opgenomen in een portiek, doorlopend in een forse dakkapel onder zadeldak met makelaar. Dit middendeel is wit gepleisterd, deur en raam en zijn voorzien van sieromlijsting met rocaillemotief. Verder plint, wit gepleisterde hoekpilasters en sierankers in bloemvorm. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de classicistische vormgeving.

Julianastraat 56-58

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

* (*)

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Voormalige Gemeente Spaarbank uit 1965 van architect G.T. Rietveld, nu in gebruik als winkel en drukkerij. Het pand ligt op de hoek van Julianastraat en Prins Bernhardstraat en heeft een groot open achterterrein. Het plat afgedekte pand wordt gekenmerkt door rechte muurvlakken in een witte steen met royale glaspuien in voor-, zij- en achtergevel. De vensterpartijen zijn uitgevoerd met zwarte kozijnen en De Stijl kleuren voor draaiende delen, deuren en gevelbeplating (grijs, rood blauw, geel). Verder gebruik van afwijkende grijze steen in de voorgevel en zwarte steen in de achtergevel. Invulling van de voorgevel op begane grond is gewijzigd. Het gebouw heeft cultuurhistorische waarde als voormalige Gemeente Spaarbank en architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een modernistisch ontwerp. Ook van belang in het oeuvre van Rietveld.

Julianastraat 62

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Kloek vrijstaand klassiek vormgegeven pand onder schilddak uit 1920, met grote vensters op begane grond en verdieping onder ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen. De voorgevel wordt gekenmerkt door een winkelpui. Het metselwerk in de voorgevel is wit geschilderd.

Julianastraat 63

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis 'Namoesus' voegt zich in het lint van vroeg twintigste-eeuwse bebouwing aan de voormalige Kalkwijk. De hoofdvorm is kenmerkend; een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak met wolfseind. Ondanks de aanpassingen in de loop van de tijd, zoals de aanbouw aan de rechterzijgevel en de toevoeging van een dakkapel en van het afdak boven de entree, is het pand van enige architectuurhistorische waarde vanwege de nog bewaard gebleven, karakteristieke stijlkenmerken. Denk aan de uitkragende dakrand, erker met dak, lateien met wenkbrouwen en de dubbele sierband over de voorgevel.

Julianastraat 64

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Het vrijstaande woonhuis heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een afgeknotte schildkap met een centraal geplaatste entreepartij met bordes, opgenomen in een geornamenteerde portiek, doorlopend in een forse plat afgedekte dakkapel. Verder plint, gemetselde hoekpilasters, geprofileerd lijstwerk, decoratief metselwerk en sierbanden over de gevel. De voorruimte wordt omsloten door een ijzeren hekwerk. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering.

Julianastraat 98-100

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis onder schildkap heeft een gespiegelde indeling, met de twee voordeuren opgenomen in een gemeenschappelijke portiek in het midden, daarboven een dakkapel onder zadeldak. Op de hoeken van het dak een piron. De samengestelde vensters hebben bovenlichten in verschillende afmetingen met roedeverdeling. De voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, boogvelden met decoratie en sierbanden over de gevel. De voorruimte wordt omsloten door een ijzeren hekwerk. Het dubbele woonhuis heeft daarmee, ook als bouwtype, architectuurhistorische waarde.

Julianastraat 102

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Woonhuis onder dwars geplaatste mansardekap, met entree in het midden opgenomen in een portiek met bordes en siertegels. Ter linkerzijde een venster, ter rechterzijde twee vensters, allen onder sierlijk gemetselde ontlastingsbogen en driehoekige boogvelden met decoratief metselwerk. De entreepartij is voorzien van een (later aangebrachte?) driehoekvormige witte omlijsting, daarboven een bijzonder brede gemetselde dakkapel met balkon op consoles. De voorruimte wordt omsloten door een ijzeren hekwerk. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering.

Julianastraat 108

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Het vrijstaande woonhuis/winkelpand uit 1908 heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een afgeknotte schildkap. De centraal geplaatste entree is opgenomen in de houten winkelpui. In het voordakvlak een bijzonder brede dakkapel. Verder plint, decoratief metselwerk en sierbanden over de gevel, daklijst op consoles. De voorruimte wordt omsloten door een ijzeren hekwerk. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering.

Langewijk Oostzijde e.o.

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze twee cilindervormige volumes vormen een waardevol industrieel ensemble aan de oostzijde van de Langewijk in een groenstructuur die overgaat in het waardevolle gemeentepark, van waaruit ze ook zichtbaar zijn. De gemetselde ronde cilinders van de oude rioolwaterzuiveringsinstallatie zijn typologisch van waarde. Architectuurhistorisch zijn ze van belang vanwege de herkenbare detaillering uit de naoorlogse periode van de wederopbouw met rozegel metselwerk met betonbanden, de opvallende dakopbouw met bitumen en metalen railingen. Het omringende groen heeft een nieuwe functie gekregen en alle sporen van de vroegere functie, waaronder de waterbakken, zijn uitgewist.

Langewijk II6

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek aan de gedempte achtervaart ligt deze voorname boerderij uit 1925, nu kinderboerderij. De boerderij heeft cultuurhistorische waarde vanwege de afleesbaarheid van de functie en verbondenheid met de landbouwgeschiedenis van Dedemsvaart. De boerderij met oorspronkelijk stallen in de krimp staat met de nok haaks op de straat en is opgetrokken uit roodbruine baksteen op een grijs geschilderde plint. Het afgewolfd zadeldak is deels met pannen deels met riet gedekt. Het pand is in hoofdvorm, opzet en stijkenmerken karakteristiek voor zijn bouwperiode en daarom architectuurhistorisch waardevol.

Langewijk I40-I42

Waardering

- Stedenbouwkundige waarde **
- Cultuurhistorische waarde *
- Architectuurhistorische waarde *

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis (circa 1917) is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de voormalige achtervaart. Het pand onder een dwars geplaatst zadeldak met wolfseind heeft een gespiegelde indeling met de twee voordeuren in het midden en twee ramen daarnaast. De voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met daklijst, aanzet- en sluitstenen in de ontlastingsbogen en sierbanden over de gevel. Het dubbele woonhuis heeft daarmee, ook als bouwtype, architectuurhistorische waarde.

Langewijk 172

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	(*)

Onderbouwing

Pastorie behorende bij de Rooms-Katholieke St. Vituskerk (gem. monument) op een beeldbepalende plek langs de Langewijk. Door zijn functie als pastorie heeft het pand belangrijke cultuurhistorische waarde. Ondanks de ouderdom van het pand, dat zijn oorsprong kent eind 19e eeuw, is de architectuurhistorische waarde niet bijzonder hoog. Het huidige, weinig gedetailleerde uiterlijk is namelijk het resultaat van grote ingrepen die in de loop van de tijd hebben plaatsgevonden, waarbij bijv. de gevel is glad gestuukt, raampartijen zijn vervangen en de kenmerkende centrale entreepartij met door de dakrand doorgetrokken topgevel is verwijderd. De markante hoofdvorm van twee verdiepingen onder een zadeldak met de nok parallel aan de straat is wel behouden en daarom is het pand van enige architectuurhistorische waarde.

Langewijk 176

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	* (**)

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis (1916) met beeldbepalende ligging in het lint aan de voormalige achtervaart. Het pand met markante hoofdvorm en opzet valt op vanwege de expressieve stuurversieringen en siermetselwerk in de voorgevel. Verder kenmerkend zijn de erker, uitkragende dakranden en het terugliggende entreeportaal op de hoek, bereikbaar via een rondboogpoort aan beide zijdes. Het woonhuis heeft daarmee ook architectuurhistorische waarde, ondanks de latere rigide uitgevoerde restauratie, waarbij o.a. het stuurwerk grijs is geschilderd en de raampartijen vervangen.

Langewijk 246

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Boerderij (1939) op beeldbepalende plek in het lint langs de voormalige achterwijk op de hoek met de Kortejacht. De boerderij heeft cultuurhistorische waarde vanwege de afleesbaarheid van de functie en verbondenheid met de landbouw- en ontginningsgeschiedenis van Dedemsvaart. De boerderij heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag met krimp en een zolderverdieping onder een mansardekap. De voor de bouwtijd kenmerkende detaillering zoals uitkragende daklijst, tweekleurige metselwerk in de ontlastingsbogen, gedecoreerde boogvelden, glas-in-lood in de bovenlichten op de begane grond en sierbanden over de gevel geven de boerderij, ook als gebouwtype, architectuurhistorische waarde.

Langewijk 356

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis uit 1927 met een beeldbepalende ligging aan de noordzijde van het bebouwingslint langs de Langewijk, de voormalige achtervaart van Dedemsvaart. Het pand heeft een kenmerkende hoofdvorm met een bouwlaag en een verdieping onder een mansardekap met de nok parallel aan de web. Boven de risalerende entreepartij is een gemetselde dakopbouw gesitueerd met twee rondboogvensters. Verder heeft het gebouw karakteristieke uitkragende dakranden en een gevelmakelaar. Het woonhuis heeft daardoor ook architectuurhistorische waarde. Door het grotendeels wit schilderen van de gevels zijn echter niet alle details meer goed zichtbaar.

Langewijk 368

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Op de hoek met een klein zijweggetje van de Langewijk ligt deze (voormalige?) boerderij met statig voorhuis uit 1916. Het pand heeft een kenmerkende plattegrond van een bouwlaag met een zolderverdieping in de schildkap. Het dak wordt bekroond met twee pironnen en in het voordakvlak en achterdakvlak staat een schoorsteen. De voorgevel wordt gekenmerkt door een erker, waarboven de gevel door de dakrand is doorgetrokken tot een topgevel met zadeldak. Opvallend zijn ook de lateien met wenkbrauwen, de levensboom in het bovenlicht van de deur en de stuk-metselwerkversieringen. Daarmee is dit pand, ook als type, architectuurhistorisch waardevol.

Langewijk 402

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Villa Casa Bella is in 1928 gebouwd voor de familie A.J.C. Minke, eigenaar van textielfabriek Delana, en is daarom van cultuurhistorische waarde. Het kloeke pand staat op een beeldbepalende plek aan de voormalige achtervaart. De markante hoofdvorm bestaat uit twee bouwlagen onder een samengesteld dak met knik. Het naar voren uitkragend rechter deel van de gevel is geaccentueerd door de erker met loggia erboven met houten hekwerk en afsluitende ovaalboog, achthoekig raam in de door de dakrand doorgetrokken topgevel en siermetselwerk onder de dakrand. Het pand is een toonbeeld voor Interbellum architectuur en wordt gekenmerkt door typische stijkenmerken uit deze periode, zoals de gele baksteen, geglazuurde, rode pannen, roedenverdeling in de ramen en glas-in-lood. Daarmee is het pand ook van architectuurhistorische waarde.

Moerheimstraat I

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Op de hoek van de Moerheimstraat en Nieuwe Wijk, een beeldbepalende plek, ligt 'Huize Paraat', een voornaam woonhuis uit 1906. Het werd gebouwd in opdracht van Jan Daniël Ruys, directeur van de Koninklijke Kwekerij Moerheim. Daarmee is het pand van grote cultuurhistorische waarde. De markante hoofdvorm is opgebouwd uit twee lagen op een hardstenen plint en een zolderverdieping onder een zadeldak. Aan de linkerkant bevindt zich een aanbouw. De voorgevel met verdiepte entree heeft een voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met houten sierspant onder de uitkragende kap, ontlastingsbogen met hanenkam en aanzet- en sluitstenen, boogvelden met decoratie en speklagen langs de onder- en bovendorpels van de ramen. De bovenlichten op de begane grond zijn ingevuld met ongekleurd glas-in-lood in ruitpatroon.

Moerheimstraat 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Een fraai gedetailleerd woonhuis, gebouwd in 1904, met verhoogde, beeldbepalende ligging langs het kanaal. De kenmerkende hoofdvorm is opgebouwd uit een bouwlaag onder een zeer flauw geknikt mansardedak met de nok parallel aan de straat en schoorsteen aan beide kanten in het voordakvlak. Het risalerende entreeportaal is extra geaccentueerd middels de door de dakrand doorgetrokken gevel tot smalle topgevel. Deze topgevel heeft net als de twee zijgevels een zorgvuldig uitgewerkt, houten sierspant met rondboog en makelaar. Verder is de dakrand gemarkeerd door een (neo-)classicietische, brede daklijst, hanenkamvormige ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en decoratief ingevulde boogvelden. Door deze rijke, voor de bouwtijd kenmerkende detaillering is het pand van architectuurhistorische waarde. Later is aan weerszijden van het pand een uitbouw onder lessenaarsdak gerealiseerd; deze toevoegingen zijn niet van architectuurhistorische waarde.

Moerheimstraat 5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

*

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Net als het buurpand op nummer 3, een iets op een verhoging gelegen, rijk gedetailleerd woonhuis met beeldbepalende ligging aan het kanaal. Het kenmerkende hoofdvolume, gebouwd in 1902, bestaat uit een laag met een zolderverdieping in de afgeknotte schildkap, parallel aan de straat, en aan de linkerkant een naar voren uitkragend dwarsvolume met tuitgevel en zadeldak. In de schildkap is een gemetselde dakopbouw geplaatst met karakteristieke, decoratieve rondboog afwerking en makelaar. De dakrand is extra aangezet door een (neo-)classicistische, brede daklijst. Kenmerkend voor deze bouwtijd zijn ook de sierbanden over de gevels, ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen, decoratieve booginvulling en glas-in-lood in de bovenlichten van de ramen. Door dit rijke detailleringniveau is het pand van architectuurhistorische waarde.

karacteristieke panden

Moerheimstraat 7

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Statig, hoog herenhuis op een beeldbepalende plek langs het kanaal, gebouwd in 1908. De woning heeft een opvallende hoofdvorm van twee bouwlagen en een zolder in de schildkap, met de nok haaks op het kanaal. De risalerende linker travee met verhoogde entreepartij is door de dakgoot doorgetrokken tot een smalle, karakteristieke topgevel met jaartalaanduiding onder een zadeldak. Aan de rechter zijgevel is later een aanbouw toegevoegd. De architectuur is van waarde vanwege de voor de bouwperiode kenmerkende detaillering, zoals brede kroonlijst onder de dakrand en houten gootklossen, het grote getoogde venster op de begane grond, de roedenverdeling in de ramen in de bovenlichten die op de begane grond zijn ingevuld met glas-in-lood, de subtiele geometrische Jugendstil-decoratie in het schilder- en pleisterwerk en de sierbanden over de gevels.

Moerheimstraat 30

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Fraai pand uit 1912 met beeldbepalende ligging aan het kanaal. Het twee verdiepingen tellende woonhuis met zolderverdieping in de afgeknotte schildkap valt op vanwege rijke eclecticismische stijkenmerken in de gevel. Zoals het meerkleurig baksteenornamentiek, geprofileerde sierlijsten over de gevels, getoogde vensters op de begane grond, gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, gemetselde dakopbouw met voluten en gebroken fronton, een dakraampje bekroond met zinken pyloon, rondboogvormige entreeportiek en sculpturaal vormgegeven kraagstenen als aanzet tot pilasters op de verdieping.

Moerheimstraat 51

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Een van de oudere bouwwerken in het karakteristieke lint aan het kanaal is deze woning als onderdeel van een boerderijcomplex uit 1870. Het pand staat op een beeldbepalende plek. De boerderij is opgetrokken in rood/bruine baksteen op een grijs geschilderde plint en wordt gedekt door een zadeldak met wolfseind. Kenmerkend en waardevol is de klokgevel met brede daklijst en uitkragende bakgoot. Ook de geleding van de voorgevel met op de begane grond 6-ruits vensters en een karakteristieke entreedeur met levensboom in het bovenlicht en twee 4-ruits schuifvensters op de verdieping is van architectuurhistorische waarde. De woning vormt een ensemble met de andere bijgebouwen op het erf.

Moerheimstraat 62

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

In de lintbebouwing aan de noordkant van het kanaal staat dit fraaie, rijk gedecoreerde woonhuis uit 1909. De markante hoofdvorm bestaat uit een bouwlaag met een verdieping in de afgeknotte schildkap met afgeronde rode leipannen. Het middendeel van de gevel is door de dakgoot heen opgetrokken tot een brede topgevel, bekroond met een opengewerkte balustrade. Kenmerkend zijn verder de toepassing van tweekleurig siermetselwerk, getoogde vensters, verhoogde en verdiepte entreeportiek en fijn gedecoreerde balkon.

Moerheimstraat 69

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek in de lintbebouwing aan de zuidkant van het kanaal gelegen woonhuis, gebouwd in 1899, met de nok van het zadeldak haaks op de weg. Het pand verkeert in vrij gave staat. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de zeer rijke decoratie, passend bij de bouwtijd in de stijl van 'Um 1900 Architektur', zoals de sierspant, gevelmakelaar, fijn bewerkte windveer, rozetraampjes en het geelkleurig siermetselwerk. Kenmerkend is ook de zeer fraai en rijk gedecoreerde erker aan de linker zijgevel.

Moerheimstraat 71

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een ruime kavel op de hoek van de Moerheimstraat met de Mien Ruyslaan ligt dit bijzonder rijk gedecoreerde herenhuis, als onderdeel van een groter ensemble met schuren/bijgebouwen. Markante hoofdvorm met samengesteld dak en uitgesproken stijlkenmerken passend bij de bouwtijd (1912), zoals siermetselwerk, erker met daarboven een gemetselde, opengewerkte balkonbalustrade, geprofileerde dakrand, fijn gesmeed hekwerk als dakafsluiting, verhoogde en diepe entreepartij, glas-in-lood in de bovenlichten op de begane grond en lateien met wenkbrauwen.

Moerheimstraat 73

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis is beeldbepalend gelegen in het bebouwingslint langs de Dedemsvaart. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een dwars geplaatste zadeldak met wolfseind en gemetselde dakopbouw met makelaar voluten. De voorgevel is symmetrisch ingedeeld met een centraal geplaatste entree, opgenomen in een portiek. De woning is architectuurhistorisch waardevol vanwege de zorgvuldige en voor de bouwtijd kenmerkende detaillering in de voorgevel, met name door de ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen, gedecoreerde boogvelden, het glas-in-lood in de bovenlichten, de brede daklijst en sierbanden over de gevel.

Moerheimstraat 76

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis (1836) met een beeldbepalende iets terugliggende situering op een grote kavel met een waardevolle groenaanleg. Het pand heeft een brede, symmetrisch ingedeelde voorgevel met 5 venstersassen en een verhoogde centrale hoofdentree met dubbele houten paneeldeuren. Het pand is typologisch waarde vanwege de in hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd kenmerkende opzet en detaillering.

Moerheimstraat 78

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Opvallend pand met een beeldbepalende situering in het bebouwingslint langs de Moerheimstraat en tegen de tuinen van Mien Ruys. Het heeft de hoofdvorm en de opzet van een grote agrarische hoeve met een flinke reeks vensters in de brede voorgevel en een opvallende combinatie van een liggend samengesteld vensters en een roosvenster op de zolder. Het pand is typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, architectonisch sobere detaillering.

Moerheimstraat 78a

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	* (*)
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Opvallend pand met een beeldbepalende situering in het bebouwingslint langs de Moerheimstraat en tegen de tuinen van Mien Ruys. Het heeft de hoofdvorm en de opzet van een forse schuur met een flinke reeks vensters in de brede zijgevel en functionele dubbele deuren en een hijsluik in de voorgevel aan de straat. Het pand is typologisch van waarde vanwege de in markante hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de functie doelmatige detaillering met houten deuren, een lichtstraat over de nok en de met verticale houten beschot afgewerkte gevel.

Moerheimstraat 90

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze smalle vrijstaande woning is beeldbepalend gesitueerd in de tuinen van Mien Ruys. Het heeft een voor het begin twintigste eeuw kenmerkende hoofdvorm van twee bouwlagen onder een mansarde kap. Cultuurhistorisch is het pand van waarde vanwege de functie als tuinmanswoning/ -kantoor bij de tuin van Mien Ruys. Het pand is architectuurhistorisch en typologisch van waarde vanwege de in afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, sobere detaillering met gestuukte banden ter hoogte van de lek-, wissel- en bovendorpels van de vensters, de gestuukte aanzet- en sluitstenen van de segmentbogen boven de vensters met decoraties in het spaarveld en een breed dakoverstek met houten dakklossen.

Moerheimstraat 92

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning is beeldbepalend gesitueerd in het bebouwingslint langs de Moerheimstraat en tegen de tuinen van Mien Ruys. Het heeft een voor het begin twintigste eeuw kenmerkende hoofdvorm van twee bouwlagen onder een hoge mansardekap. Het pand is architectuurhistorisch en typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare architectonische detaillering van het sobere metselwerk met staande vensters met luiken op de begane grond, brede, samengestelde ramen op de verdieping, houten latwerk in de topgevel met een gesneden houten makelaar.

Moerheimstraat 100

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning is beeldbepalend gesitueerd in het bebouwingslint langs de Moerheimstraat. Het heeft een voor het eind van de negentiende en begin twintigste eeuw kenmerkende, samengestelde hoofdvorm die past bij de eclectische stijl. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, architectonisch detaillering van het metselwerk met sierbanden, segmentbogen met gestuikte aanzetstenen en helder rode bakstenen boven de ramen, bovenlichten met houten roeden en houten gootklossen langs de dakrand.

Moerheimstraat 104

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand, in rode baksteen opgetrokken woonhuis (1930) op een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint langs het kanaal. Markante hoofdvorm met schilddak en deels door de dakgoot naar boven opgetrokken voorgevel. Het pand is van architectuurhistorische waarde vanwege de uitgesproken stijkenmerken horend bij zijn bouwperiode, zoals glas-in-lood in de bovenlichten op de begane grond en de brede daklijst. Maar met name opvallend zijn het zeer rijke, neo-classicistisch ornamentwerk en de stuurversieringen voor en boven de ramen op de begane grond.

Moerheimstraat 108

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek in de lintbebouwing aan de noordkant van het kanaal gelegen woonhuis, gebouwd in 1903. Markante hoofdvorm met afgeknot schilddak met donkere tuile-du-nord pannen. Aan de rechterzijde is de gevel door de brede dakrand heen opgetrokken tot een topgevel met zadeldak en gemetselde pyloonbekroning. Het pand is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering, zoals de sierbanden en de kleine oeil-de-boeuf in het voordakvlak.

Moerheimstraat 136

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning is beeldbepalende gesitueerd in het bebouwingslint langs de Moerheimstraat op de hoek met de Van Haeringenstraat. Het heeft de hoofdvorm en de opzet van een kleine hoeve met een afgesneden topgevel met (vernieuwde?) kroonlijst. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, architectonisch detaillering van het metselwerk met sierstukbanden, ontlastingsbogen en gestuukte aanzet- en sluitstenen, metselmozaïek in de spaarvelden en het opvallende dak met wolfseind.

Moerheimstraat 176

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	* (*)

Onderbouwing

Hoog oprijzende, maar verder vanaf de openbare weg slecht zichtbaar vrijstaand woonhuis aan het eind van het bebouwingslint langs de Moerheimstraat. Het pand heeft een statige, maar sobere verschijningsvorm in de traditionele stijl van de Delftse School. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende opzet en detaillering met onder meer met luiken, ramen met houten roeden, een rood pannen dak en de kenmerkende uitgemetselde gevel onder de goot.

Moerheimstraat 182

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

*

Cultuurhistorische waarde

*

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Opvallende vrijstaande villa met een beeldbepalende ligging bijna aan het eind van het bebouwingslint langs de Moerheimstraat. Het pand heeft een voor de eclectische chaletstijl kenmerkende samengestelde hoofdvorm met een driezijdige erker in de voorgevel met een balkon. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende opzet en detaillering met onder meer getrappt houten beschot in de topgevel en houten consoles. Er lijkt na de bouwtijd wel het nodige aan- en uitgebouwd.

Rheezerend 9

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Hoewel voor een deel door een haag aan het zicht onttrokken, is deze grote hoeve beeldbepalend gesitueerd in het bebouwingslint langs het Rheezerend. Het forse pand heeft een karakteristieke opzet van een Groninger boerderij met een (iets) smaller voorhuis. De hoeve is cultuurhistorisch van waarde vanwege afleesbaarheid van de functie en verbondenheid met de ontwikkelings- en ontginningsgeschiedenis van Dedemsvaart. Het pand heeft typologische waarde vanwege de herkenbare hoofdvorm, opzet en afmetingen van een voorname ontginningsboerderij. Vanwege de rijke opzet van het voorhuis is het ook architectuurhistorisch van waarde, mede door de symmetrisch ingedeelde voorgevel met centraal een verdiept opgenomen voordeur, de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, boogvelden met stucwerk en de forse lijstgevel met opgetrokken middenas met timpaan.

Rheezerend 17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze grote hoeve heeft een beeldbepalende, iets hogere situering op een ruim kavel aan het Rheezerend. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege afleesbaarheid van de functie en verbondenheid met de ontwikkelings- en ontginningsgeschiedenis van Dedemsvaart. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de nog herkenbare hoofdvorm, ook al is het voorhuis later vergroot, en opzet en afmetingen betreft herkenbare, voorname ontginningsboerderij.

Rheezerend 20

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek in het bebouwingslint langs het Rheezerend staat deze voorname villa, gebouwd in 1900. Het pand, opgetrokken in baksteen op een grijze plint, wordt gekenmerkt door een markante hoofdvorm onder een samengesteld dak met mee-ontworpen dakkapellen. Door de typische 'Um-1900-Architektur'-stijlkenmerken heeft het woonhuis ook architectuurhistorische waarde, zoals de met gedecoreerde gootklossen ondersteunde uitkragende dakrand, het tweekleurige siermetselwerk en de gestuukte sierbanden. Ook de verhoogde, met rondbogen bekroonde entreeportiek en het balkon (inmiddels zonder hek) geven deze woning karakter.

Rheezerend 33

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Het vrijstaande, forse woonhuis heeft een beeldbepalende situering en een kenmerkende, samengestelde hoofdvorm van een bouwlaag en een gedrukte verdieping onder een samengesteld zadeldak. De entree bevindt zich in de haakse vleugel. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met een brede dakoverstek, expressief metselwerk, zoals de plint van rood paarse klinkers, die in een brede rondboog rond de gelijkvormige voordeur is doorgetrokken, en glas-in-loodramen in de bovenlichten.

Rheezerend 45

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning is beeldbepalende gesitueerd in het bebouwingslint langs het Rheezerend. Het pand vormt een waardevol ensemble met het in gelijke stijl gebouwde buurpand. De woning is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, architectonisch rijke detaillering van het metselwerk met sierbanden van witte kalksteen, ontlastingsbogen en stucwerkdecoraties in de spaarvelden.

Rheezarend 47-49

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Deze vrijstaande hoeve is beeldbepalende gesitueerd in het bebouwingslint langs het Rheezarend. Het pand vormt een waardevol ensemble met het in gelijke stijl gebouwde buurpand. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de hoofdvorm, afmetingen en opzet en de voor de bouwtijd herkenbare, architectonisch rijke detaillering van het metselwerk met sierbanden van witte kalksteen, ontlastingsbogen en metselmozaïek in de spaarvelden, een brede overstek en een makelaar in de topgevel.

Rheezarend 50-52

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit oorspronkelijk als een woonhuis gebouwde volume is beeldbepalend gesitueerd in het bebouwingslint langs het Rheezarend. Het vrijstaande pand onder een dwars geplaatste mansardekap heeft een symmetrische voorgevel met centraal een verdiept opgenomen voordeur en twee staande vensters aan weerszijden. De voorgevel heeft voor de bouwtijd kenmerkende detaillering met gedecoreerde aanzet- en sluitstenen, boogvelden met stucwerk en gestuukte band ter hoogte van de lekdorpels en waterlijst onder de vensters. Het woonhuis heeft daarmee, ook als bouwtype, architectuurhistorische waarde.

Rheezerend 56

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Karakteristiek erfensemble van statig voorhuis en stal/schuur met markante ligging op de hoek van het Rheezerend – Langejacht. Het ensemble heeft cultuurhistorische waarde vanwege zijn rol in de landbouwontwikkeling van Dedemsvaart. Het parallel aan de straat gelegen voorhuis heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in het zadeldak met afgeschuind wolfseind. Het huis heeft waardevolle architectuurhistorische stijlelementen kenmerkend voor zijn bouwtijd (rond 1890), zoals de brede daklijst, getoogde ramen, gedecoreerde aanzet- en sluitstenen en een opvallende gemetselde dakopbouw met voluten, segmentvormig fronton en makelaar.

Rheezerend 66

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*(*)
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis onder dwars geplaatste kap met wolfseinden en hoek-schoorstenen, met licht risalerende entreepartij in het midden die overgaat in de gemetselde dakkapel onder zadeldak. Vensters met bovenlichten die geaccentueerd worden door een over de gevel doorlopende witte omlijsting, doorlopende onderdorpels, hoeklisenen en forse geprofileerde daklijsten. In de dakkapel boogvensters en decoratief metselwerk. Het woonhuis heeft een royale voortuin. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering.

Rheezerend 76

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Huize Marjo, een statig herenhuis uit 1922 met beeldbepalende ligging aan het Rheezerend, waar twee markante pijlers de entree van het erf markeren. Het pand is gebouwd in opdracht van de fabrikantenfamilie Minke en is daarmee van cultuurhistorisch van waarde. Het pand is architectonisch en typologisch van waarde vanwege de in hoofdvorm, opzet en wat afmetingen betreft herkenbare vroeg twintigste-eeuwse, voorname herenhuis. Om enkele stijkenmerken te noemen: brede daklijst, glas-in-lood in de bovenlichten, gestuukte accenten zoals de aanzet- en sluitstenen van de ontlastingsbogen en pilasters op de hoeken, geaccentueerde middentravee met verhoogde, terugliggende entree, daarboven een balkon en daarboven een uit de dakrand omhoog komend fronton met reliëfvulling. Aan de rechter zijgevel bevindt zich een aangebouwde erker.

Rheezerend 130

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De boerderij met meerdere schuren/bijgebouwen is prominent gelegen op royaal erf in het bebouwingslint aan het Rheezerend. De boerderij onder dwars geplaatste kap met wolfseinden en twee hoekschoorstenen heeft een symmetrische ingedeelde voorgevel met de entree in het midden. De schuren met baanders, (gewijzigde) stalramen en ronde ramen in de top. Van cultuurhistorisch belang vanwege de herinnering aan de agrarische bebouwing in het lint.

karacteristieke panden

Rheezerend 136

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Gelegen op een beeldbepalende plek in het lint langs het Rheezerend staat deze directeurswoning, gebouwd in 1921 in opdracht van het bestuur van de zuivelfabriek 'Op hoop van zegen' (Rheezerend 132). Daarmee is het pand van cultuurhistorische waarde. Momenteel is hier keukencentrum "Sluis 6" van de familie Boessenkool gevestigd. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping in de afgeknotte schildkap. In het risale-rende rechter deel van de voorgevel bevindt zich de erker met balkon onder een mansarde kap die dwars op de schildkap staat. Ook boven de entreepartij in de linkerzijgevel, is de gevel door de dakrand heen getrokken tot een kleine topgevel met rechte dakrand. Door de voor de bouwperiode typische stijlkenmerken heeft het woonhuis ook architectuurhistorische waarde, zoals de met gedecoreerde gootklossen ondersteunde uitkragende dakrand, de daaronder, over de gevel doorlopende profiellijst en de schuiframen.

Rheezarend I52

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek aan het Rheezarend, ligt deze woning gebouwd voor het hoofd van de school Sluis 6, met ernaast het voormalige brandweershuisje. Beiden dus van stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Ook hebben beide panden een kenmerkende hoofdvorm; de rechthoekige plattegrond is opgetrokken in baksteen onder een zadeldak met de nok parallel aan de straat. Het brandweershuisje heeft geen grote architectonische waarde, maar vanwege de nog afleesbare functie wel typologische waarde. De woning, gebouwd in 1879, is architectuurhistorisch waardevol vanwege de karakteristieke stijlkenmerken passend bij de bouwperiode. Met name vanwege de fijn gedecoreerde windveer van de uitkragende dakrand, de stenen dakkapel met zadeldak in het voordakvlak, de muurankers, de sluitstenen in de ontlastingsbogen en het siermetselwerk in de boogvelden.

karacteristieke panden

Rheezarend 184-186

Waardering

- Stedenbouwkundige waarde *
- Cultuurhistorische waarde *
- Architectuurhistorische waarde *

Onderbouwing

Deze boerderij met beeldbepalende ligging in het lint langs het Rheezarend is gebouwd door landbouwer Hendrik van Haeringen Gzn. in 1895, toen hij huwde met Dirkje van der Graaf. De hallenhuisboerderij met stallen in de krimp is van cultuurhistorische waarde vanwege de afleesbaarheid van de functie en verbanden met de ontginnings- en landbouwgeschiedenis van Dedemsvaart. Aan de rechterzijde staat nog een oud bakhuisje. Verder achter op het terrein zijn later meerdere bouwwerken toegevoegd, mede voor de huidige mini-camping die er is gevestigd. Architectuurhistorisch is het pand waardevol door de typologie van ontginningsboerderij en vanwege de stijlkenmerken passend bij de bouwperiode, zoals de klassieke brede daklijst in de voorgevel, muurankers en getoogde strekken boven de ramen.

Rheezarend 192

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

* (*)

Cultuurhistorische waarde

*

Architectuurhistorische waarde

* (*)

Onderbouwing

Het vrijstaande woonhuis heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een zadeldak. De entree bevindt zich in de voor-gevel en is opgenomen in een portiek. In de top een dubbel venster. Verder plint, versierde daklijst, vensters onder sierlijk gemetselde ontlastingsbogen en driehoekige boogvelden met geprofileerd lijstwerk, decoratief metselwerk en sierbanden over de gevel. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende detaillering.

Rollepaal 20

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit bedrijfsgebouw met royaal voorterrein is prominent gelegen aan Rollepaal 20. Het is het voormalige kantoorgebouw van N.V. Delana, een fabriek van gebreid textiel. Na het faillissement van Delana werd het pand aangekocht door Wavin, die er haar R&D afdeling huisvestte. In het naar voren springende linker bouwdeel met souterrain en twee bouwlagen is op de bel etage de entree onder luifel opgenomen met trap; rechts ervan fungeert het hogere trappenhuis onder schaaldak als centrale markering; de betonnen omlijsting van de raampartij (met glas-in-lood) herhaalt de segmentvorm; het rechter bouwdeel van twee bouwlagen ligt terug, heeft zeven vensterassen, alle voorzien van uitkragende betonnen omlijstingen die over de verdiepingen lopen en betonnen platen tussen de verdiepingen, waardoor de raampartijen een geheel vormen. Het bedrijfsgebouw is cultuurhistorisch en architectuurhistorisch van waarde als voorbeeld van sobere maar zeer zorgvuldige wederopbouw architectuur.

Wilhelminastraat 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek, op de hoek Wilhelminastraat - Prins Bernhardstraat, staat de kerk van de PKN Gereformeerde Kerk. In 1995 heeft architect Gerritsma uit Assen de nieuwe kerk ontworpen naast het oude kerkgebouw, dat is nu in gebruik als verenigingsgebouw. De kerk is van cultuurhistorische waarde vanwege de rol als bijeenkomstplaats voor de gereformeerde gelovigen in Dedemsvaart. 'De Antenne', zoals de kerk heet, is een toonbeeld van zijn tijd en daarom architectuurhistorisch waardevol. Kenmerkend is bijvoorbeeld het spel van licht en schaduw, van open- en geslotenheid, door de opengeknipte, rondgevouwen gevel, en de toepassing van verschillende materialen zoals gele baksteen, glas en roestvrijstaal.

Van Haeringenstraat 4

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaand woonhuis uit 1937 van een bouwlaag onder mansardekap met uitkragende daklijst en geglazuurde pan. In de voorgevel bevindt zich rechts de entree die is opgenomen in een half open portiek met een staander en gemetselde bloembak; direct links van de entree een opvallende rondlopende overhoekse opbouw over twee verdiepingen, waarvan de gevel is opgetrokken in een gemêleerde steen met de koppen boven elkaar gemetseld en een plint in een eveneens gemêleerde donkerder steen in koppenverband. In de linker zijgevel loopt de plint door als uitbouw met plantenbakken onder een ondiepe erker die binnen de uitkraging blijft. De villa heeft cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een zakelijk vormgegeven jaren '30 woonhuis uit de vorige eeuw.

Rheezarend 25, bijgebouw

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Het vrijstaande, forse woonhuis heeft een beeldbepalende en enigszins verhoogde situering op een zeer ruim kavel langs het Reezarend met een landschappelijke parkaanleg. 'Huize Vredehoef', zoals het pand wordt genoemd, werd oorspronkelijk bewoond door P. van de Elst; tuinder en ook wethouder van de gemeente Avereest. Nu is het bedrijf Roozendaal Systeembouw er gevestigd. De tuinaanleg is van cultuurhistorische en landschappelijke waarde. Het pand heeft een klassieke hoofdvorm met een symmetrische ingedeelde voorgevel van twee bouwlagen onder een kap en een tweebeukige opzet met een tweede volume erachter, dat enigszins is verschoven ten opzicht van de voorbouw. De entree bevindt zich in de middenas onder een deur naar een sierlijk balkon. Het hoofdhuis is cultuurhistorisch van waarde vanwege het belang van de opdrachtgever. De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende opzet en detaillering. Helaas doen beide latere zijvleugels afbreuk aan het aanzicht.

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Gramsbergen

Cultuurhistorie Gramsbergen

Kasteel Gramsbergen

Gramsbergen behoort tot een van de steden in Salland. Bij koninklijk besluit van 21 juli 1816 werd Gramsbergen verheven tot de rang van 'stad'. Van de vroege geschiedenis is echter weinig bekend omdat er geen geschreven archief bestaat van vóór 1795.

Vermoedelijk is de stad ontstaan na en door de stichting van een kasteelachtig huis in de veertiende eeuw. Het was aanvankelijk niet meer dan een "sterk huis", omgeven door een gracht, op een weiland "de Steen". Dit huis heeft waarschijnlijk als grondslag gediend voor het latere kasteel; een imposant gebouw met stenen muren, een toren en omringd door grachten.

Op de kaart van Gramsbergen uit 1722 van Pieter de la Rive staat Huis Aeswijn aangegeven, genoemd naar de eigenaren van het kasteel in de zestiende eeuw. In de stad zijn kerk en woningen langs de Kruisstraat en Voorstraat zichtbaar. In het verlengde van de Voorstraat ligt de doorgaande weg naar Hardenberg met een brug over de Lee. Al veel eerder, rond 1500, liet de dochter van de Heer van Gramsbergen - Agnes van der Ese van Gramsbergen - het Gramsberger Bosje aanleggen rondom een vermeende oude Germaanse offerheuvel.

Het bosje strekte zich destijds uit tot en met het Hoge Holt.

Eeuwenlang was het kasteel de drager van heerlijkheid Gramsbergen, maar het werd in de loop der tijd ook door vele branden en oorlogshandelingen geteisterd. Uiteindelijk is het kasteel in 1822, vlak na de benoeming van Gramsbergen tot stad, volledig gesloopt. Het koetshuis heeft wel nog ruim een eeuw als woonhuis dienst gedaan. Nu herinneren alleen de toegangspoorten aan de Boomhofstraat en de Goordijk aan dit adellijke verleden.

Ontwikkeling in de negentiende eeuw

Ondanks de verlening van stadsrechten aan Gramsbergen heeft de stad zich in morfologisch opzicht niet tot stad ontwikkeld. De stad is gering van omvang gebleven en heeft geen verdedigingswerken gekend. In tegenstelling tot het jonge, open, grootschalige hoogveenlandschap in de kernen in het noordwestelijk deel van de gemeente, ligt Gramsbergen aan het beekdal van de Vecht en wordt het landschap gekenmerkt door oude essen en kampen.

Rond 1843 telde Gramsbergen ongeveer 100 woningen en boerderijen. Op de essen vond kleinschalige landbouw plaats, vaak een mix van akkerbouw en veeteelt.

De belangrijkste straten lagen rondom de kerk, dus de huidige Oudestraat, Voorstraat, Kerkstraat, Stationsstraat, Boomhofstraat en Kruisstraat.

Halverwege de negentiende eeuw wordt de waterinfrastructuur van Overijssel sterke verbeterd door de aanleg van een netwerk van kanalen. Een van deze kanalen, Almelo-De Haandrik, lag op korte afstand aan de oostzijde van Gramsbergen. De bebouwde kom van Gramsbergen breidde zich destijds echter nauwelijks uit. De Kruisstraat werd meer en meer de deftige straat, waaraan de wethouder en de meester woonden en waar het postkantoor gevestigd was.

Een verdere verbetering van de interlokale verbindingen vond aan het begin van de twintigste eeuw plaats door de aanleg van een spoorweg-net. De spoorlijn Zwolle-Ommen-Hardenberg werd doorgetrokken tot Coevorden en kwam in Gramsbergen op korte afstand van het kanaal te liggen. De bouw van het station in Gramsbergen leidde tot nieuwe bebouwing tussen de oude kern en het station, vooral aan de Stationsstraat, waardoor het zwaartepunt van de bebouwing zich enigszins naar het oosten verplaatst.

Na de Tweede Wereldoorlog verdween de agrarische bedrijvigheid uit het stadje en heeft de bebouwde kom van Gramsbergen zich eerst in noordoostelijke en later in zuidwestelijke richting uitgebreid.

In 1992 is de oude kern van Gramsbergen aangewezen als een van rijkswege beschermd stadsgezicht.

Ansichtkaart van de 'De Kalkwijk' (huidige Julianastraat) in Dedemsvaart, 1910, mijnstadmijndorp.nl

Voorstelling van Kasteel Gramsbergen, kasteleninoverijssel.nl

Zuivelfabriek Stationsstraat Gramsbergen, 194, mijnstadmijndorp.nl

Station Gramsbergen, 1907, mijnstadmijndorp.nl

Boomhofstraat 5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De Boomhofkerk heeft grote stedenbouwkundige waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het centrum van de stadskern, rondom begrensd door de Kerkstraat, Boomhofstraat en Stationsstraat. Ook heeft het gebouw cultuurhistorische waarde als bijeenkomstruimte van de Protestantse Gemeente in Gramsbergen. In 1878 ontwierpen de architecten W. en F.C. Koch een huidige kerk in neorenaissancistische stijl met rechtgesloten koor en schilddak. De vormen van de rondboogvensters, gedeeltelijk met baksteentraceringen, verwijzen naar midden-17de-eeuwse voorbeelden. De brede zaalkerk is gebouwd tegen een oudere toren (rijksmonument).

Burgemeester van Riemsdijkstraat 10-12

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Twee schakelde woonhuizen met een beeldbepalende ligging aan de vroegere Palleweg, na 800 jaar de eerste uitbreiding van Gramsbergen. De woningen hebben een kenmerkende brede hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping in de hoog opgaande mansardekap en erkers aan de voorzijde. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de kenmerkende detaillering uit de jaren dertig van de twintigste eeuw (ca. 1938) met de hoge kap met rode pannen, brede dakoverstek, expressieve baksteendetails in de erkers en de verdiept in een portiek opgenomen hoofdentree en zorgvuldig mee-ontworpen dakkapellen, zowel aan de voorzijde als in het zijdakvlak.

Burgemeester van Riemsdijkstraat 25

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Pand met een beeldbepalende ligging direct aan de straat, de vroegere Parallelweg, na 800 jaar de eerste uitbreiding van Gramsbergen. Het pand sluit typologisch aan bij de opzet van een (stads)boerderij met een karakteristieke hoofdvorm van een bouwlaag met een zadeldak met wolfseind, topgevel met kroonlijst en de nok haaks op de straat. Het pand is architectuurhistorisch van enige waarde vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1924) kenmerkende indeling met staande vensters op zowel de begane grond als de zolderverdieping en een sobere detaillering met bovenlichten met kleine ruiten en houten roeden.

Burgemeester van Riemsdijkstraat 27

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Pand met een beeldbepalende ligging direct aan de straat, de vroegere Parallelweg, na 800 jaar de eerste uitbreiding van Gramsbergen. Het pand sluit typologisch aan bij de opzet van een (stads)boerderij met een karakteristieke hoofdvorm van een bouwlaag met een afgetopt zadeldak, brede daklijst en de nok haaks op de straat. Het pand is architectuurhistorisch van enige waarde vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1937) kenmerkende indeling met staande vensters op zowel de begane grond als de zolderverdieping en een sobere decoratie van de ontlastingsbogen en boogvelden.

De Esch 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Fraaie boerderij met een beeldbepalende ligging aan De Esch onder hoek aan de straat. Het pand heeft esemblewaarde als onderdeel van de ontwikkeling van een bebouwingslint langs de Esch. De boerderij heeft een karakteristieke hoofdvorm van een bouwlaag met een zadeldak met wolfseind en opvallende topgevel met kroonlijst. De boerderij heeft een opvallende laatnegentiende-eeuwse detaillering van stucbanden en gedecoreerde boogvelden in de voorgevel. De schuur erachter lijkt later vernieuwd.

De Esch 8

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand woonhuis met een beeldbepalende situering aan de straat. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansardekap en een erker aan de voorzijde. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de kenmerkende detaillering uit de jaren dertig van de twintigste eeuw (ca. 1934) met expressieve baksteendetails langs de dakrand en de afwerking van de portiek met de hoofdentree.

De Esch 12

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand landhuis met een beeldbepalende situering aan en oriëntatie op de hoek van de Esch met De Ooster Esch. Het pand heeft ensemblewaarde als onderdeel van de ontwikkeling van een bebouwingslint langs de Esch. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een schildkap. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege de rijke uitstraling en in het oog springende situering, die samenhangt met de opdrachtgever, de burgemeester van Gramsbergen. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de zorgvuldige en esthetische waardevolle detaillering in een sobere versie van de Engelse landhuisstijl met een rietgedekte kap, expressieve baksteendetails rond de rondboogvormige hoofdentree.

De Esch 17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand woonhuis met een beeldbepalende situering aan de straat. Het pand heeft ensemblewaarde als onderdeel van de ontwikkeling van een bebouwingslint langs de Esch. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een afgeknot schilddak en een erker aan de voorzijde. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de kenmerkende detaillering uit de bouwtijd (ca. 1922) met expressieve baksteendetails langs de dakrand, de gemetselde erker, de afwerking van de portiek met de hoofdentree en de opvallende raamindeling van de vensters op de zolderverdieping.

De Oostermaat 66

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit voormalige schipperscafé heeft grote stedenbouwkundige waarde vanwege de beeldbepalende ligging bij de brug over het kanaal Almelo-De Haandrik. Ook heeft het pand belangrijke cultuurhistorische waarde vanwege zijn functie als voormalig uitspanningsgelegenheid voor de voorbijvarende schippers, eventuele passagiers en andere voorbijgangers. Op de topografische kaart uit 1904 is er al een bouwwerk op deze plek te zien. Ook is het café zichtbaar op foto's uit 1910. De oorspronkelijke hoofdvorm, bestaande uit een bouwwerk met langgerekte plattegrond onder een afgeschuind zadeldak met de nok parallel aan het kanaal is nog altijd herkenbaar. Kenmerkend van dit eenlaagse volume is de extreem lage goothoogte aan de linkerzijde. In de loop van de tijd is het pand uitgebreid met meerdere volumes; twee haaks op en een kleiner middenlid parallel aan het hoofdvolume. Deze zijn allen uit bakstenen opgetrokken en hebben een rechthoekige plattegrond onder een met rode pannen bedekte afgeschuind zadeldak met lage goot. Zo is een ensemble ontstaan waaraan de meerlaagse geschiedenis is af te lezen.

De Oostermaat 63a-65

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Sinds 1905 is Gramsbergen bereikbaar per spoor, als tussenstop op de lijn Zwolle-Stadskanaal. Twee jaar eerder begon de bouw van dit stationsgebouw. Eduard Cuypers ontwierp een station type derde klasse, gelijkend aan het station in Mariënberg dat hij ook had ontworpen, maar dan iets soberder. Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging aan het stationsplein. Het station heeft cultuurhistorische waarde als belangrijke verkeersverbinding, die van invloed is geweest op de ontwikkelingsgeschiedenis van de stad. Het station was een verzamelpunt voor reizigers, handelaren en bewoners. Typologisch waardevol als station van het type derde klasse. Architectuurhistorische waarde vanwege het hoge volume en het gebruik van baksteen met decoratieve toevoegingen zoals sierbanden langs de bovendorpels van de ramen en siermetselwerk in de topgevel.

Kanaaldijk-West I

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Molen 'Varwijk' was een oude korenmolen met beeldbepalende ligging aan het kanaal. Op het moment dat het spoor net was aangelegd, was de molen ook van verre vanuit de trein te zien en vormde een herkenningspunt van Gramsbergen. De zogenaamde stellingmolen is gebouwd in 1895 in opdracht van dhr. Van Braam. In 1979 stopte de molen met malen en werd grotendeels gesloopt. Het restant, de achtkante romp, is verbouwd tot woning. De molen heeft cultuurhistorische waarde door zijn rol in de landbouwgeschiedenis van Gramsbergen. Ondanks het ontbreken van de rietgedekte bovenbouw, rietgedekte kap en wieken en de verbouw tot woning, is de typologie van het pand als voormalige windmolen nog steeds herkenbaar. Naast pilasters op de acht hoeken en siermetselwerk boven de ramen, is de molenromp verder vrij sober uitgevoerd. Een gedenksteen aan de oprichting van de molen in 1895 nog aanwezig.

Oldenhof 9

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit pand is onderdeel van een waardevol agrarisch ensemble met een beeldbepalende ligging op een oude kruising van wegen. Het is cultuurhistorische van waarde vanwege de rol in de landbouwgeschiedenis. In 1850 vonden hier al agrarische activiteit plaatsvond en stond er ook een bouwwerk. Het huidige hoofdgebouw is volgens het kadaster uit 1925. Het erf is typologisch waardevol als erfensemble met een vrij ingetogen detaillering. Het bakstenen hoofdgebouw is uitgevoerd met een deels pannen- deels rietgedekte kap, een houten gevel makelaar, beschot in de topgevel en luiken voor de ramen op de begane grond. Kenmerkend is de lage goot aan de linkerzijde van het hoofdvolume.

Oldenhof II

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Oudestraat 21

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Beeldbepalend gesitueerd pand direct aan de straat net buiten het beschermde stadsgezicht in de historische kern van Gramsbergen. Het pand heeft een sobere opzet van een bouwlaag onder een schilddak dat gedekt is met rode pannen. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbaarheid van de ambachtelijk-industriële functie die het heeft gehad. Het is architectuurhistorisch van waarde vanwege de sobere en voor de bouwtijd (ca. 1905) kenmerkende detaillering.

Stationstraat 2

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Beeldbepalend gesitueerd pand op de hoek van de Stationsstraat met de Boomhofstraat, net buiten het beschermde stadsgezicht en direct aan de straat. Het pand heeft een sobere opzet van een bouwlaag onder een schilddak dat gedekt is met rode pannen. Het pand is cultuurhistorisch van waarde vanwege de zichtbare ouderdom (1885) en ambachtelijk-industriële functie die het heeft gehad. Het is architectuurhistorisch van waarde vanwege de sobere detaillering met laatnegentiende-eeuws metselwerk, een levensboom in het bovenlicht van de entree en de schuiframen met luiken.

Stationstraat 18-20

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Opvallend pand met een beeldbepalende ligging aan de Stationsstraat, die de entree vormt tot de historische kern. Het pand heeft de opzet van een behoorlijke middenstandswoning met een karakteristieke hoofdvorm van een bouwlaag onder een zadeldak met korte wolfseind. De hoofdentree is georiënteerd op de straat, maar de zijgevels zijn ook als zichtgevels ontworpen. De pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege heeft een laatnegentiende-eeuwse detaillering met stukbanden in de voor- en zijgevels en de rijker uitgevoerde risalerende midden-travee met de in portiek opgenomen voordeur. De vensters in de voorgevel op de begane grond zijn vernieuwd.

Stationstraat 23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Opvallend pand met een beeldbepalende ligging aan de Stationsstraat, die de entree vormt tot de historische kern. Het pand heeft typologisch gezien de opzet van een (stads)boerderij met een karakteristieke hoofdvorm van een bouwlaag met een zadeldak met wolfseind en opvallende topgevel met een (later vervangen) kroonlijst. De pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege heeft een laatnegentiende-eeuwse detaillering met stukbanden, gestuukte aanzet- en sluitstenen en gedecoreerde boogvelden in de voor- en zijgevels. De vensters in de voorgevel op de begane grond zijn vernieuwd, de zijgevels zijn vrijwel gaaf.

Markersteen - De Oostermaat - hoek Stationstraat

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

*

Cultuurhistorische waarde

**

Onderbouwing

Op de hoek van De Oostermaat – Stationsstraat staat een oude Markesteen.

Grote delen van (weide- en hooilanden in Overijssel en Twente waren in bezit van de vanaf de 12de eeuw opgerichte marken. Het gebruik van de gronden werd in markeboeken vastgelegd en de grenzen vaak door markestenen aangegeven. Deze markesteen komt uit 1733 en heeft door zijn rol als voormalige erfgrensaanduiding enige cultuurhistorische waarde.

Gramsberger Bosje - Kanaaldijk

Onderbouwing

Het Gramsberger Bosje heeft een lange historie. Rond 1500 liet de dochter van de Heer van Gramsbergen - Agnes van der Ese van Gramsbergen - het Gramsberger Bosje aanleggen met een netwerk van holle paden rondom een vermeende oude Germaanse offerheuvel. Deze heuvel wordt gemarkeerd door een kenmerkende hoekige steen, nu beter bekend als de 'Kindersteen'. In Gramsbergen komen de kinderen niet uit de boerenkool of van de ooievaar maar worden baby's onder de kindersteen vandaan gehaald. Bij de aanleg van het bosje, was het kanaal er nog niet en strekte de groenstructuur zich uit tot en met het Hoge Holt. Inmiddels is het bosje niet meer zo uitgestrekt, maar neemt het toch een bijzondere plek in in de huidige, verder vrij industriële invulling van de oostzijde van het kanaal. Door de toevoeging van een openluchttheater is het ook een geliefde plek voor ontspanning voor jonge en oudere Gramsbergenaren. Vanwege deze rijke geschiedenis van deze plek en de karakteristieke landschapelementen heeft het Gramsberger Bosje belangrijke cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde.

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Groenstructuur - Oldenhof

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

**

Onderbouwing

Deze groenstructuur bestaat uit een terrein met agrarisch karakter dat wordt gemarkeerd door lage houten palen en een dichte bomenstructuur aan de noordzijde. Het terrein wordt gekenmerkt door kleine weilanden met her en der verspreid volwassen bomen. Door de situering aan de historische wegen van de Oldenhof heeft het terrein een beeldbepalende, waardevolle ligging. De structuur is van cultuurhistorische waarde vanwege de agrarische activiteit die hier al lange tijd plaatsvindt en de vermoedelijke ligging van een middeleeuwse buitenplaats: huis Bergene.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- kanaal
- ontginningsstructuur voor 1850
- vallen houtwallen structuur
- bebouwing na 1820
- bebouwing na 1850
- bebouwing na 1904
- bebouwing na 1930
- bebouwing na 1975
- bebouwing na 1987
- bebouwing na 2010
- industrieterrein na 1975
- industrieterrein na 1987
- industrieterrein na 1987
- ziekenhuis terrein na 1975
- groen uit 1820
- groen uit 1904
- groen na 1987
- groene omkadering van belangrijke functies
- historische begraafplaats
- begraafplaats

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Hardenberg

Cultuurhistorie Hardenberg

Kasteel Nijenstede

De kleine stad Hardenberg is ontstaan op de hogere gronden in een bocht van de Vecht. Na de historische slag van Ane, die verloren was door de Utrechtse bisschop Otto van der Lippe, werd Drenthe spoedig herovert door zijn opvolger bisschop Wilbrand van Oldenburg. Hij liet gelijk een kasteel bouwen als grensverdediging, op de plek waar vroeger het gehucht Nijenstede was en nu de Höftekerk staat. Rond dit kasteel groeide langzamerhand een kleine nederzetting, die in 1230 werd ommuurd. Toen Hardenberg in 1497 door een grote brand werd geteisterd, raakte het kasteel zwaar beschadigd. De heersende bisschop besloot daarop rond 1518 het kasteel af te breken en eveneens de stad te ontmantelen.

Tijdens een tweede grote brand in 1708 werd wederom een groot deel van de stad verwoest. Slechts enkele huizen, het raadhuis, de kerk en de school bleven gespaard.

Kleine stad aan de Vecht

Tot ongeveer 1800 was het de lokale handel via de Vecht die de ontwikkeling van de stad bepaalde. Rond 1850 was Hardenberg zeer klein en eenvoudig van vorm. De stad bestond uit een voorstraat (huidige Voorstraat) en achterstraat (huidige Wilhelminaplein) en een kleine bebouwingsconcentratie van boerderijtjes, huizen en

ambachtsbedrijven bevond zich aan de Brink (of Tolweg) aan de overzijde van de Vecht.

In de tweede helft van de negentiende eeuw vonden uitbreidingen van de bebouwde kom plaats, voornamelijk langs de Lange Steeg (huidige Stationsstraat) en in geringere mate langs de uitvalswegen richting Brucht, de huidige Bruchterweg, en richting Gramsbergen langs de Gramsbergerweg. Met name aan deze laatste genoemde verbindingsweg naar Gramsbergen werden villa's gebouwd. In tegenstelling tot veel andere plaatsen, waar het station op enige afstand van de kern werd gebouwd, is in Hardenberg langs de verbindingsweg tussen kern en station geen concentratie van villabebouwing ontstaan.

In 1886 opende de Dedemsvaartsche Stoomtramweg-Maatschappij (DSM) een lijn naar Hardenberg. Dit tracé liep feitelijk niet door tot Hardenberg, maar eindigde in Heemse, dat aan de overzijde van de Vecht ligt. Zo werden de kosten van een brug uitgespaard. De remise van de DSM lag tegenover Hotel de Rustenbergh aan de Hessenweg (nu Hotel de Bokkepruik). In 1937 werd de stoomtramlijn opgeheven. Sinds 1 februari 1905 is Hardenberg echter per spoor bereikbaar via de spoorlijn Zwolle - Stadskanaal.

Stadsvernieuwing en -uitbreiding

Het dorp Heemse, aan de westzijde van de Vecht, werd in 1941 bij Hardenberg gevoegd. Heemse was van oorsprong een esdorp, ontstaan rond de middeleeuwse havezate 'Heemse', op de plek waar nu bejaardencentrum Clara Feyoena Heem is gevestigd. Door toegenomen industrie in Hardenberg in de naoorlogse jaren, onder andere de vestiging van plasticfabrikant Wavin, werden vanaf de jaren zestig in Heemse verschillende woonwijken gebouwd.

In de jaren zeventig werd ten oosten van het centrum op de plaats van het gehucht Baalder een gelijknamige woonwijk gebouwd. Het decennium daarop werd ten zuiden daarvan begonnen met de bouw van de nieuwbouwwijk Baalderveld. Sinds een paar jaren heeft Hardenberg een nieuw bedrijventerrein (Haardijk) en een nieuwe woonwijk (Marslanden).

Het centrum van Hardenberg werd sterk gemoderniseerd, waardoor het oorspronkelijke karakter grotendeels verloren is gegaan, onder meer door nieuwbouw, zoals de nieuwe winkels en appartementen rond de Markt die in 2008 gereed zijn gekomen. Ook is een nieuw gemeentehuis gebouwd (2012) in een nieuw aangelegd park ontworpen door Buro Mien Ruys, een tuinontwerpbureau met Dedemsvaartse roots.

Kadastrale kaart van Hardenberg uit circa 1850, mijnstadmijndorp.nl

Voorstraat en stadspomp Hardenberg, 1905-1907, mijnstadmijndorp.nl

Gramsbergerweg 1923, mijnstadmijndorp.nl

Villa van de familie Van Munster aan de Gramsbergerweg 8,
foto 1910-1920, mijnstadmijndorp.nl

Huis Heemse op de kadastrale kaart uit circa 1880, topotijdreis.nl

De Brink 15

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand heeft een opvallende verschijningsvorm door het samengestelde, iets van de weg terugliggende volume. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp met onder andere de symmetrisch ingedeelde voorgevel, het opvallend vormgegeven venster op de zolderverdieping, het rode pannen dak met de gebakken piron op de nok.

De Brink 19

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand is stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging op een hoek. Villa inHeems is cultuurhistorisch van waarde vanwege de afleesbaarheid van de goeude positie van de opdrachtgever. Het samengestelde volume is kenmerkend voor de bouwtijd (rond 1920?). Het pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp, het zorgvuldige metselwerk en de kenmerkende detaillering, zoals de erker met balustrade, de indeling van de bovenlichten op de begane grond en in de ramen op de verdieping.

Burgemeester Schuiterstraat 22-23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Rijtje geschakelde arbeiderswoningen in het lint van vrijstaande woningen aan de noordwest zijde van de Burgemeester Schuiterstraat. De woningen hebben de opzet en architectuur van door een woningbouwvereniging opgerichte rijtje, dat in een tuindorp niet zouden misstaan; het metselwerk van de gevels is zorgvuldig gedetailleerd en het dak is gedekt met rode pannen daken. De voortuinen zijn door lage muurtjes van de straat gescheiden. Het begin en eind van de rij woningen wordt gemarkeerd door een topgevel.

Frits de Zweverlaan 21

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Agrarisch ensemble van boerderij met houten schuur, bakstenen woning en bijgebouwen met een beeldbepalende ligging op de hoek met de Weidebuurt en aan de achterzijde omgeven door landbouwgrond. Het ensemble is cultuurhistorisch van waarde vanwege de herinnering aan het agrarische verleden van dit voorheen buitengebied van Hardenberg. De boerderij is typologisch van waarde als sobere hallenhuisboerderij met een rieten kap. Ook de bijgebouwen zijn typologisch waardevol.

Gramsbergerweg 17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende ligging op een hoek in het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Dit pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansardekap. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de karakteristieke stijkenmerken van het Interbellum met gevels opgetrokken in gele bakstenen boven een plint van paarse klinkers.

Gramsbergerweg 25-27

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble.

Het pand heeft een opvallende hoofdvorm met een brede gevel aan de straat en een plat dak, dat verder in de straat nauwelijks voorkomt. Ook heeft het pand een afwijkende, maar waardevolle architectonische uitstraling in een sobere variant van het Zakelijke Expressionisme met een zorgvuldige baksteendetaillering, een brede dakoverstek, ramen met horizontale houten roeden

Gramsbergerweg 38-40

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Breed pand met een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble.

Het statige pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege de kenmerkende en robuuste baksteenarchitectuur van de jaren dertig (ca. 1936) met een hoge mansardekap met donkere pannen en brede overstekken waarin de voorgevel is doorgetrokken en erkers die zijn doorgetrokken in het brede gemetselde balkon.

Gramsbergerweg 44a

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit woonpand heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble.

De villa is architectuurhistorisch waardevol vanwege de typische architectuur in de Engelse landhuisstijl met een samengestelde plattegrond en een stevige rietenkap, die laag is doorgetrokken en voorzien is van aangekapte dakkapellen, houten beschot in de topgevel.

Gramsbergerweg 45-47

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit dubbele woonhuis heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble.

Dit pand heeft een markante hoofdvorm van. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de mix van stijkenmerken van het Interbellum (ca. 1937) met gevels opgetrokken in gele bakstenen boven een plint van rode klinkers en rollagen in rode baksteen, en een typisch jaren dertig uiterlijk met de brede, met houten planken afgewerkte overstek. De balkon lijken na WO II toegevoegd.

Gramsbergerweg 46

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze villa heeft een beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble. Het pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege de typische architectuur in de Engelse landhuisstijl met een samengestelde plattegrond en dito rietenkap, die hier en daar laag is doorgetrokken en een golvende nok.

Gramsbergerweg 48

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble. Dit is een van de vroegere panden in het lint. Het smalle en diepe pand heeft een markante hoofdvorm met een afgeknot zadeldak. Het is architectuurhistorisch van waarde vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende opzet en detaillering met een erken aan de voorzijde en de hoofdentree in een portiek de bovenlichten met roeden en de gestuukte gevel beëindiging onder de dakrand met houten gootklossen.

Gramsbergerweg 49

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit vrijstaande woonhuis heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van het waardevolle bebouwingslint langs de Gramsbergerweg, een historische uitvalsweg uit de kern van Hardenberg. Het in de eerste helft van de twintigste eeuw gegroeide historische lint vormt een waardevol ensemble. Villa Honorose heeft een markante hoofdvorm, met het hoog opgaande zadeldak en overhoeks balkon, dat aansluit bij de bouwtijd (1940). De ruime woning is architectuurhistorisch van waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp, het zorgvuldige metselwerk en de detaillering.

Hessenweg 2a

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze boerderij heeft een beeldbepalende ligging aan een historische uitvalsweg van de kern van Hardenberg naar Heemse, aan een groene open ruimte en een moestuin aan de voorzijde. De boerderij heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolder onder een laag doorgetrokken rietenkap met wolfseinden. De boerderij is architectuurhistorisch van waarde vanwege de sobere, doelmatige agrarische uitstraling, de kenmerkende detaillering van het metselwerk met vlechtwerk in de voorgevel.

Hessenweg 10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Fraai dubbel woonhuis met een opvallende interbellum architectuur en een typische hoge kap met brede overstek uit de jaren dertig van de vorige eeuw.

Kanaalweg West 118

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Historische schuur bij een verdwenen (ontginnings)boerderij met een beeldbepalende ligging op het erf aan kanaal Almelo-De Haandrik. De schuur heeft een opvallende en markante hoofdvorm met een vierkante plattegrond en een hoog opgaand schilddak. De gevelindeling herinnert aan de (vroegere) agrarische functie met staldeuren en – ramen in de gevel aan de straatzijde en grote baanderdeuren aan de kant van de woning.

Kerkpad 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De Aerninckhof heeft een waardevolle beeldbepalende ligging in het waardevolle ensemble van kerk, kerktoren en pastorie in de historische kern van Heemse. De Zondagschool annex het catechesatiegebouw is cultuurhistorisch waardevol vanwege de functionele verbondenheid met het kerkelijke centrum van Heemse. Het gebouw is architectuurhistorisch van waarde vanwege de opzet als sobere zaalgebouw met steunberen en ingangsportiek uit omstreeks 1910. Volgens de BAG verbouwd in 1952, 1982, 1992 en 2006.

Kromme Steeg 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit pakhuis heeft een opvallende situering achter het bebouwingslint langs de Voorstraat en aan de Kromme Steeg. Dit pand hoort bij reeks van drie grote achterschuren behorende bij panden aan de Voorstraat en heeft daarmee ensemblewaarde. Het pakhuis is cultuurhistorisch van waarde vanwege de herinnering aan de ambachtelijke en vroeg industriële functies, die hier gevestigd waren. Het pand is waardevol vanwege de sobere en doelmatige uitstraling van de schuur met dubbele baanderdeuren, een laadluik in de topgevel en de verder vrijwel gesloten bakstenen gevels met historisch metselwerk.

Lange Gaardenstraat 1-5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Rijtje geschakelde arbeiderswoningen dwars op de Lage Gaardenstraat. De omringende bebouwing is gesloopt waardoor het rijtje nu een beeldbepalende en een beetje wezensvreemde ligging heeft op een braakliggend terrein. De woningen hebben de opzet en architectuur van door een woningbouwvereniging gestichte woningen, die in een tuindorp niet zouden misstaan; het metselwerk van de gevels is zorgvuldig gedetailleerd en het dak is gedekt met rode pannen daken.

Oosteinde 13

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Opvallend pand van een bouwlaag met de nok haaks op de straat en een halsgevel met zeer bescheiden klauwstukken. Het pand heeft een beeldbepalende ligging in de rooilijn van een van de hoofdstraten in de historische kern van Hardenberg. Architectuurhistorisch van enige waarde, mede vanwege het samenspel met het aangrenzende pand met een vergelijkbare gevel. De pui is vrijwel geheel uitgebroken.

Scholtensdijk 20

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Huize Welgelegen heeft een beeldbepalende en waardevolle ligging op een driehoekig kavel aan de kruising van de Esweg met de Scholtensdijk en het kerkpad in de kern Heemse tegenover landhuis Heemse en dicht bij de kerk. Het huis dateert uit 1856 en werd in opdracht van de baron Van Ittersum gebouwd. Het jaar ervoor werd het bestaande huis van jonkheer Jacob van Foreest van Heemse gesloopt. Nadat in 1954 de barones van Heemse overleed, werd het gebouw van de Oudheidkamer.

Singelberg 36

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze boerderij heeft een beeldbepalende ligging aan een doorgaande structuur in een nieuwbouwwijk met een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolder onder een laag doorgetrokken zadeldak. De boerderij is architectuurhistorisch van waarde vanwege de opvallende en voor de bouwtijd (ca. 1919) kenmerkende materiaalgebruik (rietdekking) en detaillering met gestuukte sierbanden en aanzet- en sluitstenen en boogvelden.

Stationsstraat 4

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze samengestelde pand heeft een beeldbepalende situering vlak bij de grote kruising van de Stationsstraat met de Nijenstede. Het pand maakt deel uit van de reeks relatief rijk gedetailleerde, vrijstaande panden langs de Stationsstraat. Het pand is architectuurhistorisch waardevol vanwege het samenspel van volumes van hoger opgaande delen en een breed tussendeel, en de voor de bouwtijd (ca. 1905) typerende eclectische stijlkenmerken met houten beschot op beide topgevels, siermetselwerkbanden over de gevel en langs de dakrand.

Stationsstraat 19

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende situering op de hoek met de Stationsdwarstraat in het waardevol bebouwinglint van vrijstaande en architectonisch relatief rijke woonhuizen langs de Stationsweg. De villa is architectuurhistorisch waardevol vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1914) typerende eclectische stijlkenmerken met stukbanden boven de vensters, erker, door de dakrand opgetrokken middenas en sierbanden in het metselwerk.

Stationsstraat 21

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende situering in het waardevol bebouwinglint van vrijstaande en architectonisch relatief rijke woonhuizen langs de Stationsstraat. De villa is architectuurhistorisch waardevol vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1910) typerende eclectische stijlkenmerken met in een portiek opgenomen voordeur, stukbanden boven de vensters en sierbanden in het metselwerk, onder meer langs de dakrand.

Stationsstraat 24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Hotelrestaurant met een beeldbepalende situering aan het stationsplein op de hoek met de Stationsstraat. Het vroeg twintigste-eeuws, tweelaagse hoofdvolume met plat dak en opvallende gootklossen dateert uit circa 1910. Het pand is mogelijk in de jaren dertig uitgebreid met de lagere voorbouw met smeedijzeren hekwerk. Het architectuurhistorisch van waarde vanwege de sobere en robuuste uitstaling.

Stationsstraat 33

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft een beeldbepalende situering op de hoek met de doctorandus G. Jonkerlaan in het waardevol bebouwinglint van vrijstaande en architectonisch relatief rijke woonhuizen langs de Stationsstraat. Het woonhuis is architectuurhistorisch waardevol vanwege de voor de bouwtijd (ca. 1935) typerende stijlkenmerken met lateien van grintbeton, houten beschot op beide topgevels, sober maar zorgvuldig gedetailleerd metselwerk, hoog opgaand, samengesteld schilddak met rode pannen, dat een paar pannen is doorgetrokken over de zijgevel en sober, maar zorgvuldig gedetailleerd metselwerk.

Stationsstraat 33a

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit vrijstaande, brede en diepe pand met mansardepuntgevel heeft een beeldbepalende ligging vlak aan het stationsplein en in het waardevol bebouwinglint van vrijstaande woningen langs de Stationsstraat. Het pand is cultuurhistorisch waardevol vanwege de herinnering aan de functie als pakhuis. Het pakhuis is in 1912 gebouwd voor de Coöperatieve landbouwvereniging. Het pand is architectuur- en bouwhistorisch van belang vanwege de rijke baksteenarchitectuur, de typologische opzet als pakhuis en de gietijzeren bakgoten. Het dient nu als woonhuis. De inrijdeuren en de luiken zijn bij de verbouwing verwijderd.

Stephanuspark I

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Met het vergroten van de gemeentelijke grenzen van Hardenberg in 2001, zocht de gemeente een nieuwe identiteit en een iconisch gemeentehuis. Het beeldbepalende pand werd ontworpen door de architecten Branimir Medic en Pero Puljiz van de Architecten Cie. Door het minimaliseren van de plattegrond en het destilleren van het programma in een compacte, energie-efficiënte vorm (een combinatie van kegel, vierkant en bol) kon een groot deel van de kavel worden ingericht als nieuw stadspark naar ontwerp van bureau Mien Ruys met eronder een openbare parkeergarage. De architectuur is nogal omstreden. Het is verkozen tot het lelijkste gebouw van Nederland. Bij oplevering was dit het duurzaamste gemeentehuis van Nederland.

Voorstraat (29 en) 31

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand is als een geheel ontworpen met het buurpand op nummer 29. Ze nemen een beeldbepalende plek in een van de hoofdstructuren in de historische kern van Hardenberg.

De woningen zijn architectuurhistorisch waardevol vanwege de sobere maar zorgvuldige vroeg twintigste-eeuwse detaillering uit de bouwtijd (circa 1905), bijvoorbeeld van het metselwerk, dat het buurpand door de witte pleisterlaag aan het oog is onttrokken, en de dakoverstek met geprofileerde gootklossen.

Weidebuurt 5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze vrijstaande woning heeft beeldbepalende ligging in de rustige, licht gekromde woonstraat. De villa is architectuurhistorisch waardevol vanwege de voor de bouw-tijd (ca. 1984) fraaie en typerende eclectische stijlkenmerken met door de dakrand opgetrokken hoofdas met de in een portiek opgenomen hoofdentree, gestuukte topgevels, makelaar in de top, venster met door roeden gedeelte bovenlichten en een rijke serre aan de linker zijkant.

Weidebuurt 9

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De Kandelaarkerk heeft een beeldbepalende ligging op de hoek van de Weidebuurt met de Frits de Zwerverstraat. Het gebouw is cultuurhistorisch van belang vanwege de rol voor de gereformeerde gemeente in Heemse. De Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt aan de Weidebuurt is gesloopt in 1979 voor nieuwbouw, de huidige Gereformeerde Vrijgemaakte Kandelaarkerk. In 1980 werd de nieuwe kerk, gebouwd naar ontwerp van T. Wildeboer, in gebruik genomen. Het is een zaalkerk met een fors zadeldak en een klokkenstoel.

Weidehof 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Moelijk zichtbare, maar toch beeldbepalend gesitueerde boerderij aan de noordelijke rand van een jonge nieuwbouwwijk op de een es. De boerderij is cultuurhistorisch waardevol als herinnering aan het agrarische verleden van dit voorheen buitengebied. De hallenhuisboerderij heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een zolder onder een laag doorgetrokken rietenkap. De boerderij is architectuurhistorisch van waarde vanwege de sobere, doelmatige agrarische uitstraling, de kenmerkende detaillering van het metselwerk met vlechtwerk in de voorgevel.

Willebrandt van Oldenburgstraat 7

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	** (*)
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig waardevol gelegen aan de Vecht. De opvallende kantoorvilla uit 1905 is architectuurhistorisch waardevol vanwege de stijlkenmerken van de chaletstijl met vakwerk in de topgevel en pleisterwerk langs de dakrand. De luiken zijn verdwenen en de villa heeft nog veel meer aanpassingen ondergaan.

Willebrandt van Oldenburgstraat 8

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Pand met een beeldbepalende ligging in een kleine straat parallel aan de Vecht met enkele opvallende vrijstaande woningen, die samen een waardevol ensemble vormen. Dit pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de opvallende opzet met een topgevel met sierpijlers langs de dakrand (ca. 1918). Het pand heeft aan architectonische expressie ingeboet door de niet zo fijnzinnige bepleistering van de gevels.

Willebrandt van Oldenburgstraat 10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Pand met een beeldbepalende ligging op de hoek met de Koppellaan in een kleine straat parallel aan de Vecht met enkele opvallende vrijstaande woningen, die samen een waardevol ensemble vormen. Dit pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de voor de bouwtijd (1929) kenmerkende interbellum architectuur met de gevel in gevel baksteen en het hoog opgaande zadeldak, die gecombineerd is met meer landelijke details zoals het houtwerk in de topgevel, de brede dakoverstek en de glas-in-lood bovenlichten.

karacteristieke structuren

Brandweg

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De laan loopt van het huis Nijenstede aan de Hessenweg richting de school en begraafplaats. De loop van de weg wordt mogelijk bepaald door de noordelijk gesitueerde es Huis Nijenstede werd begin in 1865 gebouwd in opdracht van Vervener en burgemeester H.N. van Royen

Bruchterweg

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Gemeentelijke begraafplaats met een beeldbepalende ligging aan de Bruchterweg. De graafplaats is stedenbouwkundig waardevol vanwege de opzet van het ontwerp met een halve ronde oprijlaan langs een beukenhaag met centraal een monumentale toegang naar een middenpad met bomen dat leidt naar het baarhuisje. De begraafplaats is cultuurhistorisch van waarde vanwege de Nederlandse oorlogsgraven en de rol in de samenleving. De gemetselde pijlers van het hek zijn architectuurhistorisch van waarde vanwege de voor de bouwtijd duidelijke stijlkenmerken van de Amsterdamse School. De begraafplaats werd in gebruik genomen op 1 december 1922.

LEGENDA

- ↔ historische as
- wegen
- historische waterstructuren
- Essen
- lintbebouwing voor 1850
- verdichting lintbebouwing voor 1954
- woonwijk na 1955
- natuurreservaat
- bomen, volwassen

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Kloosterhaar

Cultuurhistorie Kloosterhaar

Kloostergronden

De geschiedenis van Kloosterhaar hangt nauw samen met die van het naburige Sibculo, waar in 1406 een Cisterciënzer klooster gesticht werd. De gebieden Sibculo (Sebbekeloe) en Balderhaar (Berlehare) werden al in 1253 genoemd in het "Oorkondenboek van Utrecht". Het klooster Sibculo was een zeer belangrijk en had vele bezittingen. Bij de Congregatie van Sibculo waren vele kloosters aangesloten. Rond 1580, tijdens de Reformatie, kwam er een eind aan het bestaan en in 1604 besloot Ridderschap en Steden van Overijssel om de kerk van Sibculo af te breken. De bouwmaterialen werden verkocht aan boeren in de omgeving, die hiermee hun boerderijen verbeterden of opbouwden. In 1776 werd het gehele gebied Sibculo-Kloosterhaar, dat ruim 1850 hectare groot was, door de provincie verkocht aan vijf eigenaren.

Rond 1800 zijn langs de oude kloosterweg naar Balderhaar verspreid boerderijen gesticht, door veelal boeren van Duitse afkomst, die hier een bestaan probeerden op te bouwen. Deze boeren zetten met eigen middelen een boerderijtje op de grond van de grootgrondbezitter. Hun bestaan vonden ze in het verbouwen van boekweit en in de schapen- en bijenhouderij.

De boekweit en schapenteelt leverden een ruim bestaan op. Daarnaast deden ze voor eigen verbruik wat aan vervening.

Ontstaan van het dorp

Het dorp zelf, ten zuidoosten van Bergentheim, ontstond omstreeks 1860 waar de weg uit Bergentheim zich splitst naar Vriezenveen en naar Vroomshoop.

Langs de weg naar Bergentheim, de gedempte Van Roijenswijk, staat een aantal monumentale ontginningsboerderijen uit de jaren dertig. In de crisisjaren dertig werden in de omgeving twee werkkampen gebouwd voor onderdak van werklozen elders uit het land, die hier te werk gesteld werden in de ontginningswerkzaamheden. Kamp Balderhaar was in 1938 voor de werkverschaffing gebouwd. In 1939 werd het overgenomen door de Rijksdienst voor de Werkverruiming. Tijdens de mobilisatieperiode werden hierin soldaten gehuisvest. Tot 1942 werden beide werkkampen bevolkt met ruim 170 Groninger joodse mannen die hier gedwongen tewerk werden gesteld in de ontginning van 'woeste' grond.

Latere ontwikkelingen

In 1950 werd de oude kerk, die door talloze verbouwingen onstabiel was geworden, vervangen door nieuwbouw van de bekende Twentse architect Jan Jans. In 1951 werd de Van Roijenswijk gedempt en de gelijknamige weg aangelegd, een brede verkeersweg van Bergentheim naar Langeveen. In jaren '50 is een stichting opgericht ter behartiging van de sociale en culturele belangen van Kloosterhaar, die ervoor heeft gezorgd dat er een Groenekruisgebouw kwam (inmiddels weer opgeheven), een kleuterschool en dorpshuis 't Haarschut.

Nadat het veen grotendeels verdwenen was en zich nieuwe brandstoffen aandienen (olie/gas), werd het, vooral voor de grote naoorlogse woningbouw, zeer geschikte zand uit laatste ijstijd ontdekt. In 1960 vestigde de "Anker" Kalkzandsteenfabriek in Kloosterhaar, dat haar hoofdgrondstof zand hier uit de bodem haalt. Ook andere ondernemers ontdekten hier het geschikte zand. De lichte kalkstenen zijn in het muurwerk van sommige oudere schuren en woonhuizen terug te vinden.

Dorpsstraat 15

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De Hervormde Fredrikskerk is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende ligging aan de Dorpsstraat. Met zijn stevige toren vormt het gebouw een baken in het uitgestrekte bebouwingslint. De kerk is cultuurhistorisch waardevol vanwege de plek die het gebouw inneemt in de geloofsgemeenschap. De bakstenen zaalkerk verving een kleinere kerk uit 1892 en werd in 1950 gebouwd naar ontwerp van de Twentse architect J. Jans. De gedrongen, ongelede toren heeft een tentdak. Het gebouw is architectuurhistorisch van waarde als voorbeeld van wederopbouwarchitectuur in traditionalistische vormen en als onderdeel van het oeuvre van J. Jans.

Dorpsstraat 32

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Voorheen café Biglaar aan de Dorpsstraat, hoek Kerkstraat, nu café Kleinhaar. Samen met de kerk, pastorie en school vormde gebouw een ensemble in de kern van Kloosterhaar en is daarmee cultuurhistorisch van waarde. Architectonisch onderscheidt het pand zich van de andere bebouwing aan het lint, voornamelijk vrijstaande woonhuizen.

Dorpsstraat 55

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Typische vrijstaande woningen zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten in de kernen van Hardenberg, met markante hoofdvorm met mansardekap. Informatie over de bewoners en cultuurhistorische ontbreekt. De architectuur is kenmerkend voor de tweede helft van de twintigste eeuw met opvallend brede dakoverstek en baksteendetails langs de dakrand en grintbetonnen lateien. Verder vrij sober uitgevoerd.

Dorpsstraat 84

Waardering

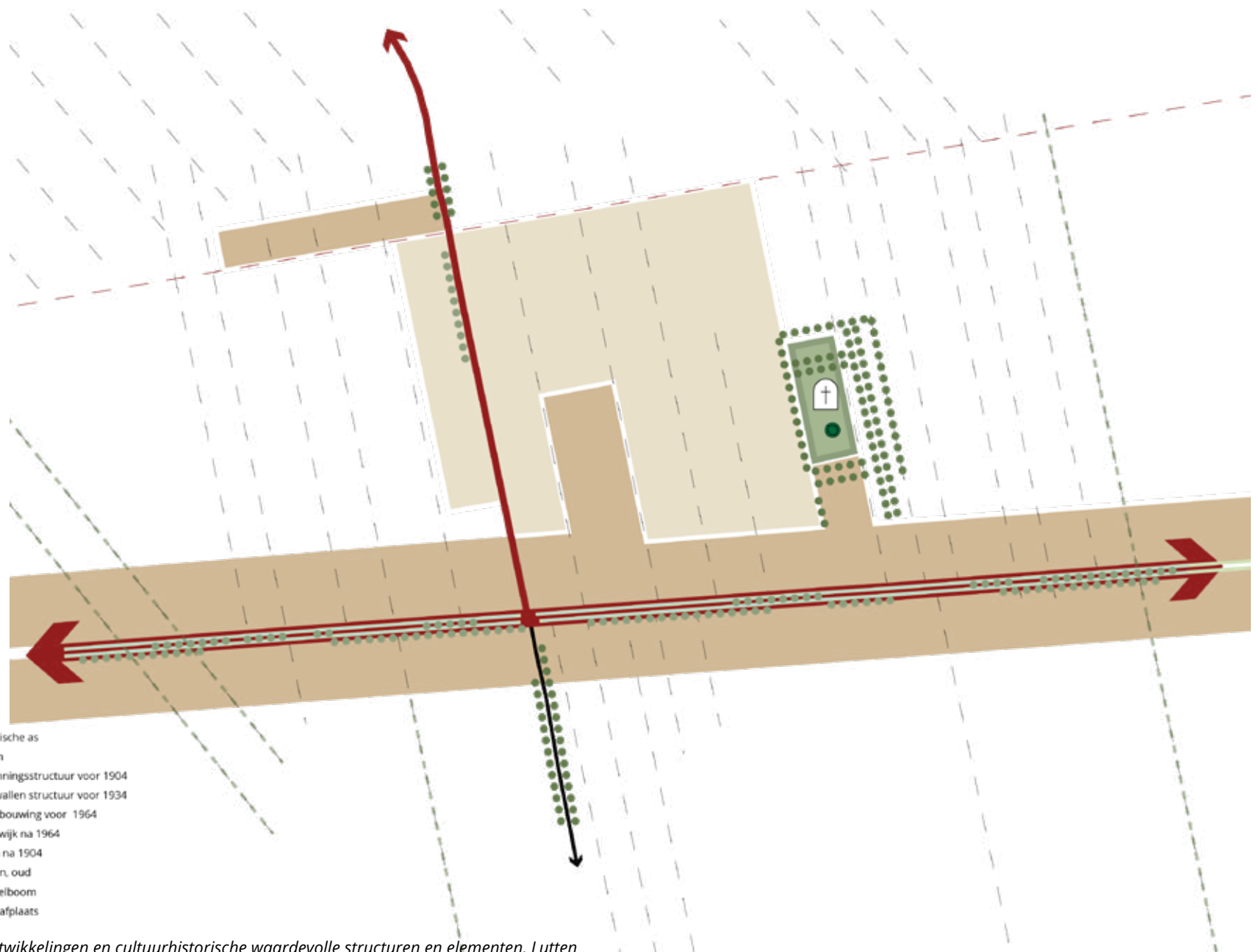
Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Pand dat enigszins terug ligt ten opzichte van het dorpslint met een opvallend agrarisch of landhuis uiterlijk vanwege het eenlaagse hoofdvolume met een rietgedekt zadeldak. De topgevel is voorzien van houten beschot. Mogelijk staat er nog een bakhuisje op het achterterrein. Het is (nog) niet duidelijk of dit pand oorspronkelijk ook een agrarische functie had.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- ontginingsstructuur voor 1904
- houtwallen structuur voor 1934
- lintbebouwing voor 1964
- woonwijk na 1964
- groen na 1904
- bomen, oud
- apostelboom
- begraafplaats

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Lutten

Cultuurhistorie Lutten

Lang lint langs de Dedemsvaart

Lutten is van oorsprong een hoogveenkolonie, in de negentiende eeuw ontstaan langs het voormalige kanaal de Dedemsvaart. Mede doordat de marke Ane haar woeste gronden nog niet had verdeeld, stagneerde de aanleg van de Dedemsvaart bij Lutten en ontstond daar rond 1830 een kolonie. Na het afgraven van de veenlaag werden vanaf 1890 de uitgeveende gronden geschikt gemaakt voor kleinschalige landbouw. Langs het kanaal en de veenwijken werden in een lang lint boerderijtjes en woningen gebouwd. Een aantal boeren uit Groningen kocht wat grotere stukken grond en omdat zij veel aardappelen teelden, werd in 1901 een aardappelmeelfabriek gesticht, "De Baanbreker". De Groninger boeren bouwden een aantal grote boerderijen, in opzet vergelijkbaar met die in de Groninger veenkoloniën.

Vanaf 1897 reed er ook een stoomtram door Lutten. Op het station stopten trams van de Dedemsvaartsche Stoomtramweg-Maatschappij (D.S.M.) die over de lijn Coevorden-Zwolle reden. Na de oorlog werd het spoor opgeheven en was Lutten aangewezen op busvervoer.

Van lint naar kern

Ondanks dat de Dedemsvaart omstreeks 1966 werd gedempt, is de kenmerkende lineaire lintstructuur van Lutten behouden. Toch behoort bijvoorbeeld de oude aardappelmeelfabriek niet meer tot wat nu wordt aangeduid als 'de kern van Lutten'. Na de Tweede Wereldoorlog werd er namelijk een klein wijkje voor middenstanders aan de noordzijde van de Gereformeerde kerk gebouwd, waardoor het lint een centrum kreeg.

Aardappelmeelfabriek De Baanbreker, 1909,
mijnstadmijndorp.nl

Naoorlogs wijkje aan de Zwaaldijk in Lutten, 1957-1970,
mijnstadmijndorp.nl

Anerweg-Noord 4

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende, centrale ligging op de kruising van de Zwarte Dijk en de weg langs de gedempte Dedemsvaart. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de herkenbare neo-renaïssancistische stijlkenmerken en de oriëntatie van de kopgevel op de voormalige vaart.

Anerweg-Noord 6

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het voor Lutten kenmerkende lint langs de noordkant van de gedempte Dedemsvaart en als ensemble met de naastgelegen Gereformeerde Kerk. Cultuurhistorische waarde als vereniging- en jeugdgebouw Pro Rege van de Gereformeerde Kerk. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de gave, sobere baksteenarchitectuur.

Anerweg-Noord 8

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het voor Luiten kenmerkende lint langs de noordkant van de gedempte Dedemsvaart en als ensemble met het naastgelegen verenigingsgebouw Pro Rege. Cultuurhistorische waarde als bijeenkomststruimte voor de Gereformeerde geloofsgemeenschap. Typologisch van waarde vanwege de kerk als herkenbare hoofdvorm en sobere baksteenarchitectuur.

Anerweg-Noord 54

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het voor Luiten kenmerkende lint langs de noordkant van de gedempte Dedemsvaart. Cultuurhistorische waarde onbekend. Architectonisch van enige waarde vanwege de hoofdvorm en kapvorm.

karacteristieke panden

Anerweg-Noord 56

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in het voor Luiten kenmerkende lint langs de noordkant van de gedempte Dedemsvaart. Cultuurhistorisch van waarde vanwege functie als voormalige kapperswinkel? Architectuurhistorische van waarde vanwege het kenmerkende jaren dertig uiterlijk met steil zadeldak en sobere baksteendetaillering. Passend qua maat en schaal in de vroeg-twintigste-eeuwse bebouwing langs de vaart.

Zwarte Dijk 7-17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*(*)
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de ligging aan de Zwarte Dijk. De drie gelijke bouwblokken hebben ook waarde als ensemble. Cultuurhistorisch van waarde als arbeiderswoningen. Architectonisch van waarde vanwege de kenmerkende vroegnaoorlogse baksteenarchitectuur in de stijl van Grandpré Molière.

Zwarte Dijk 10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde *

Cultuurhistorische waarde ?

Architectuurhistorische waarde **

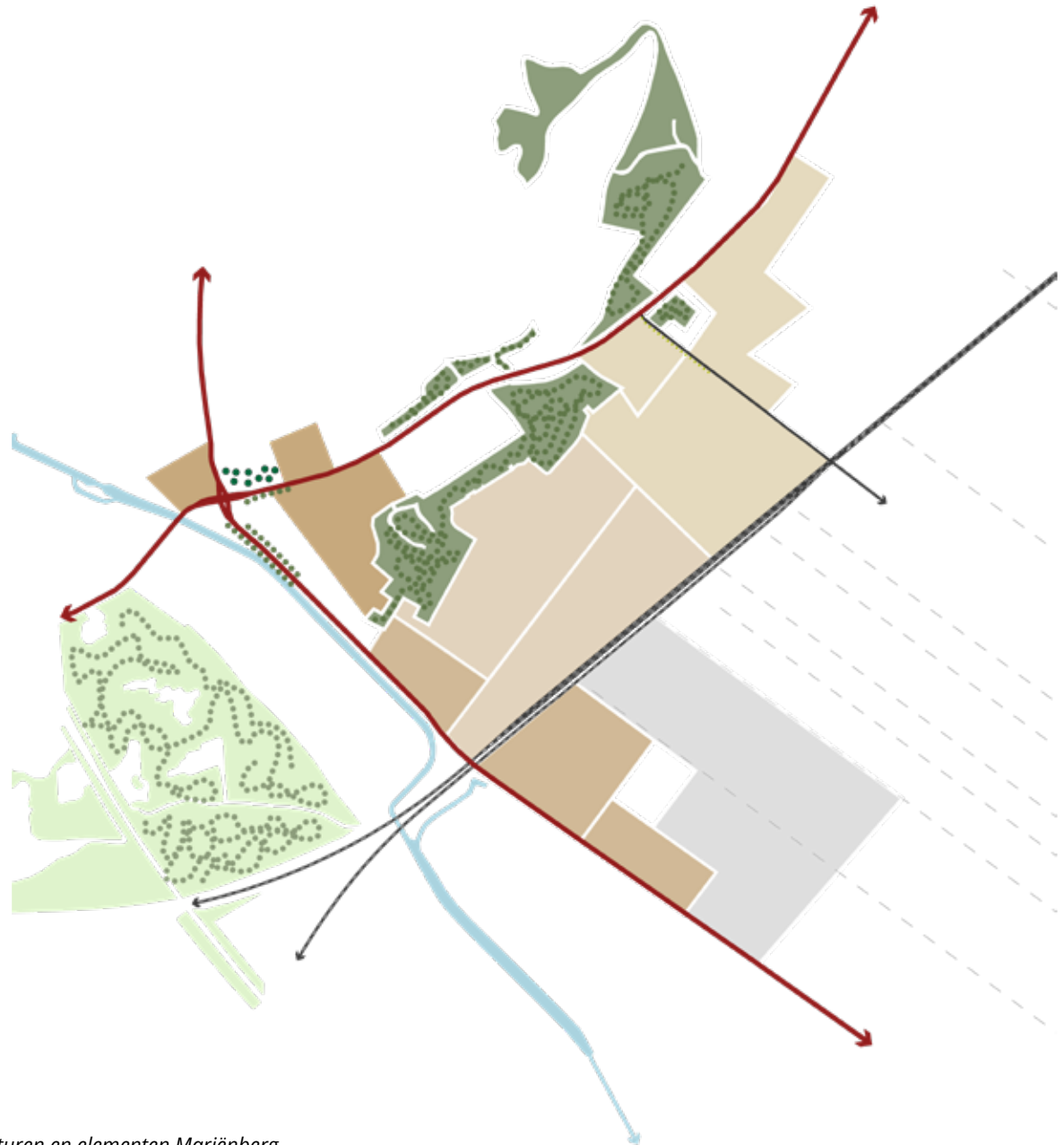
Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de ligging aan de Zwarte Dijk.

Cultuurhistorische waarde onbekend. Het relatief grote pand met kenmerkende jaren dertig stijlenmerken geven de woning architectuurhistorische waarde.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- spoor na 1904
- ontginningsstructuur voor 1929
- bebouwing na 1850
- bebouwing na 1929
- bebouwing na 1964
- Caravanpark na 1989
- bebouwing na 2000
- groen na 1850
- groen na 1904
- bomen, oud
- bomen, volwassen
- bomen, jong
- bijzondere bomen groep
- begraafplaats

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Marienberg

Cultuurhistorie Mariënberg

Geloofsnederzetting in het hoogveen

De oorsprong van het dorp gaat terug tot de dertiende eeuw toen in dit hoogveengebied het houten nonnenklooster genaamd 'Mariënberg' werd gesticht, gebouwd door de Benedictijner Orde. In 1244 verhuisde het klooster echter alweer naar Zwartewaterklooster bij Zwartsluis. Op het moment dat priester Johan Clemme uit Hessen in het begin van de 14e eeuw een geschikte plek zocht om een fraterhuis te stichten, kwam hij bij de uiterwaarden van de Vecht terecht waar eerder al het nonnenklooster had gestaan. Clemme doopte het onderkomen 'Hut Mariaborch'. De hut vormde de basis voor hun werk in de veengebieden die ten oosten van het huidige dorp Mariënberg lagen. Van hieruit gingen de fraters op zoek naar een nog eenzamere en afgelegen plek voor de bouw van hun klooster, die vonden ze uiteindelijk zes kilometer zuidelijker in Sibculo.

Op een knooppunt van sporen

Rond 1900 is Mariënberg een klein, agrarisch dorp met een beperkt aantal boerderijen ter plaatse van de aansluiting van de Oudeweg, Hardenbergerweg en Beerzerweg. Kernvorming ontstond pas toen rond 1905 door de Noordooster Locaalspoorweg-Maatschappij (NOLS) de spoorlijn Zwolle-Emmen werd aangelegd. Bij Mariënberg sloot deze spoorlijn aan op de lijn naar Almelo.

Het spoor liep aan de zuidkant van het dorp, waar ook het station werd gebouwd naar ontwerp van Ed. Cuypers. Het station heeft zijn grootte te danken aan het feit dat Mariënberg een overstappunt was voor de beide NOLS-lijnen.

Bij het station werden diverse nevengebouwen gerealiseerd, zoals een goederenbergplaats, dienstwoningen, wachthuisje en reservoirgebouw. Een groot deel van deze gebouwen is inmiddels gesloopt. Ook was er een café voor wachtende passagiers en de Coöperatieve Aan- en Verkoop Vereniging Mariënberg (VTC) vestigde zich in de jaren dertig aan het spoor. Deze coöperatie handelde in landbouwproducten. De kleine woonwijk aan de noordzijde kwam pas na de Tweede Wereldoorlog tot stand.

Coöperatieve Aan- en Verkoop Vereniging Mariënberg, foto 1934, mijnstadmijndorp.nl

Voormalige Stationsweg (nu Oudeweg) Mariënberg, foto 1905-1915, mijnstadmijndorp.nl

Oudeweg 10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze woning heeft een waardevolle hoofdopzet met een rechthoekig, eenlaags volume met zadeldak met nok evenwijdig aan de straat en een prominente dakkapel aan de voorzijde.

Het pand heeft cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als smederij van Van Aalderen. Inmiddels is de smederij in gebruik als woning. De woning werd begin twintigste eeuw gebouwd en is architectuurhistorisch waardevol vanwege de opvallende vroeg-twintigste-eeuwse detaillering met speklagen in de voorgevel ter hoogte van de boven-, onder- en wisseldorpel van de vensters, en houtwerk, zoals de gootklossen en de makelaar in de zijgevel.

Oudeweg 20

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De pastorie is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende situering aan de Oudeweg. Het vormt een waardevol ensemble met de ernaast gesitueerde kerk aan een ruim voorplein. De kerk en pastorie zijn waarschijnlijk gerealiseerd samen met de naoorlogse woonwijk aan de noordzijde van Mariënberg.

De pastorie is cultuurhistorisch van belang vanwege de relatie met de gereformeerde geloofsgemeenschap. Het gele bakstenen gebouw is architectuurhistorisch waardevol als voorbeeld van wederopbouwarchitectuur in traditionalistische vormen met een zorgvuldige baksteendetailering. De nieuwe kozijnen doen afbreuk aan de architectonische uitstraling en de gaafheid van het pand.

Oudeweg 22

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De Sionskerk is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende situering een eindje terug van de Oudeweg aan een ruim voorplein tegen de rand van de kern van Mariënberg. De kerk is waarschijnlijk gerealiseerd samen met de kleine naoorlogse woonwijk aan de noordzijde.

Het gebouw vormt een waardevol ensemble met de ernaast gesitueerde pastorie. De kerk is cultuurhistorisch van belang vanwege de plek die zij innam in de gereformeerde geloofsgemeenschap. De bakstenen zaalkerk werd gebouwd naar ontwerp van architect H. Eldering en in 1951 in gebruik genomen. De architect heeft verschillende gereformeerde kerken op zijn naam staan. Het gebouw is architectuurhistorisch waardevol als voorbeeld van sobere wederopbouwarchitectuur in traditionalistische vormen.

De klokkentoren op het voorplein werd later toegevoegd, evenals de klokkenstoel voor op het dak. Ook het drieledige voorportaal dateert van later datum. Deze doen enige afbreuk aan de architectonische uitstraling van het gebouw.

Stationsweg 3

Waardering

Stedenbouwkundige waarde

**

Cultuurhistorische waarde

*

Architectuurhistorische waarde

**

Onderbouwing

De Gereformeerde kerk (Vrijgemaakt) heeft een stedenbouwkundig waardevolle en beeldbepalende ligging op de hoek van de Kloosterdijk met de Stationsweg. De kerk kwam omstreeks 1930 tot stand als Gereformeerde Kerk. Van 20 oktober 1929 tot 16 september 1932 was ds. Boss predikant van de Gereformeerde Kerk te Mariënberg. Sinds 1946 Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt.

De kerk is cultuurhistorisch waardevol als herinnering aan de groeiende gereformeerde gemeenschap. Aanvankelijk leek het er op dat de nieuwe kerk te Beerzerveld gebouwd zou worden, maar uiteindelijk werd besloten deze in Mariënberg te bouwen. Een besluit dat samenhangt met de aan de classis voor te stellen grenzen van de nieuwe (geloofs)gemeente. In 1929 werd een houten noodkerk in gebruik genomen. De bedoeling was dat deze 10-15 jaar dienst zou doen. Er moest echter veel sneller een echte kerk komen, want het zielental was na enkele jaren al de 500 gepasseerd. Architect Albert Wiersema, uit het Groningse Bedum, kwam met een bouwplan in dezelfde geest als van een kerkgebouw te Onderdendam, met plaats voor 450 personen en een toren van 20 meter hoog. De opzet behelst een zaalkerk met steil zadeldak en een ingangspartij die uitloopt in een geveltoren met spits tentdak. De eerste steenlegging vond plaats op 27 augustus 1934. Op 25 februari 1935 kon de nieuwgebouwde kerk in gebruik worden genomen. In 1982/83 werd de kerk uitgebreid met ruim 200 zitplaatsen. Bij deze gelegenheid werd ook het interieur van de kerk geheel vernieuwd. De kerk is architectonisch waardevol vanwege de herkenbare jaren dertig baksteenarchitectuur.

Stationsweg 5

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Het nog vrij gave complex van de VTC Mariënberg uit omstreeks 1930 heeft een beeldbepalende locatie dicht bij het station en het spoor. De functionele relatie van deze handel in veevoeder is nog duidelijk herkenbaar, als heeft het complex ook een laadperron voor aan- en afvoer per vrachtwagen. Het complex is cultuurhistorisch waardevol als een van de weinige en oudste industriële vestigingen in Mariënberg. Het bestaat uit een dwars deel met hoog afgerond zadeldak met rode pannen, ontworpen door architect W. van Straten, en een gedeeltelijk met hout beklede silotoren met traptoren en dakhuisje. Het complex is uitgevoerd in laat-expressionistische vormen en daarmee ook architectuurhistorisch van waarde.

Stationsweg 8-10

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Deze dubbele dienstwoningen heeft een beeldbepalende ligging aan het spoor in de kern van Mariënberg. De woningen werden omstreeks 1904 gebouwd voor de Noordooster Locaalspoorweg-Maatschappij. Het vertegenwoordigt cultuurhistorische waarde vanwege de relatie met het ontstaan van de kern na de aanleg in 1903-'06 van de spoorlijn Zwolle-Emmen, die bij Mariënberg aansluit op de spoorlijn naar Almelo. Het pand is architectuurhistorisch van waarde vanwege de opvallende laat-negentiende en vroeg-twintigste-eeuwse detaillering met sierbanden van geglazuurde baksteen en houtwerk.

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Radewijk

Cultuurhistorie Radewijk

Essen, veld en veen

Radewijk is van oorsprong een agrarisch dorp, ontstaan op enkele essen aan de noordzijde van de Radewijkerbeek. Omstreeks 1850 wordt de nederzetting onderscheiden in Radewijk Voorin, Middenin en Achterin. In eerste instantie ontwikkelt de nederzetting zich langs de Radewijkerweg. Ten zuiden van deze weg lagen de essen en ten noorden de veld- en veengronden.

Lange tijd blijft Radewijk een buurtschap zonder duidelijke kern en zonder voorzieningen. De kernvorming vindt uiteindelijk plaats rond Radewijk Middenin met bebouwing aan weerszijden van de Radewijkerweg, zoals woningen, een school en een kerk. Gedurende de twintigste eeuw is de loop van de Radewijkerbeek verschillende keren aangepast. Bij de ruilverkaveling in de jaren zeventig zijn de dode armen van de beek gedempt en is het sterk kronkelende karakter van de beek grotendeels verdwenen.

Topografische kaart uit 1850 van Radewijk dat ten noorden van de Radewijkse beek is gesitueerd. mijnstadmijsdorp.nl

Topografische kaart van de huidige situering van Radewijk, mijnstadmijsdorp.nl

Radewijkerweg 31

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

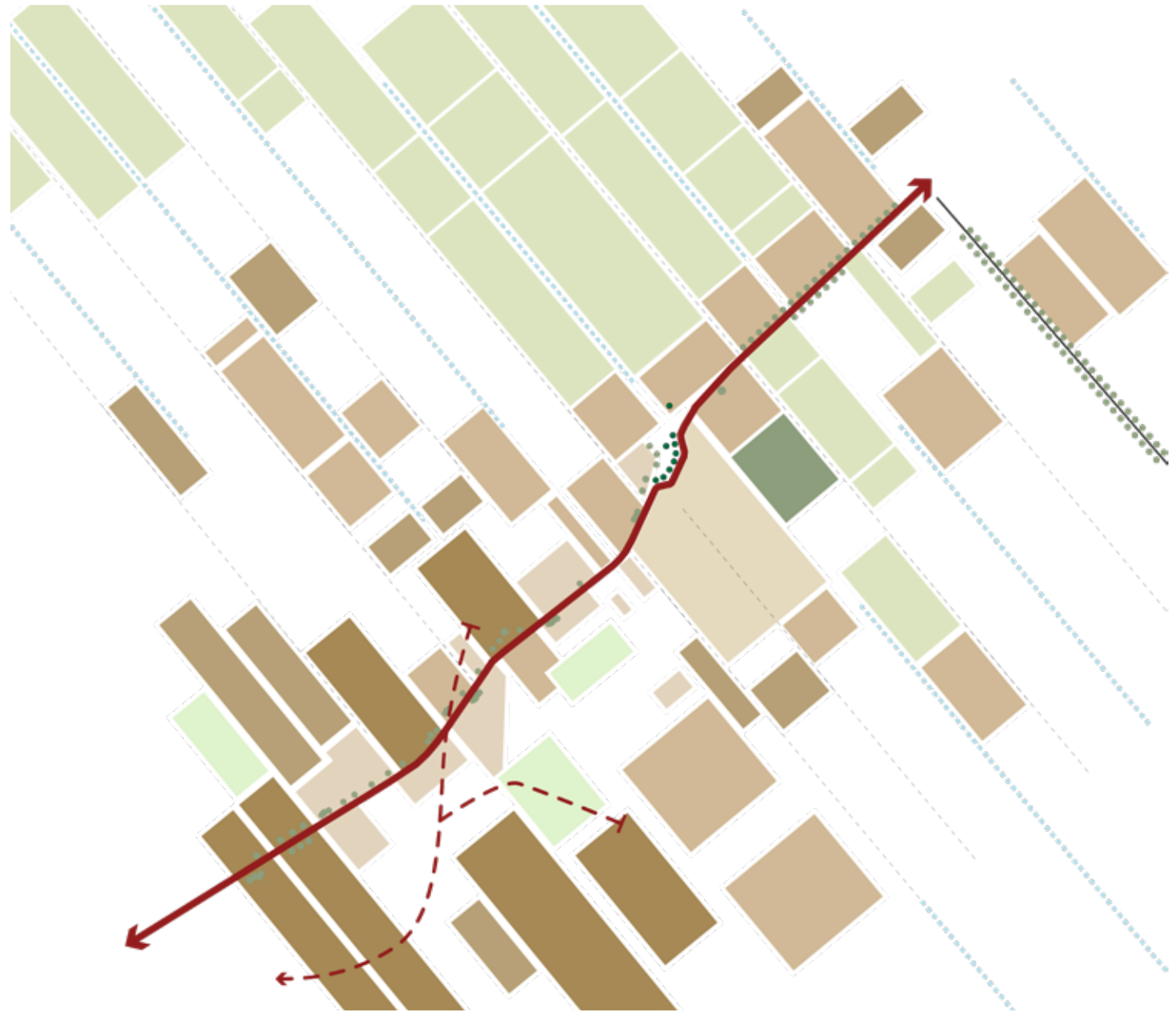
Onderbouwing

Stedenbouwkundig van waarde vanwege de ligging aan de Radewijkerweg in de as van de Veldsinkdijk. Cultuurhistorische waarde als kerkgebouw waar de PKN-kerk haar diensten verzorgt. Ook gebruikt als expositieruimte voor lokale kunstenaars. Architectuurhistorisch van waarde vanwege de kenmerkende jaren zeventig architectuur naar ontwerp van A.E. Schöne uit Nijverdal. In 2008-2009 is de kerk verbouwd en uitgebreid met een nieuw volume aan de oostzijde.

LEGENDA

- | historische as, vervallen
- ↔ historische as
- wegen
- kanaal
- ontginningsstructuur
- bebouwing na 1850
- bebouwing na 1904
- bebouwing na 1931
- lint bebouwing na 1964
- bebouwing na 1987
- vervallen houtwallen uit 1904
- groen uit 1931 (school)
- groen na 1974
- bomen, volwassen
- bijzondere bomen groep

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Schuinesloot

Cultuurhistorie Schuinesloot

Schuinsche Sloot

Tot in de 19e eeuw was het gebied ten noorden van de Lutter Es (Lutten, Oud-Lutten) een vrijwel onbewoond veengebied. Het stond bekend als het Lutterveld. Op het moment dat dit gebied werd ontgonnen, vestigden zich ook her en der veenarbeiders. Op de hoger gelegen stukken grond legden ze kleine huisjes, wijken en zandpaden aan. Zo ontstond bijvoorbeeld Slagharen (slagen – stukken grond, haren – hoger gelegen). De 'Schuinsche Sloot' werd gegraven als aftakking van de 'Hoofdvaart door Lutten' om vanuit Slagharen het Lutterveld te ontginnen.

Rond 1910 kwamen de eerste boeren, voornamelijk uit Gelderland en enkelen uit Groningen, om landbouw te bedrijven op de ontgonnen gronden. Er verrezen boerderijen, arbeiderswoninkjes en woningen aan de zandweg langs de Schuine Sloot. Ten noordwesten van de Schuine Sloot lag het hoger gelegen gebied 'De Belte', vanwaar ook een zandweg in noordoostelijke richting het Lutterveen in liep. Bij de verharding van de wegen in 1920 werd het touwtrekken tussen de bewoners aan de Schuine Sloot en de bewoners aan de zandweg vanaf De Belte wie in aanmerking kwam voor bestrating van de zandweg. Uiteindelijk bleef men zich langs de Schuine Sloot behelpen met zandpaadjes langs het water en over de smalle

vonders, zoals ook langs de wijken het geval was. De zandweg vanaf de Belte werd bestraat met sintels, waarlangs als in een lint nieuwbouw werd gepleegd. De langgerekte nederzetting die hier ontstond, behoorde nog lange tijd tot Slagharen. Pas in de zeventiger jaren kreeg het lintdorp zijn eigen naam 'Schuinesloot', afgeleid van de zuidelijk daarvan gelegen, inmiddels gedempte Schuine Sloot.

Geloof en oorlog

De gereformeerde kapel vormt letterlijk en figuurlijk het middelpunt van het dorp. De kapel werd in 1916 gebouwd op de plek waar rond 1900 nog de laatste plaggenhut van Schuinesloot stond. Het geloof heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het dorp. Vanaf de vervening woonden er voornamelijk Protestantse veenarbeiders, waaronder veel gereformeerden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam dominee Frederik Slomp, alias Frits de Zwerver, naar Schuinesloot om daar onder te duiken. Hij was namelijk tijdens de oorlog actief in het verzet, onder andere als medeoprichter van de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers. Deze lokale oorlogsheld maakte echter ook mee dat er in 1941 en 1942 twee bommenwerpers in het dorp neerstortten, waarbij negen bemanningsleden om het leven kwamen.

Naast de gereformeerde kapel is een monument opgericht ter nagedachtenis aan deze Engelse militairen.

Topografische kaart uit 1845-1855 van Lutter Veen met de Schuinsche Sloot als aftakking van de Hoofdvaart door Lutter, mijnstadmijndorp.nl

Topografische kaart uit circa 1925. Langs de Schuine Sloot is her en der bebouwing te zien en ook de kronkelende zandweg vanaf de Belte in noordoostelijke richting het Lutterveen in is te herkennen, mijnstadmijndorp.nl

Topografische kaart uit circa 1960. De kronkelende zandweg vanaf de Belte is rechtgetrokken en bestraat, de weg langs de Schuine Sloot is nog altijd een zandweg, topotijdreis.nl

Gereformeerde kerk Sibuclo, gereformeerdekerken.info

*Hervormde kapel in Schuinesloot,
datum onbekend, sbschuinesloot.nl*

Schuineslootweg 71

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Stedenbouwkundig is dit dubbele woonhuis van waarde vanwege de opvallende en beeldbepalende ligging in het bebouwingslint van Schuinsloot. Architectuurhistorisch is het pand van waarde als voorbeeld van de sobere Delftse School stijl, die kenmerkend is voor de landelijke inspirator, architect Grandpré Molière.

Schuineslootweg 104

Waardering

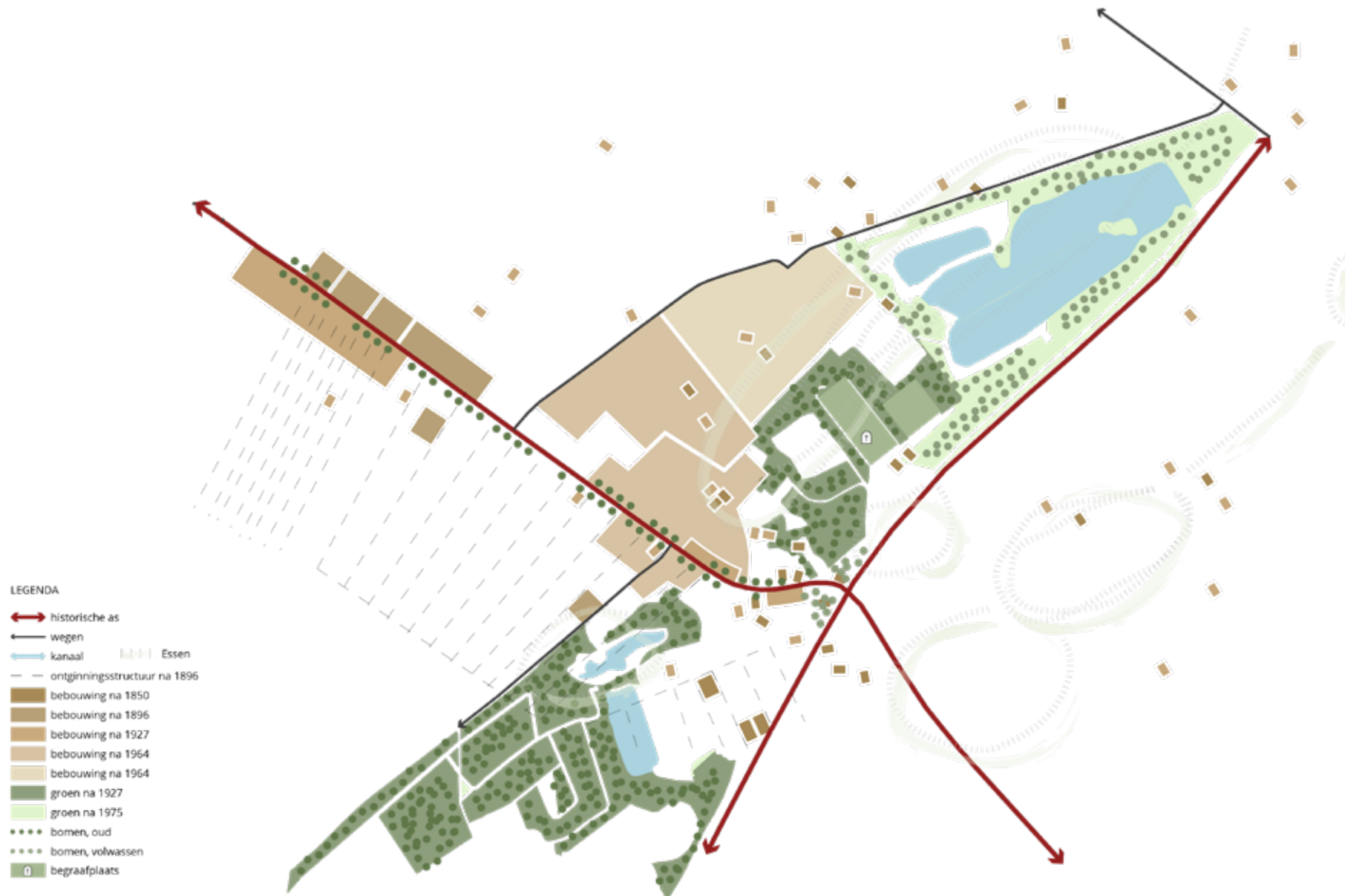
Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

De Nederlands Hervormde kapel is stedenbouwkundig van waarde vanwege de beeldbepalende ligging in de kern van Schuinsloot. De kapel is cultuurhistorisch waardevol vanwege de plek die het gebouw innam en nog steeds neemt in de geloofsgemeenschap in het maatschappelijke leven van verenigingen en de zangverenigingen. Architectuurhistorisch is de kerk van waarde vanwege de opvallende, voor de bouwtijd (1916) kenmerkende stijlelementen, zoals de detaillering van het metselwerk en de raamindeling in de vensters. Het gebouw dat enkele keren werd verbouwd, maar heeft in opzet zijn verschijningsvorm behouden. De kapel is in gebruik bij de PKN Hervormde gemeente Lutten.

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Sibculo

Cultuurhistorie Sibculo

Boetedoening

Ten zuiden van Bergentheim ligt het dorp Sibculo dat omstreeks 1225 is ontstaan. In 1406 werd hier het in 1233 bij Ane gestichte cisterciënzer klooster gevestigd. Net als het benedictinesser nonnenklooster Marienberg werd het gesticht als boetedoening na de slag bij Ane in 1227. De hogere zandgronden van Sibculo, gelegen te midden van het veen, waren echter veel geschikter voor de vestiging van een klooster. In 1412 werd de priorij door de eerste prior omgevormd tot een Cisterciënzer mannenklooster en als klooster Groot Galilea opgenomen in de filiatie van de abdij Kamp in Niederrhein (D). Het klooster was verbonden met dat van Citeaux en gaf zelf leiding aan de kloosterunie van Sibculo, waaronder ook klooster Ter Hunnepe bij Deventer viel.

Kloosterboeren

Het middeleeuwse klooster was niet alleen een religieuze instelling, maar ook een agrarisch bedrijf. Daarbij waren naast de monniken en lekenbroeders ook horige boeren en werklieden betrokken. De ontginning van de omringende wildernis vormde een belangrijk doel van de priorij. Door turfgraven, veeteelt, schapen en bijen houden maakte het klooster in de 15de eeuw een periode van grote bloei door, waaraan in 1523 een einde kwam met de inval van Gelderse troepen.

Langzame sloop

Uiteindelijk ging het klooster ten onder door de Reformatie en de Tachtigjarige Oorlog. Omstreeks 1568 verlieten de kloosterlingen hun huis en haard op Sibculo. Na 1583 vielen de bezittingen toe aan de Ridderschap en de Steden van Overijssel. De soldaten van prins Maurits verwoestten de kerk van het convent in 1592. De bezittingen werden naderhand aangemerkt als provinciale domeingoederen. Rond 1630 kregen de pachters de kans om hun bezit te kopen van de provincie Overijssel. Tot 1725 woonden er nog mensen in het vervallen kloostercomplex.

In 1928-'29 is het kloosterterrein opgegraven, waarna de kloosterput, waarvan men beweert dat deze geneeskrachtig water heeft, werd gereconstrueerd en een houten overkapping kreeg. Langs het pad van put naar begraafplaats ligt nog een grafzerk met gotische letters uit 1501. Het terrein van het voormalige klooster is aangewezen als archeologisch monument. Sinds 2016 is op het voormalige terrein de kloostertuin weer ingericht.

Sibculo heeft een christelijke nationale school ('Windesheim') en er zijn twee kerken; een hervormde en een gereformeerde. Rond de kerk ontwikkelde zich een bescheiden kern met langs de gebogen Kerkstraat bebouwing in de rooilijn uit

verschillende tijden, ook de naoorlogse wederopbouwperiode. Langs de Kloosterdijk vormde zich een lint van vrijstaande woningen.

Kerkstraat 12-14

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit schakelde woonhuis maakt deel uit van een ensemble van woningen in de rooilijn van de gebogen Kerkstraat. Dit is een van de panden met de opvallendste architectuur van de reeks woningen met sobere, naoorlogse wederopbouw architectuur met expressieve vensterindeling in de voorgevel.

Kloosterdijk 101

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Typische vrijstaande woning, zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten in de kernen van Hardenberg, met markante hoofdvorm met hoog opgaand zadeldak. De architectuur is kenmerkend voor de eerste helft van de twintigste eeuw met opvallend brede dakoverstek en baksteendetails, een erker bij de woonkamer en een overhoekse entreepartij. Verder vrij sober uitgevoerd.

Kloosterdijk 105

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

De Kloosterkerk is stedenbouwkundig waardevol vanwege de beeldbepalende en verhoogde ligging aan de Kloosterdijk. De kerk is cultuurhistorisch waardevol vanwege de plek die het gebouw innam en nog altijd neemt in de geloofsgemeenschap. De bakstenen zaalkerk werd in 1951 gebouwd naar ontwerp van architect J. Schuitemaker. De dakruiter is op zeker moment verdwenen. Het gebouw is een goed en architectonisch zorgvuldig gedetailleerd voorbeeld van wederopbouwarchitectuur in traditionalistische vormen.

Kloosterdijk 166

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Stedenbouwkundig waardevolle ligging aan de Kloosterdijk. Typische vrijstaande woning, zoals veel voorkomt in de bebouwingslinten in de kernen van Hardenberg, met markante hoofdvorm met hoog opgaand zadeldak, in dit geval met de nok parallel aan de straat.

De architectuur is kenmerkend voor de sobere wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog, met opvallend brede dakoverstek en baksteendetailering, houten gootklossen en opvallend kader om het venster van de woonkamer. Verder vrij sober uitgevoerd.

karacteristieke structuren

Kerkstraat

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Opvallende weg omzoomd met hoog opgaande bomen en een gekromde loop in de kern van Sibculo met een waardevol ensemble van vrijstaande en geschakelde woningen uit de twintigste eeuw, die uitkomt op de kerk.

Waterput

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	**

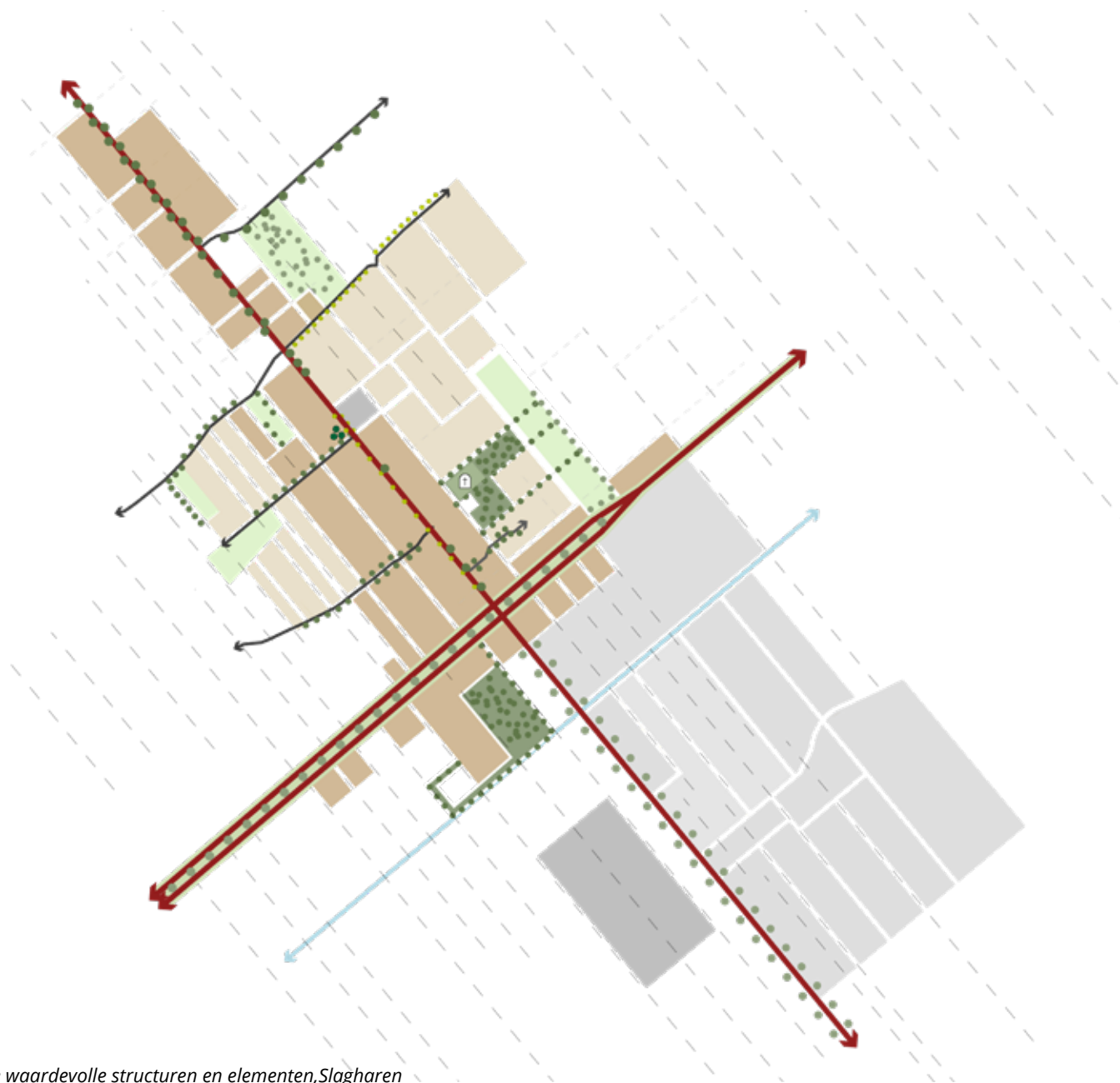
Onderbouwing

Natuurstenen waterput, overblijfsel van het Cisterciënzerklooster. De orde werd gesticht in Citeaux, ten zuiden van Dijon. Dat is het moederhuis tot de dag van vandaag. Ensemblewaarde met het archeologische monument en de kloostertuin, een tuin die aan de zuidkant van de fundamente van de kloosterkerk in Sibculo ligt.

LEGENDA

- historische as
- wegen
- kanaal
- ontginningsstructuur voor 18
- lint bebouwing voor 1965
- bebouwing na 1965
- Recreatiepark na 1975
- parkeerveld
- groen voor 1975
- groen na 1975
- bomen, oud
- bomen, volwassen
- bomen, jong
- bijzondere bomen groep
- begraafplaats

Historische ontwikkelingen en cultuurhistorische waardevolle structuren en elementen, Slagharen

Cultuurhistorie Slagharen

Plaggenhutten in het veen

Rond 1832 ontstond een kleine nederzetting van plaggenhutten in de hoogveenvlakten langs de Lutterhoofdwijk. In Slag Haare, zoals het dorp toen in de volksmond werd genoemd, vestigden zich de eerste veenarbeiders. Het waren veelal Duitse migranten die uit armoede naar Nederland trokken voor werk. Er ontwikkelde zich een katholieke enclave met in 1843 een eerste kerk.

Armoede en werkeloosheid

Uiteindelijk werd in het midden van de negentiende eeuw de hoofdwijk doorgetrokken via De Krim naar Coevorden. Het was een drukke vaarroute: in 1884 passeerden circa 10.000 schepen de brug in Slagharen. Ook ontwikkelde de Dedemvaartsche Stoomtramweg Maatschappij (DSM) eind negentiende eeuw de stoomtramlijn van Dedemsvaart naar Coevorden, die langs Slagharen kwam. Het dorp fungeerde al gauw als knooppunt in het spoornetwerk toen in 1905 de lijn van Slagharen naar Hoogeveen geopend werd. Na de afgravingen van het veen en het beschikbaar komen van dalgronden, kon het land gecultiveerd worden en kwamen er gras- en landbouwgrond beschikbaar. Desondanks bleef het welvaartspeil van de bevolking zeer laag. Dit kwam mede doordat vanuit Duitsland nog altijd arme arbeiders naar de streek kwamen, waardoor de werkloosheid

toenam en de lonen lager werden.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de situatie er niet beter op. De beide spoorlijnen waren gesloten, het kanaal verloor zijn belang voor de scheepvaart en werd gedeeltelijk gedempt en de werkloosheid en woningnood nam alleen maar verder toe. Mensen leefden vaak met meerdere gezinnen in zeer sobere, eenvoudige arbeiderswoningen in schrale omstandigheden. Zelfs kippenhokken werden gebruikt als woonplek.

Pony's brengen verlichting

De ondernemersfamilie Bemboom doorzag de erbarmelijke situatie en deed in de jaren vijftig een poging meer werkgelegenheid te creëren door een industriehal te bouwen. De Nederlandse Bontweverij vestigde zich hierin. Tien jaar later begon Henk Bemboom op een stuk landbouwgrond rondom een oude boerderij ten zuiden van het dorp een vakantiepark: Shetland Pony Vakantiecentrum Slagharen. Inmiddels staat Slagharen alom bekend om deze tot attractie- en vakantiepark uitgegroeide recreatiebelevens. Het genereerde economische groei en heeft ook geleid tot een sterke uitbreiding van het dorp. Het attractie- en vakantiepark beslaat in oppervlakte meer dan een derde van de kern van Slagharen.

De eerste 175 vakantiehuysjes in het door Bemboom aangelegde Shetland Pony Vakantiecentrum Slagharen, 1963, mijnstadmijndorp.nl

Plaggenhut in Schuinesloot, nabij Slagharen, rond 1900, mijnstadmijndorp.nl

De huidige topografische kaart van Slagharen laat de relatief grote omvang van het attractie- en vakantiepark Slagharen aan de zuidkant van de N377 ten opzichte van de dorpskern aan de noordkant, mijnstadmijndorp.nl

karacteristieke panden

Naast Coevorderweg-Noord 34, generatorhuis

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	*
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Klein, uit rode baksteen opgetrokken generatorhuis (1955). Het pandje ligt op de kavel van het huidige appartementengebouw op de hoek van de Coevorderweg-Noord met de Herenweg. Het staat met de nok parallel aan het voormalige kanaal, maar ligt sterk terug in de rooilijn van het bebouwingslint aan deze weg. Het generatorhuis is gebouwd in dezelfde tijd als het naastgelegen pand van de Coöperatieve Aankoopvereniging en heeft cultuurhistorische waarde vanwege zijn rol in de industriële ontwikkeling van Slagharen. Het vrij gesloten pand met twee deuren in de voorgevel heeft een met grijze pannen bedekt zadeldak met overstek, gedragen door houten gootklossen. Opvallend is het expressieve metselwerk in kettingverband en de band van metselmozaïek onder de dakrand.

Coevorderweg 14

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaande woning (1925) met een beeldbepalende ligging in het lint langs de noordkant van het vroegere kanaal, nu Coevorderweg-Noord. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en twee verdiepingen onder een steil zadeldak, met de nok haaks op de straat. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke stijlkenmerken van het Interbellum zoals het steile dak, glas-in-lood in de bovenlichten, het verdiepte entreepoortaal en siermetselwerk onder de dakrand en in de topgevel.

Coevorderweg 17

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaande woning (1920) met een beeldbepalende ligging in het lint langs de zuidkant van het vroegere kanaal, nu Coevorderweg. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een zadeldak, met de nok haaks op de straat. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke stijlkenmerken van het Interbellum, in dit geval herkenbaar aan de uitkragende dakrand met gevelmakelaar, het tweekleurig siermetselwerk in de ontlastingsbogen met gedecoreerde boogvelden, glas-in-lood in de bovenlichten en de bijzondere vorm van de raampartij op de verdieping.

Coevorderweg 23

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaande woning (1932) met een beeldbepalende ligging in het lint langs de zuidkant van het vroegere kanaal, nu Coevorderweg. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een mansarddak, met de nok haaks op de straat. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke stijlkenmerken van het Interbellum, in dit geval herkenbaar aan de uitkragende dakrand, erker met balkon erboven, gestileerde beton lateien boven de ramen, glas-in-lood in de bovenlichten en de verdiepte, verhoogde entreeportiek geaccentueerd door een rondboog.

Coevorderweg-Noord 24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrijstaande woning (1905) met een beeldbepalende ligging in het lint langs de noordkant van het vroegere kanaal. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en zolderverdieping onder een zadeldak, met de nok haaks op de straat, en een dwarsvolume onder een zadeldak. De architectuur is van waarde vanwege de toepassing van witte kalkzandsteen, vermoedelijk afkomstig uit een van de kalkzandsteenfabrieken uit de regio. Andere waardevolle, karakteristieke stijlkenmerken zijn het glas-in-lood in de bovenlichten en het siermetselwerk van rode baksteen, zoals rollagen langs de boven-, onder- en tussendorpels van de ramen. De overkapping boven het entreeportaal is van later.

Coevorderweg-Noord 26

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand voormalige boerderij (1905) met een beeldbepalende situering in het waardevolle bebouwingslint langs de noordkant van het vroegere kanaal. Het pand is inmiddels geheel in gebruik als woonhuis. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag met krimp aan weerszijden en een zolderverdieping onder een afgeschuind, licht uitkragend zadeldak. De nok staat haaks op de straat. De architectuur is van waarde vanwege het karakteristieke, zorgvuldige siermetselwerk van gele baksteen in de ontlastingsbogen en sierbanden langs de boven- en onderdorpels van de ramen. De krimp aan de rechter zijde is later bijna tot aan de voorgevel opgevuld.

Coevorderweg-Noord 29

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Karakteristieke vrijstaande woning (1925) met beeldbepalende ligging in het waardevolle bebouwingslint langs de zuidkant van het vroegere kanaal, nu Coevorderweg. Het pand heeft een markante hoofdvorm en is opgetrokken in rode baksteen op een bijna vierkante plattegrond onder een afgeknot schilddak. Boven de erker met balkon is de gevel door de dakrand opgetrokken tot een topgevel met mansardekap. De waarde van de architectuur wordt mede bepaald door de versierde windveer langs de topgevel met mansardekap, de geometrisch gedecoreerde lateien boven alle ramen en het kathedraalglas in de verticaal gelede ramen met roeden van de bovenlichten. Waardevol is ook de robuust gemetselde balkonbalustrade op de erker.

Coevorderweg-Noord 30

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Vrijstaande woning met een beeldbepalende ligging in het waardevolle lint langs de noordkant van het vroegere kanaal, nu Coevorderweg-Noord. Het pand heeft een markante hoofdvorm van een bouwlaag en een zolderverdieping onder een zadeldak, met de nok haaks op de straat. Het voegt zich in het perfect in het lint, met de rooilijn gelijk aan die van de panden op de aangrenzende percelen. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke uitkragende dakrand met gevelmakelaar en het siermetselwerk van witte baksteen zoals de sierbanden langs de onder- en middendorpels van de ramen op de begane grond en de witte accenten in de ontlastingsbogen met gedecoreerde boogvelden.

Coevorderweg 34-36

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Vrij gaaf industrieel ensemble van bedrijfspanden (circa 1956) van de Coöperatieve Aankoopvereniging Slagharen. De panden hebben een beeldbepalende situering in het waardevolle lint langs de noordkant van het vroegere kanaal. Door de afleesbaarheid van de industriële functie als laad- en losplatform met opslagruimtes en door de verbondenheid met de handelsgeschiedenis van Slagharen, heeft het ensemble cultuurhistorische waarde, nog onderstreept door de firmanaam op de voorgevel. Het hoofdvolume van het laad- en losplatform bestaat uit twee bouwlagen en half verdiept souterrain opgetrokken uit gele baksteen onder een flauw hellend, met bitumen gedekt zadeldak. Het valt op in het lint door zijn langgerekte volume dat met de nok parallel aan de straat staat. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke gele baksteen, transparante luifel over de gehele lengte van de voorgevel, het half-verhoogde platform dat via een trappetje aan weerszijden te bereiken is, de twee dubbele roldeuren op het platform en de strikte 2x6 roede-verdelingen in alle vensters op de verdieping.

Coevorderweg 43

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Karakteristiek vrijstaand woonhuis uit de naoorlogse periode (1956), valt op in het bebouwingslint aan de zuidkant van het voormalige kanaal, nu Coevorderweg, omdat het een van de weinige bouwwerken uit deze periode in het lint is. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke stijlkenmerken van de wederopbouw, zoals de gele baksteen, het uitkragende, zeer flauw hellende, met bitumen gedekte zadeldak, de toepassing van glasstenen, de betonmlijsting van de entreepartij en van het venster in de kopse gevel, subtiel blokvormig reliëf in het metselwerk van de deels doorgetrokken kopse gevel, de smalle betonluifel die de entree accentueert en het stalen balkonhek aan de rechter zijgevel.

Coevorderweg 49

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	**
Architectuurhistorische waarde	-

Onderbouwing

Groot vrijstaand pand, gebouwd in 1917. Het heeft een beeldbepalende ligging in het bebouwingslint op de hoek van de Zwarte Dijk en Coevorderweg, waar vroeger de brug over het kanaal was gesitueerd. Vroeger was dit pand een ontspanningsgelegenheid: café Geerdes. En het wordt ook als D.S.M. station aangeduid. Daarom is het pand cultuurhistorisch van waarde. Het pand is echter in de loop van de tijd vrijwel onherkenbaar verbouwd. Zo is de gevel geheel glad gestuukt, zijn de raampartijen vervangen, de pannen en daklijst vernieuwd en het oorspronkelijke balkon en grote luifel verdwenen. Het dwars op de hoofdvorm gekoppelde gebouw met hoog, recht opgetrokken gevel aan de Zwarte Dijk heeft een kenmerkende rechte dakrand met twee flauwe, driehoekige gevelbekroningen.

Herenstraat 24

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	*
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit pand heeft een beeldbepalende ligging aan een van de oudste wegen van Slagharen, de Herenstraat. Het is het oude meestershuis, 'Oale Meestershuus', gebouwd in 1877/1878 voor de hoofdmeester van de openbare school in Slagharen en heeft daarom cultuurhistorische waarde. Nu doet het dienst als streekmuseum. Het pand bestaat uit een laag met een verdieping onder een zadeldak, met de nok parallel aan de straat. De architectuur is van waarde vanwege de symmetrische indeling van de voorgevel met in het midden de entree deur, geaccentueerd door een kleine luifel en bovenlicht, en aan weerszijden schuiframen. Karakteristiek is ook het tweekleurig siermetselwerk in de booginvullingen en in de vorm van gevelbrede rollagen ter hoogte van de onder-, middel- en bovendorpels van de ramen in de voor- en zijgevels. Het pand is drastisch gerenoveerd, waarbij onder andere nieuwe pannen en luiken zijn aangebracht.

Herenstraat 40

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand heeft een beeldbepalende ligging aan een van de oudste wegen van Slagharen, de Herenstraat. In hoofdvorm en opzet herkenbare vrijstaande woning uit het Interbellum (1938) met kenmerkende gele bakstenen gevels boven een donkerrood trasraam en een hoog, rood pannen dak. De uitkragende houten dakrand is geaccentueerd door brede wangen aan de zijkant. Architectuurhistorische waarde zit verder in het siermetselwerk in de topgevel en het verdiepte entreeportaal met ranke betonluifel. De woning is sterk gerenoveerd en er is geen glas-in-lood (meer) aanwezig.

Herenstraat 55

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Dit pand heeft een beeldbepalende ligging aan een van de oudste wegen van Slagharen, de Herenstraat. De woning heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag en een verdieping in de mansardekap. Deze bepaalt mede de vroeg-twintigste-eeuwse uitstraling van het pand. De architectuur is van waarde vanwege de karakteristieke erker met balkon erboven, het achthoekige raampje in de topgevel, de roedenverdeling in de bovenlichten, de gestileerde lateien boven de ramen en de verdiepte entree onder een rondboogportiek.

Herenstraat 70

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	**

Onderbouwing

Op een beeldbepalende plek in Slagharen, op de hoek van de Herenstraat - Prinses Beatrixlaan, ligt deze vrijstaande woning uit het Interbellum (1930). Het pand heeft een kenmerkende hoofdvorm van een bouwlaag met een verdieping onder een zadeldak en een eenlaagse uitbouw aan de linkerkant. De architectuur is van waarde vanwege de sierpatronen gecreëerd door de afwisseling tussen stuc en metselwerk, de gedetailleerde, uitkragende houten dakrand en gevelmakelaar, het verdiepte entreeportaal en het glas-in-lood in de bovenlichten.

Pr. Irenelaan 9

Waardering

Stedenbouwkundige waarde	**
Cultuurhistorische waarde	?
Architectuurhistorische waarde	*

Onderbouwing

Dit hoge woonhuis ligt aan een van de zijstraten van de Herenweg, op de beeldbepalende hoek van de Prinses Irenelaan en de Prinses Marijkelaan. Volgens het kadaster is dit pand gebouwd in 1966. Kenmerkende hoofdvorm met tuitgevel, opgebouwd uit twee verdiepingen onder een zadeldak met de nok haaks op de Prinses Irenelaan. Aan de rechterzijde is een smal dwarsdeel gesitueerd van eveneens twee verdiepingen onder een kleiner zadeldak. In dit dwarsdeel bevindt zich de entree onder een ranke betonluifel, ondersteund door uitkragend metselwerk. Dit karakteristieke uitkragende metselwerk is ook toegepast op de hoeken onder de dakgoten. Verder erg sober uitgevoerd met als details nog een gemetselde sierband onder de dakrand in de voorgevel en een kruisvormig muuranker in de tuit.

Colofon

Titel

Inventarisatie karakteristieke objecten en structuren: 15 kernen in de gemeente Hardenberg

Opdrachtgever

Gemeente Hardenberg

Samenstelling

Mascha van Damme

Hannah Geerdink

Tim Vredeveld

Madeline Prickett

Gesien van Altena

Redactie

Mascha van Damme

Contactgegevens

Mascha van Damme

mascha.vandamme@hetoversticht.nl

06 55 74 72 39

Datum

22 februari 2021

Aan de Stadsmuur 79-83
Postbus 531
8000 AM Zwolle
038 – 421 32 57
www.hetoversticht.nl

